

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

**PŘEDBĚŽNÁ OPATŘENÍ
V MEZINÁRODNÍ ARBITRÁŽI**

Diplomová práce

Vypracovala: Andrea Pišvejcová

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová,
CSc., DSc.

Prosinec 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. prosince 2015

Andrea Pišvejcová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc. za odborné vedení diplomové práce, cenné rady a připomínky poskytnuté v průběhu jejího zpracování. Jako vyjádření díky za veškerou podporu věnuji práci svému nejlepšímu příteli Petrovi.

Obsah

ÚVODNÍ KAPITOLY	1
1.1. Cíle a systematika práce	1
1.2. Pojem mezinárodní obchodní arbitráže	3
1.3. Vymezení pojmu a účelu ochranných opatření	6
PRÁVNÍ PRAMENY A JEJICH VÝZNAM.....	8
2.1. Úvodní poznámky	8
2.2. Otázka rozhodného práva	9
2.3. K používaným právním instrumentům.....	14
JURISDIKCE ROZHODČÍHO TRIBUNÁLU A JEHO LIMITY	18
3.1. Jurisdikce rozhodčího tribunálu	18
1.2. Podmínky pro vydávání předběžných opatření	23
1.2.1. Rozhodné právo.....	23
1.2.2. K jednotlivým podmínkám.....	25
1.3. Limity vydávání předběžných opatření tribunály.....	26
POMOCNÁ ÚLOHA NÁRODNÍCH SOUDŮ	29
4.1. Obecně k pravomoci soudů vydávat předběžná opatření	29
1.2. Možné limity soudů vydávat předběžná opatření.....	31
1.3. K jednotlivým právním úpravám.....	36
1.3.1. Modelový zákon UNCITRAL	37
1.3.2. Švýcarské právo.....	38
1.3.3. České právo	39
1.3.3.1. K samotným předběžným opatřením.....	39
1.3.3.2. Zajištění důkazu jakožto samostatný institut	42
1.3.3.3. Příslušnost soudů	44
1.3.3.4. Pomocná role českých soudů v mezinárodní obchodní arbitráži.....	44
1.3.3.5. Otázka výkonu.....	46
MOŽNOST ZRUŠENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ SOUDEM	49
5.1. Obecně.....	49
1.2. K otázce příslušnosti	50
1.3. Národní právo.....	52
1.3.1. Švýcarské právo.....	52
1.3.2. Modelový zákon UNCITRAL	53
1.3.3. České právo	55
UZNÁNÍ A VÝKON PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ SOUDY	57

6.1.	Prameny práva a význam Newyorské Úmluvy	57
6.1.1.	Význam formy.....	58
6.1.2.	Bude Newyorská úmluva aplikovatelná?	59
1.2.	Národní legislativa	61
1.2.1.	Modelový zákon UNCITRAL	62
1.2.2.	Švýcarské právo.....	63
1.2.3.	České právo	64
	NOVÝ TREND EMERGENCY ARBITR.....	66
7.1.	Emergency arbitr	66
1.2.	Rozhodčí pravidla LIAC a Švýcarská rozhodčí pravidla	70
1.3.	Otázka vynutitelnosti.....	71
	ZÁVĚREM.....	72
	Seznam zkratk.....	
	Seznam použité literatury	
	Resumé	
	Abstract	
	Klíčová slova / Key words	
	Anglický název práce	

ÚVODNÍ KAPITOLY

1.1. Cíle a systematika práce

Rozhodčí řízení se ve dvacátém století stalo nejužívanější formou řešení sporů v mezinárodním obchodním styku¹. Řešení sporů jeho prostřednictvím nabízí stranám namísto řízení soudního řadu výhod. Nejčastěji bývá uváděna jeho odbornost, nestrannost, rychlost, nižší náklady oproti řízení soudnímu, stejně jako efektivní systém výkonu rozhodčích nálezů². Co se rychlosti a nižších nákladů týče, vedou se v poslední době na toto téma polemiky³. Strany však i nadále k rozhodčímu řízení přivádí fakt, že rozhodci mají na zřeteli především zájem stran na vydání spravedlivého a nestranného rozhodnutí. Mohou tak případ posoudit z pozice odborníka a skutečně zohlednit jeho mezinárodní rozměr. Nejsou na rozdíl od národních soudů tolik náchylní k ochránářským tendencím nebo prosazování národního veřejného pořádku⁴. K popularitě arbitráže také významně přispívá univerzální systém výkonu rozhodčích nálezů⁵.

Rozhodčí řízení je tedy pro mezinárodní obchodní styk příznačné. Aby však bylo stále efektivní, musí být schopno reagovat na potřeby jeho účastníků a těmto se přizpůsobovat. Za hlavní nevýhodu rozhodčího řízení je v současnosti považován nedostatek efektivních sankcí v průběhu rozhodčího procesu. Jako problematická je také viděna intervence národních soudů⁶. V mezinárodní praxi se tedy dá hovořit o požadavku větších pravomocí na straně rozhodců. Tato práce se bude věnovat předběžným opatřením vydávaným v rámci mezinárodní obchodní arbitráže. Tento nástroj umožňuje reagovat na situace, kdy se v průběhu rozhodčího řízení nebo dokonce ještě před jeho začátkem ukáže, že by mohl být jeho výsledek, rozhodčí nález, zmařen

¹ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav a kolektiv. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3. s. 347.

² BORN, Gary. *International arbitration: law and practice*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012. 512 s. ISBN 9789041145628. s. 7.

³ MOSES, Margaret L. *The principles and practice of international commercial arbitration*. New York: Cambridge University Press, 2012. 394 s. ISBN 9781107008786. s. 3.

⁴ Tamtéž: s. 2.

⁵ V nedávno zveřejněné statistice vypracované v rámci School of International Arbitration na Queen Mary University of London byly právě tyto znaky, tedy efektivní systém výkonu rozhodnutí a menší závislost na národních právních řádech, chápány jako největší výhody rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu. Naopak náklady a rychlost řízení byly vnímány jako značně problematické. Statistika *2015 International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration* je dostupná na: <http://www.arbitration.qmul.ac.uk/docs/164761.pdf>. Statistika byla vypracována na základě odpovědí poskytnutých respondenty, z nichž nejvýznamnější skupinu tvořili právní zástupci stran. Srov. s. 51.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 7. Tento nedostatek je hned po vysokých nákladech rozhodčího řízení chápán respondenty jako druhý nejaktuálnější. Problém představuje pro 48% respondentů. Menší míru intervence ze strany národních soudů by uvítalo 28% respondentů.

či být nevykonatelný, pokud by do poměrů stran popř. třetích osob nemohlo být zasaženo ještě před jeho vydáním, či dokonce už před samotným zahájením řízení. Jejich smyslem tedy je zvýšit efektivitu řízení. Tradičně byla rozhodnutí o předběžných opatřeních vyhrazena národním soudům, to však již zdaleka neplatí. Na následujících stranách bude ukázáno, že jsou touto pravomocí naopak stále častěji nadáni i rozhodci. To, že je tento institut na vzestupu, dokládá i poslední verze Modelového zákona UNCITRAL o mezinárodním rozhodčím řízení⁷ obsahuje namísto jednoho článku článků jedenáct⁸.

Svěření pravomoci vydávat předběžná opatření také rozhodcům je jistě v souladu s požadavky na větší efektivitu rozhodčího řízení. Cílem této práce bude čtenáře seznámit s právní úpravou tohoto relativně nového institutu, se zaměřením především na otázku pravomoci rozhodců vydávat předběžná opatření, úlohu národních soudů v tomto směru a jejich vzájemné interakce.

Tomuto záměru odpovídá i systematické členění práce do kapitol. Po obecném úvodu, kde je vysvětlen samotný pojem a účel předběžného opatření, následuje vymezení právních pramenů. Jako následující je zařazena kapitola, věnovaná pravomoci rozhodčích tribunálů vydávat předběžná opatření včetně materiálních podmínek pro takové rozhodnutí. Samostatná kapitola je věnována také pravomoci národních soudů v této otázce. Stěžejním bodem ve vztahu ke každému rozhodnutí vydanému rozhodčím tribunálem je i problematika jeho přezkumu a výkonu národními soudy. Tyto otázky musí být rozhodci uváženy již v rámci samotného procesu vydávání předběžného opatření. Přestože se jedná o konečnou fázi procesu, je velmi významná i pro všechny jí předcházející. Vzhledem k vývoji zkoumané materie v posledních letech, kdy byla do rozhodčích pravidel vydávaných rozhodčími institucemi zavedena možnost, aby bylo předběžné opatření vydáno ještě před ustavením rozhodčího tribunálu, nelze opomenout ani institut tzv. emergency arbitra a jemu podobné. Poslední kapitola bude pak věnována nejdůležitější závěrům, které byly v práci dosaženy.

⁷ Modelový zákon vznikl na půdě Komise OSN pro právo mezinárodních obchodu. Od svého založení v roce 1966 má tato organizace za cíl odstraňování právních překážek v rámci mezinárodního obchodního styku a unifikaci právních norem v této oblasti. Jedním z nástrojů je právě přijímání modelových zákonů. Ty samy o sobě nejsou závazné. Aby této kvality mohly nabýt, musí je stát přijmout v podobě právního předpisu, ať již doslovně, anebo alespoň některá jejich ustanovení. Modelový zákon v tomto směru dosáhl nemalého úspěchu. Blíže srov. KUČERA 2008, op. cit., s. 32.

⁸ Čl. 17 – 17 J. Předchozí verze z roku 1985 obsahovala pouze jediný čl. 17. O složitosti této otázky vypovídá také značný počet přípravných materiálů. Dostupných na: http://www.uncitral.org/uncitral/en/commission/working_groups.html.

Z nastíněného obsahu práce je zřejmé, že nebude věnována pozornost všem aspektům předběžných opatření. Stranou je např. ponechán rozbor jednotlivých typů předběžných opatření. Práce je pojímána především optikou sdílené pravomoci mezi rozhodci a soudy, včetně výkonu pomocných a kontrolních pravomocí druhými uvedenými. Právě tato interakce je totiž nejdůležitější nejen z praktického hlediska, ale i pro porozumění této problematice.

Jak bude vysvětleno níže, pro mezinárodní rozhodčí řízení je rozhodná národní legislativa, ať již se jedná o legislativu státu, v němž se rozhodčí řízení koná⁹, či státu, v němž má být rozhodnutí vykonáno¹⁰. V rámci studia pramenů se autorka soustředila na národní právní úpravu nejčastějších evropských rozhodčích sídel, kterými jsou Anglie (Londýn), Francie (Paříž) a Švýcarsko (Ženeva)¹¹, tedy na právní řády, které pravomoc rozhodců vydávat předběžná opatření uznávají. Stranou nemohl být ponechán ani zmíněný Modelový zákon UNCITRAL, jehož účelem je sloužit jako inspirační zdroj pro národní legislativu¹². Omezený rozsah práce však neumožňuje detailní zkoumání všech výše uvedených. Z tohoto důvodu bude podrobně poukázáno jen na švýcarské právo a na vzorový zákon. Smyslem této práce však není pouze seznámit českého čtenáře se zahraniční právní úpravou, ale také postihnout českou legislativu, její možnosti a nedostatky v tomto směru. Zároveň je takto možné demonstrovat, že zdaleka ne všechny právní řády se k takovéto pravomoci rozhodců staví kladně.

Důležitou úlohu hrají také rozhodčí pravidla stálých rozhodčích institucí, jejichž prostřednictvím strany realizují autonomii vůle ve vztahu k rozhodčímu procesu. Používána budou především Rozhodčích pravidla ICC¹³, tedy pravidla, která jsou v praxi vůbec nejpoužívanější¹⁴.

1.2. Pojem mezinárodní obchodní arbitráže

K tomu, aby bylo možné zabývat se samotným institutem předběžných opatření v mezinárodní obchodní arbitráži, je nezbytné, aby byly vysvětleny některé důležité pojmy, s nimiž bude v textu nadále pracováno. Nejprve je zapotřebí vymezit kontext, v němž je institut předběžných opatření zkoumán, tedy pojem mezinárodní arbitráže.

⁹ BORN 2012, op. cit., s. 105.

¹⁰ Tamtéž: s. 277.

¹¹ Srov. 2015 *International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration*, op. cit., s. 2.

¹² UNCITRAL 2012. *Digest of case law on the Model Law on International Commercial Arbitration*. New York: United Nations, 2012. ISBN 978-92-1-133793-8, s. 1.

¹³ Rozhodčí pravidla mezinárodní obchodní komory v Paříži.

¹⁴ 2015 *International Arbitration Survey* 2015 *International Arbitration Survey*, op. cit., s. 2.

Arbitráž nebo též rozhodčí řízení¹⁵ patří spolu s dalšími formami smírného řešení sporů¹⁶ k alternativě rozhodování sporu soudem. Samotné kořeny tohoto institutu jsou daleko starší než řešení sporů prostřednictvím státních institucí a dokonce předchází i existenci státních útvarů vůbec. Šlo o přirozený vývoj, kdy dva členové jedné skupiny, nemohli-li se sami dohodnout, svěřili rozhodnutí jejich sporu do rukou důvěryhodného nezávislého třetího¹⁷. Dnes je rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě variantou, která je při řešení sporů z mezinárodního obchodního styku upřednostňována a je skutečně častější než předložení sporu soudu¹⁸. O výhodách, které rozhodčí řízení stranám oproti řízení soudnímu přináší a pro které se v mezinárodním obchodu těší takové popularitě, bylo pojednáno již v úvodu této práce.

Arbitráž může být definována jako *proces, kterým strany na základě smluvního ujednání předkládají spor k řešení nestátnímu subjektu, který je stranami, popř. pro strany, vybrán, aby vydal závazné rozhodnutí sporu v neutrálním rozhodčím řízení, kde byla každé straně dána příležitost se k případu vyjádřit*¹⁹. Arbitráž je tedy definována těmito znaky: je postavena na smluvním základě, rozhodnutí je vydáváno nestátním subjektem, je konečné a závazné a je výsledkem rozhodčího řízení.

Základem celého rozhodčího řízení je tedy smlouva uzavřená mezi stranami sporu, jejímž prostřednictvím strany vyjádřily vůli, aby určitý spor popř. spory byly řešeny před rozhodci. Pravomoc rozhodců tedy musí, na rozdíl od pravomoci vnitrostátních soudů, vycházet ze smluvního základu²⁰. Spor je řešen nestátním subjektem, který strany zvolily, popř. určily způsob, jakým bude zvolen²¹. Rozhodnutí,

¹⁵ Pojmy jsou používány promiskue. Srov. HENDRYCH, Dušan, Miroslav BĚLINA, Josef FIALA, Pavel ŠÁMAL, Ivana ŠTENGLOVÁ a Pavel ŠTURMA. *Právní slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1. s. 997.

¹⁶ Tyto metody jsou souhrnně označovány jako metody ADR (Alternative Dispute Resolution) a patří sem zejména mediace, koncilie, tzv. minitrials a další. Srov. UHLE, Christian, Lars KIRCHHOF, and Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business*. Alphen aan den Rijn, the Netherlands Frederick, MD: Kluwer Law International: 2006. ISBN 978-9041122568, s. 170.

¹⁷ Tamtéž: s. 31.

¹⁸ V rámci průzkumu londýnské Queen Mary University uvedlo arbitráž jako upřednostňovaný způsob řešení sporů souhrnně 52% respondentů. Výsledky se nicméně lišily dle jednotlivých průmyslových odvětví. Zatímco v odvětví energetiky byla arbitráž preferována 54% a ve stavebnictví dokonce 68% respondentů, v rámci finančních služeb byl podíl podstatně menší, pouhých 23%. Srov. *International Arbitration Survey 2013: Corporate choices in International Arbitration* Průzkum dostupnou na <http://www.pwc.com/arbitrationstudy>. V rámci průzkumu byli dotazováni vedoucí právních oddělení společností, popř. jejich právní zástupci.

¹⁹ BORN 2012, op. cit., s. 4. „A process by which parties consensually submit a dispute to a non-governmental decision-maker, selected by or for the parties, to render a binding decision resolving a dispute in accordance with neutral, adjudicatory procedures affording each party an opportunity to present its case.”

²⁰ KUČERA 2008. op. cit., s. 349. Obdobně BORN, Gary. *International commercial arbitration*. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer Law & Business, 2014. ISBN 9789041152190. s. 251.

²¹ V případě, že strany způsob ustavení rozhodců neurčily vůbec, popř. jimi zvolené mechanismy selhaly, umožňují rozhodčí a národní právní řády, aby rozhodce určil soud. Jedná se o projev pomocné funkce soudu v rozhodčím řízení. Srov. BORN 2014, op. cit., s. 1712.

kteřé je výsledkem tohoto řízení, je stejně jako v případě rozhodnutí vydaných vnitrostátními soudy závazné a může být vykonáno. Výkon soudnictví je však tradiční prerogativou státu, kterou vykonává prostřednictvím svých orgánů. Aby tedy rozhodnutí mohlo být závazné, musí mu být tato vlastnost právním řádem propůjčena²².

Otázka podstaty rozhodčího řízení je předmětem sporu mezi různými teoriemi rozhodčího řízení²³, tyto polemiky nejsou předmětem této práce. Zásadně však lze vyjít z premisy, že pravomoc rozhodců je založena smlouvou, ale pro její existenci je rovněž nezbytné uznání v rámci právního řádu.

Rozhodnutí vydané rozhodci je také výsledkem určitého procesu – rozhodčího řízení. Tento proces je z velké části regulován stranami, kterým je ponechána značná diskrece. Přesto však i zde existují alespoň minimální požadavky, typicky se jedná o rovné zacházení se stranami a právo být slyšen, resp. vyjádřit se k věci²⁴.

Je-li vedena debata o *mezinárodním* rozhodčím řízení, pak je tímto míněn případ, kdy má toto řízení určitý vztah k zahraničí, je zde dán mezinárodní prvek²⁵. Pojem mezinárodního prvku bývá v jednotlivých právních řádech definován buďto pomocí předmětu sporu²⁶ nebo je navázán na podmínku, že strany sporu mají sídlo v různých státech²⁷. Druhá situace bude nejčastějším případem²⁸. Možná je samozřejmě i kombinace obojího²⁹. Pro řešení konkrétního případu, tedy jaký mezinárodní prvek je považován za relevantní, je tak vždy nutné zkoumat konkrétní právní úpravu. Otázka, zda je dán mezinárodní prvek a jedná se tedy o mezinárodní arbitráž, je pak zvláště významná z toho důvodu, že řada národních legislativ má rozdílnou právní úpravu pro mezinárodní a vnitrostátní rozhodčí řízení³⁰. V právních řádech některých států, např.

²² DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání*. Praha : C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 706.

²³ Tamtéž: s. 706.

²⁴ BORN 2012, op. cit., s. 6.

²⁵ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 978-80-7239-231-5. s. 17.*

²⁶ Z tohoto konceptu vychází např. § 1492 francouzského Code de procédure civile, podle kterého je mezinárodní arbitráží arbitráž, která se dotýká zájmů mezinárodního obchodu.

²⁷ Druhá varianta je příznačná pro švýcarský ZMPS, který v čl. 176 (1) stanoví, že se jeho část upravující mezinárodní rozhodčí řízení použije za předpokladu, že alespoň jedna ze stran v okamžiku uzavření rozhodčí smlouvy nemá bydliště popř. sídlo na švýcarském území.

²⁸ UNCITRAL 2012: s. 26.

²⁹ Modelový zákon UNCITRAL, který je podle svého čl. 1 odst. 3 aplikovatelný nejen v případě, kdy strany mají bydliště, resp. sídlo v různých státech, ale též v případech, kdy se mezinárodní prvek týká předmětu sporu. Rozhodčí řízení také bude podle čl. 1 odst. 3 písm. b i) chápáno jako mezinárodní i v případě, kdy strany jednoduše zvolily jako rozhodčí sídlo jiný stát. Je tedy zřejmé, že pojem mezinárodního rozhodčího řízení je Modelovým zákonem chápán velmi široce.

³⁰ Tak je tomu např. právě v případě výše zmíněné francouzské a švýcarské úpravy. Analogický je i přístup Modelového zákona. Tento přístup, kdy je oddělena právní úprava pro mezinárodní a vnitrostátní rozhodčí řízení není nic neobvyklého. Jako příklad nakonec může sloužit i čl. 1 Modelového zákona UNCITRAL, který vymezuje jeho působnost na mezinárodní obchodní arbitráž. Důvod pro toto oddělení je nasnadě, domácí

Velké Británie, Španělska, či Německa, se však taková dvoukolejnost právní úpravy nevyskytuje a rozhodčí řízení je upraveno jedním předpisem bez ohledu na jeho vnitrostátní či mezinárodní povahu³¹. Tak je tomu i v českém právním řádu.

Co se týče pojmu *obchodní arbitráže*, bude v této práci používán v tom smyslu, aby umožňoval odlišit arbitráž investiční³² a arbitráž, kde jsou stranami pouze státy a která se řídí normami mezinárodního práva veřejného³³.

Problematika mezinárodní arbitráže je tedy velmi široká, zvláště pokud bychom brali v úvahu i řešení investičních sporů. Proto bude o institutu předběžných opatření v této práci pojednáváno pouze v rámci mezinárodní obchodní arbitráže, tedy řízení, kde je dán mezinárodní prvek a jehož předmětem je spor, kde jsou strany v postavení soukromých subjektů – obchodníků.

1.3. Vymezení pojmu a účelu ochranných opatření

Řešení sporu před soudem a stejně tak před rozhodci v zájmu vydání správného a spravedlivého rozhodnutí nutně vyžaduje určitý čas. Ostatně i rozhodčí řízení ovládají základní procesní principy, které stranám zaručují, že mohou rozhodcům předložit svá tvrzení a důkazy k jejich podpoře³⁴. Avšak během časové prodlevy mezi okamžikem, kdy se strana na soud, resp. rozhodce, obrací, a okamžikem, kdy je vydáno rozhodnutí ve věci, může být některé ze stran způsobena újma. Mohlo by se pak stát, že rozhodnutí, které bude ve věci vydáno, nebude ničím víc, než kusem papíru, neboť bude fakticky nevykonatelné. Taková hrozba pak může být flagrantní v případech mezinárodních obchodních sporů, kdy strany sídlí v různých státech a jako arbitrážní sídlo volí často třetí neutrální stát, který není sídlem ani jedné ze stran. V těchto případech hrozí, že se před rozhodčí tribunál vůbec nedostanou rozhodující důkazy nebo že bude strana schopná se ještě před vydáním finálního rozhodnutí zbavit majetku a znemožnit tak uspokojení nároků druhé strany³⁵. Jako další typické negativní situace spojené s prodlevami řízení mohou být uvedeny následující případy: věc, která je předmětem

rozhodčí řízení je zpravidla více svázáno s národním chápáním veřejného pořádku a tím pádem i více restriktivní. Blíže srov. BORN 2014, op. cit., s. 127.

³¹ BORN 2012, op. cit., s. 23.

³² Mezinárodní investiční arbitráž umožňuje řešit spory z investic, kde na jedné straně vystupuje zahraniční investor a na druhé straně stát. Srov. tamtéž, s. 411.

³³ Arbitrážní řízení, jehož subjektem jsou pouze státy, podléhá jiné právní úpravě a zabývá se jinými záležitostmi než v případě arbitráže, vedené mezi soukromými osobami. Nejčastěji bývají jejich předmětem spory o hranice, výklad mezinárodních smluv či poválečná vyrovnání. Srov. tamtéž, s. 439. Pokud by však stát byl stranou běžného obchodního sporu, pak se nebude jednat o tento případ. Srov. Tamtéž, s. 41.

³⁴ Jako základní princip ovládající rozhodčí řízení, stejně jako základní právo každé ze stran je zakotveno v čl. 18 Modelového zákona UNCITRAL. Srov. UNCITRAL Digest on case law, op. cit., s. 97.

³⁵ BORN 2014, op. cit., s. 2426.

sporu, ztratí na tržní hodnotě; dále pak případy, kdy dojde ke ztrátě či zničení důkazu, vyzrazení nebo zneužití předmětu duševního vlastnictví, případně narušení vztahů s obchodními partnery a zákazníky³⁶. Aby mohly být strany před tímto nebezpečím chráněny, vyvinuly se postupně v rámci soudního, ale i rozhodčího řízení mechanismy, které umožňují nejen soudům, ale i rozhodcům vydávat předběžná opatření a ochránit tak strany sporu před újmou, která jim hrozí jako důsledek samotného trvání řízení³⁷. Tyto mechanismy nazýváme předběžnými opatřeními. Předběžné opatření může být definováno především podle tohoto svého účelu, tedy jako *opatření vydávané za účelem ochrany jedné nebo obou stran sporu před újmou vzniklou v průběhu rozhodčího řízení*³⁸.

Předběžná opatření mohou být v rozhodčím řízení vydávána přímo rozhodci nebo národními soudy. Zatímco pravomoc není v jednotlivých legislativních úpravách sporná, pravomoc rozhodčích tribunálů v této věci byla uznávána podstatně pomaleji. V některých státech nemají rozhodčí tribunály pravomoc vydávat předběžná opatření dodnes³⁹. Často bývá proti této pravomoci rozhodců namítán fakt, že tato opatření nemohou být rozhodci vůbec vydávána, neboť rozhodci nemají možnost, jaká je dána národním soudům, vynutit součinnost stran⁴⁰. Tento názor však není konzistentní s faktem, že ani samotný nález vydaný rozhodčím tribunálem nemohou rozhodci vykonat. Nikdo však tuto pravomoc tribunálu takové rozhodnutí vydat nezpochybňuje, státy tato rozhodnutí uznávají a přiznávají jim stejné účinky jako rozhodnutím vydaným soudy. Mechanismus je tedy stejný a strana se vždy, pokud není plněno dobrovolně, musí obrátit na národní soud. Opomíjet nelze ani fakt, že strany zásadně postupují v souladu s finálním rozhodnutím, ale rovněž poskytují součinnost během samotného rozhodčího řízení dobrovolně⁴¹. I přes tyto argumenty samozřejmě i nadále existují státy, které předběžná opatření vnímají jako rozhodnutí vyhrazená pouze národním soudům.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž. s. 2427

³⁹ Mezi zástupce patří např. Itálie, Čína, Thajsko či Argentina. Srov. tamtéž, s. 2440. Jak bude uvedeno níže, tuto pravomoc nedává rozhodcům ani české právo.

⁴⁰ Podrobněji BORN 2014, op. cit., s. 2432.

⁴¹ Podle statistiky ICC strany dobrovolně plní až v 90% procentech. Dostupná v BRAY, Devin. BRAY Heather L. *Post-hearing Issues in International Arbitration*. Huntington, New York: Juris Net Llc, 2013. ISBN 9781937518271. S: 300.

PRÁVNÍ PRAMENY A JEJICH VÝZNAM

2.1. Úvodní poznámky

Problematika mezinárodní obchodní arbitráže spadá do oblasti mezinárodního práva soukromého⁴², které upravuje právní vztahy, v nichž je přítomen mezinárodní prvek⁴³. Takové rozhodčí řízení vykazuje vazbu k více než jednomu státu a tím pádem i k více právním řádům.

Aby bylo možné pochopit celý systém právní úpravy rozhodčího řízení, je nutné vycházet z jeho podstaty a účelu, a to, že rozhodčí řízení je svou povahou procesem soukromým, nicméně rozhodnutí vydaná v jeho rámci mají efekt i v oblasti práva veřejného, tj. rozhodnutí vydané v rámci rozhodčího řízení je závazné a vynutitelné⁴⁴. Cílem, který rozhodčí řízení sleduje, je pak vydání závazného a vynutitelného rozhodnutí⁴⁵. Tyto účinky nicméně musí být rozhodnutí přiznány právním řádem.

Rozhodčí řízení má tedy jako základ národní legislativu, která stranám umožňuje, aby vyloučily obecnou pravomoc soudů a předložily svůj spor k řešení rozhodcům. Zároveň však nemůže být pravomoc rozhodců založena bez existence rozhodčí smlouvy. Vzhledem k tomu, že je rozhodčí řízení silně ovládáno autonomií vůle stran, mají tyto i poměrně velký prostor pro úpravu jeho průběhu⁴⁶. Nicméně tato vůle nemůže být zcela bezbřehá, neboť i samotný rozhodčí proces musí splňovat určité minimální standardy. Těžko by byly státy ochotny přiznat závaznost rozhodnutí, které zcela flagrantně porušuje základní spravedlnostní principy⁴⁷. Pro rozhodčí řízení je tedy rozhodné národní právo, v jeho rámci se pak bude jednat jak o normy mezinárodního původu⁴⁸, tak normy vnitrostátního původu⁴⁹. Právě fakt, že je mezinárodní obchodní arbitráž stále ovládána normami vnitrostátními, je často chápáno jako překážka

⁴² PAUKNEROVÁ, Monika, Jan BRODEC, Magdalena PFEIFFER a Květoslav RŮŽIČKA. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, lxxiii, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5. s. 762.

⁴³ KUČERA 2009, op. cit., s. 22.

⁴⁴ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 762.

⁴⁵ BORN 2012, op. cit., s. 54.

⁴⁶ Tamtéž, s. 12.

⁴⁷ Tak např. i ve Švýcarsku, kde strany mohou dokonce podřídit rozhodčí proces právnímu řádu jiného státu (srov. čl. 182 odst. 1 SZMPS), zároveň však stanoví, že bez ohledu na to, jakému právu strany podřídily rozhodčí řízení, musí se prosadit dvě základní zásady: právo být slyšen a rovné zacházení stran (srov. čl. 182 odst. 3 SZMPS). Porušení těchto principů by zakládalo důvod pro zrušení rozhodčího nálezu (čl. 190 odst. 1 písm. d).

⁴⁸ Jedná se o právní pravidla obsažená v mezinárodních smlouvách, popř. pro stát závazná z jiného důvodu, např. proto, že byla přijata mezinárodní organizací, jejímž je stát členem. Tyto jsou pro stát závazné, staly-li se součástí jeho právního řádu. Srov. KUČERA op. cit., s. 26. Z mezinárodního původu těchto norem pak vyplývají určitá, zejména výkladová, specifika, jak bude ukázáno níže.

⁴⁹ Tamtéž: s. 27.

efektivního řešení sporů. To však nic nemění na tom, že vnitrostátní právo je stále základem rozhodčího řízení⁵⁰. Smluvní úprava rozhodčího procesu, včetně případů, kdy strany odkazují na rozhodčí pravidla stálé rozhodčí instituce⁵¹, se tak nemůže od národního právního řádu nikdy zcela odpoutat.

2.2. Otázka rozhodného práva

Fakt, že se jedná o problematiku s vazbou na více právních řádů, pak logicky vede k tomu, že je třeba řešit otázku, který právní řád bude pro arbitráž rozhodný. Tato otázka je mimořádně složitá a v praxi může docházet k aplikaci více právních řádů na různé právní otázky. Tak zejména může být podle jiného právního řádu posuzována platnost rozhodčí smlouvy, způsobilost stran uzavřít rozhodčí smlouvu, či samotný průběh arbitráže. Předmětem této práce jsou pouze předběžná opatření, touto optikou tedy bude popsána i relevantní právní úprava a případné problémy týkající se kolizní úpravy. Bohužel však ani otázka předběžných opatření nemůže být chápána jednotně, zejména totiž může platit jiné rozhodné právo pro samotnou pravomoc rozhodčího tribunálu vydávat předběžná opatření a typy předběžných opatření, které jsou přípustné oproti právu, které je rozhodné pro materiální podmínky pro vydání těchto rozhodnutí⁵². Protože předmětem této práce je zejména otázka pravomoci rozhodčích tribunálů vydávat předběžná opatření, lze na tomto místě učinit určité obecné závěry ohledně rozhodného práva. Na případné odlišnosti bude pak upozorněno v dalším textu v rámci dílčích aspektů.

Důvod, proč musí brát rozhodci v potaz národní právo je samozřejmě především praktický. Pokud by totiž jedna ze stran nebyla s rozhodnutím spokojena, pak má možnost jej napadnout u národních soudů. Možnosti jsou zásadně dvojí, jednak může strana napadnout rozhodnutí přímo prostřednictvím návrhu na jeho zrušení soudem, případně tomuto může nepřímo oponovat až v rámci jeho výkonu⁵³. Tento závěr platí jak pro rozhodčí nález, tak analogicky i pro předběžné opatření.

⁵⁰ UHLE, op. cit., s. 44. Obdobně FERRARI, Franco a KRÖLL, Stefan. *Conflict of laws in international arbitration*. Munich: Sellier-European Law Publishers, 2011, xiii, 466 s. ISBN 978-3-86653-170-3.: s. 414. Byť samozřejmě i národní právní řády počítají pro mezinárodní arbitráž s odlišnými a mírnějšími pravidly, než pro čistě vnitrostátní rozhodčí řízení.

⁵¹ Srov. KUČERA 2008, op. cit., s. 348.

⁵² FERRARI op. cit., s. 411.

⁵³ BRINER, Robert A PATOCCHI, Paolo Michele. *National Report for Switzerland (2008)* in Jan PAULSSON, Jan. BOSMAN, Lise (eds). *ICCA International Handbook on Commercial Arbitration*, Kluwer Law International: 1984. ISBN 9789065449672. Revidováno 2015, ss 1 – 47, s. 35.

Předně je třeba vycházet z toho, že předběžná opatření jsou řazena pod otázky procesní⁵⁴, bude tedy pro ně rozhodné stejné právo, jaké ovládá vedení rozhodčího řízení, tzv. *lex arbitri*⁵⁵. Tento právní řád pak ovládá nejen samotné vedení rozhodčího řízení tribunálem, ale stejně tak vztah tohoto řízení a národních soudů⁵⁶.

Jako *lex arbitri* je tradičně chápáno právo státu, v němž má rozhodčí řízení své sídlo⁵⁷, protože právě soudy tohoto státu jsou zásadně příslušné k přezkumu rozhodčích nálezů a jejich případnému zrušení⁵⁸. Dlužno však dodat, že tímto procesním právem se rozhodně nemyslí národní procesní předpisy používané soudy⁵⁹, ale úprava rozhodčího řízení. Zásadně se jedná o úpravu svou povahou dispozitivní, která nastupuje teprve v případě, kdy strany neurčí jinak. Výjimečně však mohou být některá pravidla chápána jako kogentní. Pokud by nebyla dodržena, strany riskují, že bude rozhodnutí zrušeno soudem⁶⁰.

Přestože se jedná o čistě hypotetický případ, je zajímavá otázka, zda strany mohou zvolit jako právo, jímž se řídí rozhodčí řízení, právo jiného státu, než právo arbitrážního sídla. Mohlo by se zdát, že některé právní řády tuto možnost připouští. Tak např. švýcarské právo umožňuje stranám zvolit jako procesní právo právo jiného státu⁶¹. Ke správnému pochopení problému je třeba uvést, že koncept *lex arbitri* musí být chápán o něco širěji než jako pouhé procesní právo⁶². Jak již bylo uvedeno výše, *lex arbitri* totiž neovlivňuje pouhé vedení řízení před rozhodci, ale i jeho vztah k národním soudům. Podíváme-li se tedy znovu na zmíněné ustanovení švýcarského práva, je zřejmé, že rozhodným pro možnost volby jiného procesního práva je stále právo švýcarské, tedy právo rozhodčího sídla. To navíc klade výhradu v tom smyslu, že bez ohledu na to,

⁵⁴ BORN 2014, op. cit., s. 1531.

⁵⁵ Tamtéž, s. 1533.

⁵⁶ Tamtéž, s. 1536.

⁵⁷ Rozhodčí sídlo je primárně určováno stranami. Pokud by tak strany neučinily, může jej určit tribunál, popř. soud. Problematická může být také otázka, zda za sídlo považovat místo, které bylo zvoleno stranami anebo místo, kde se řízení skutečně konalo, či byl vydán rozhodčí nález. V zásadě panuje shoda na tom, že přednost by vždy mělo dostat sídlo zvolené stranami, přičemž fakt, že se např. jednání konala jinde, by neměl být relevantní. Srov. BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, c. 1672 s. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 1434. Takový závěr je logický, zvláště v globalizovaném světě, kde pro strany může být pohodlné dohodnout místa jednotlivých slyšení v různých státech.

⁵⁸ FERRARI, op. cit., s. 8.

⁵⁹ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1359.

⁶⁰ BORN 2014, op. cit., s. 1531.

⁶¹ Čl. 182 (1) SZMPS: „Die Parteien können das schiedsrichterliche Verfahren selber oder durch Verweis auf eine schiedsgerichtliche Verfahrensordnung regeln; sie können es auch einem Verfahrensrecht ihrer Wahl unterstellen.“

⁶² BORN 2014, op. cit., s. 1534: „It is important to note that, properly defined, the arbitration legislation of the arbitral seat is a different and broader concept, with a necessarily wider scope, than the procedural law of the Arbitration.“

jakým právem se rozhodčí proces řídí, musí být vždy zajištěno rovné postavení stran a právo stran být slyšen ve sporném řízení⁶³. Bylo by tak liché se v tomto případě domnívat, že by se rozhodčí řízení řídilo právem jiného státu a měnilo se tedy *lex arbitri*. Přesnější je spíše závěr, že *lex arbitri* zůstává zachováno a cizího práva se použije pouze v jeho rámci (byť širokém), v podstatě jako dispozitivního ujednání. Jak již bylo uvedeno, tato možnost je však víceméně hypotetická, zásadně rozhodným právem bude právo státu, v němž má rozhodčí řízení své sídlo⁶⁴.

V souvislosti s *lex arbitri* se nabízí ještě jedna otázka. A sice, zda by bylo možné, aby strany vůbec vyloučily aplikaci jakéhokoli národního *lex arbitri* a podřídily rozhodčí řízení výlučně svému ujednání. Tradiční přístup je takový, že kogentní normy *lex arbitri* dohoda stran porušit nemůže. Tento přístup je zastáván jak v zahraniční⁶⁵, tak i v domácí literatuře⁶⁶ nejčastěji.

Někteří autoři jsou však nakloněni větší volnosti stran⁶⁷. Toto právo stran pak dovozují z čl. V odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy⁶⁸, který dává možnost odmítnout výkon rozhodčího nálezu pouze v případě, že „... rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo není-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo.“ Podle *Borna* je ze znění Úmluvy jasně patrné, že vůle stran upravit si rozhodčí proces podle svého by měla převážet i nad kogentními ustanoveními *lex arbitri*⁶⁹. Jedinou limitací by pak měl být požadavek rovného zacházení a zachování práva stran vyjádřit se k věci, jak jsou uvedeny v čl. V odst. 1 písm. b) Úmluvy⁷⁰. Problematická je však v tomto směru legislativní historie Úmluvy, kdy je zřejmé, že tento přístup byl řadou států odmítán a výsledek měl být i s ohledem

⁶³ Čl. 182 (3) „*Unabhängig vom gewählten Verfahren muss das Schiedsgericht in allen Fällen die Gleichbehandlung der Parteien sowie ihren Anspruch auf rechtliches Gehör in einem kontradiktorischen Verfahren gewährleisten.*“

⁶⁴ BORN 2014, op. cit., s. 1534.

⁶⁵ FRY, Jason, GREENBERG, Simon a MAZZA, Francesca. The Commentary to 2012 ICC Rules. Publikováno in The Secretariat's Guide to ICC Arbitration s: 13. 2012, s. 134. Autoři dospívají víceméně bez jakéhokoli zaváhání k závěru, že kogentní normy *lex arbitri* je třeba respektovat. Srov. „*However, the parties and the arbitral tribunal must respect any mandatory rules of procedure at the place of the arbitration that are applicable to international arbitrations. Failure to do so may lead to the award being set aside. For similar reasons, an arbitral tribunal may also have regard to mandatory rules of procedure applicable to international arbitrations at any place where enforcement proceedings are likely to be initiated.*“

⁶⁶ Z domácích autorů srov. např. PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 667.

⁶⁷ BORN 2014, op. cit., s. 1552.

⁶⁸ Úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů (1958). V České republice publikována jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb. o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů ze dne 6. listopadu 1959.

⁶⁹ BORN 2014, op. cit., s. 1549.

⁷⁰ Tamtéž.

na další články Úmluvy kompromisem⁷¹. Jedním z těchto ustanovení je čl. V odst. 1 písm. e), ze kterého nepřímou vyplývá, že příslušné ke zrušení rozhodčího nálezu jsou soudy buďto státu, v němž byl rozhodčí nález vydán, anebo státu, jehož právní řád byl pro řízení rozhodný. Toto ustanovení tedy nepřímou určuje jako stát, který je příslušný ke zrušení nálezu, stát sídla arbitráže⁷². Zásadní otázkou je tak vztah těchto dvou článků, resp. otázka, které z ustanovení má dostat přednost. Podle Borna to musí být jednoznačně vůle stran. Tato teorie potom vede k tomu, že výkon rozhodčího nálezu nemůže být odmítnut ani z důvodu, že by byl v rozporu s kogentními normami *lex arbitri*, ani byl-li nález zrušen národními soudy v rozhodčím sídle⁷³. Rozhodčí řízení tak nemá žádné *lex arbitri*, v podstatě je rozhodná pouze dohoda stran a záruky spravedlivého procesu ve smyslu čl. V odst. 1 písm. b) Úmluvy, další případnou zárukou by pak také byl veřejný pořádek státu výkonu. Takové závěry však zacházejí příliš daleko.

Autorka se přiklání spíše k druhé verzi, která blíže odpovídá textu Úmluvy, kdy v případě, že nebyl rozhodčí nález zrušen, má převážet dohoda stran, tj. rozpor s právem *lex arbitri* nemůže být podkladem pro zrušení. Pokud by se tak však stalo, zakládá tento fakt důvod pro odmítnutí⁷⁴. Proti tomuto závěru může být vznesena námitka, že výsledek je závislý na tom, zda bude rozhodčí nález napadnut v sídle rozhodčího řízení. Strana, která tedy nebude spokojena s výsledkem, může rozhodnutí snadno zneplatnit bez ohledu na to, na čem se strany dohodly⁷⁵. Tento argument je zcela validní. Na druhou stranu fakt, že se dostávají do rozporu s *lex arbitri*, musel být oběma stranám znám. Navíc jako sídlo rozhodčího řízení mohly zvolit stát, jehož právo by bylo ve vztahu k potřebám stran flexibilnější. Jako nevýhodu výše zmíněného přístupu pak shledávám také fakt, že podporuje existenci různých rozhodnutí. Pokud by totiž bylo rozhodnutí ve státě jeho původu zrušeno, nebude zde představovat překážku věci

⁷¹ Srov. Závěrečnou zprávu ze zasedání United Nations Conference on International Commercial Arbitration. [E/CONF.26/SR.17]. Dostupnou na webových stránkách UNCITRAL: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_travaux.html. Předchůdcem Newyorské úmluvy byla Ženevská konvence. Tyto byly v rámci diskuse nad návrhem Newyorské úmluvy kritizovány zejména pro jejich striktní navázání rozhodčího řízení na právo státu rozhodčího sídla. Proto byl předložen návrh, aby dostalo přednost ujednání stran a teprve, pokud takové ujednání není dáno, uplatní se právo sídla. Tato verze však byla podrobena kritice. Výsledné znění článku sice odpovídá původnímu návrhu, nicméně vzhledem k tomu, že výsledné znění má být, zejména s přihlédnutím k ostatním ustanovením, kompromisem, nejsou závěry takto jednoznačné. Shnutí legislativní historie předmětného ustanovení viz BORN 2014, op. cit., s. 1552.

⁷² KRONKE, Herbert. Recognition and enforcement of foreign arbitral awards : a global commentary on the New York Convention. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010. ISBN 978-90-411-2356-5, s. 1150.

⁷³ BORN 2014, op. cit., s. 1552.

⁷⁴ Srov. KRONKE, op. cit., s. 286.

⁷⁵ Srov. BORN 2014, op. cit., s. 1553.

rozsouzené a v téže věci bude možné vydat nový rozhodčí nález. Z výše uvedených důvodů tak nelze alespoň podle názoru autorky *lex arbitri* ani nadále opomíjet.

Dlužno však dodat, že se jedná pouze o možnost výkon odmítnout, nikoli o povinnost. Stát výkonu má pak také samozřejmě i nadále právo namítnout porušení základních zásad rozhodčího procesu stanovených v čl. V odst. 1 písm. b), popř. též vlastní veřejný pořádek.

Připomenout je v tomto směru důležité Evropskou úmluvu, neboť její článek IX odst. 1 písm. d), umožňuje zrušit nález pouze v případech, kdy by rozhodčí řízení neodpovídalo dohodě stran, chybí-li tato, pak pravidlům, které stanoví samotná úmluva. Stejně jsou pak státy omezeny v případě uznání a výkonu rozhodnutí, kdy je možné použít jako důvod pro odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí jeho zrušení pouze z důvodů, které konvence uznává. To tedy znamená, že v režimu úmluvy strany skutečně mohou rozhodčí proces upravit v zásadě pouze s ohledem na respekt k zásadním procesním principům, tak jak jsou definovány v čl. IX odst. 1 b)⁷⁶, což dává stranám větší možnost procesní autonomie. Tyto úvahy jsou nicméně značně akademické. Strany budou zpravidla volit rozhodčí sídlo takové, které jim v tomto ohledu bude vyhovovat. Navíc tradiční rozhodčí jurisdikce obsahují skutečně naprosté minimum norem, od nichž by se strany nemohly odchýlit⁷⁷.

Vzít však v úvahu pouze *lex arbitri* by mohlo být příliš krátkozraké. Strany často volí v rámci mezinárodního obchodního sporu neutrální fórum, k němuž nemají vazbu. Rozhodnutí tak bude často potřeba vykonat v jiném státě, než v němž bylo řízení vedeno. Uznání a výkon totiž mohou být v některých případech odmítnuty. Typickým důvodem může být rozpor s veřejným pořádkem státu výkonu⁷⁸. Rozhodci tedy vždy musí počítat nejen s právem, kterým se řídí samotné rozhodčí řízení, ale i s právem místa, kde bude potřeba rozhodnutí vykonat⁷⁹.

Přestože se tedy objevují názory, že by mezinárodní rozhodčí řízení mělo být zcela nezávislé, regulované v podstatě jen normami mezinárodního původu, je třeba si uvědomit, že ve finále jsou to státy, které, ať již prostřednictvím mezinárodních smluv či vnitrostátních norem propůjčují rozhodnutím vydaným v jeho rámci právní účinky.

⁷⁶ Ten je shodného znění jako čl. V odst. 1 písm. b) Newyorské konvence.

⁷⁷ Srov. např. výše uvedenou švýcarskou úpravu, kde jsou limity v podstatě pouze zásady uvedené v čl. V odst. 1 písm. d) Newyorské úmluvy.

⁷⁸ Srov. čl. V odst. 2 písm. b) Newyorské úmluvy, který umožňuje odmítnutí výkonu pro rozpor s veřejným pořádkem. Přestože by tento pojem měl být vykládán v souladu s mezinárodním původem úmluvy, bude vždy na národním soudu aby zhodnotil, na jakých zásadách národního právního řádu je třeba trvat.

⁷⁹ FRY, op. cit., s. 134.

To však zároveň znamená, že si tyto budou i nadále chtít ponechat alespoň minimální kontrolu nad tímto procesem.

2.3. K používaným právním instrumentům

Mezinárodní úmluvy, které budou v této práci reflektovány, jsou dvě – Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů z roku 1958⁸⁰ a pro evropský region významná Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961⁸¹. Co se týče vztahu obou úmluv, neobsahuje Evropská úmluva žádné explicitní ustanovení⁸². Vztah tak může být řešen v souladu s čl. 30 Vídeňské úmluvy o smluvním právu⁸³, podle něhož se v těchto případech postupuje ve vztazích mezi státy, z nichž pouze jeden je signatářem mladší konvence, podle konvence původní a ve vztazích mezi státy, kde oba jsou signatáři jak původní, tak nové konvence, podle této nové konvence. Evropská úmluva by tedy měla mít mezi signatáři přednost před Newyorskou úmluvou.

Newyorská úmluva zásadně dopadá na všechny cizí rozhodčí nálezy bez ohledu na to, zda byly vydány ve státě, který je stranou úmluvy a bez ohledu na to, zda se jedná o rozhodnutí obchodní povahy⁸⁴. Navzdory svému názvu není významná pouze pro uznání a výkon rozhodčích nálezů, ale i pro řadu dalších otázek, zejména pak pro otázky kolizní a otázky jurisdikce. Úmluva, jak bylo uvedeno výše, nepřímou určuje

⁸⁰ Úmluva vznikla na půdě Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu (UNCITRAL). Jejím signatářem jsou všechny státy, které jsou chápány jako nejvýznamnější sídla mezinárodní obchodní arbitráže. K signatářům tak patří Velká Británie, Francie i Švýcarsko. Úmluva je závazná i pro Českou republiku (publikována pod číslem 74/1959 Sb.). Úmluva má v současné době 156 signatářů (konkrétní informace, zejména co se případných výhrad týče, jsou dostupné na adrese deponitáře http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html).

⁸¹ Úmluva byla přijata pod záštitou Hospodářské komise OSN pro Evropu. Stranou této úmluvy je ze sledovaných států pouze Česká republika. Švýcarsko nikoli. Seznam signatářů je dostupný na webových stránkách OSN, která je deponitářem úmluvy (https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en).

⁸² Na Newyorskou úmluvu nicméně odkazuje Preambule a pak čl. IX odst. 2 podle něhož je možné odmítnout uznání a výkon rozhodnutí proto, protože bylo zrušeno ve státě původu pouze, pokud se tak stalo z důvodů, pro něž může být podle Evropské úmluvy rozhodnutí zrušeno. Naopak čl. V odst. 1 písm. e) Newyorské úmluvy takové omezení neobsahuje.

⁸³ U nás publikována pod č. 15/1988 Sb. Vídeňská úmluva byla sice sjednána až v roce 1969, což je datum pozdější, než datum přijetí obou zmíněných úmluv. Úmluva však představuje kodifikaci obyčejového mezinárodního práva, proto se normy v ní obsažené vztahují i na státy, které nejsou jejími signatáři, právě jakožto závazný obyčej. K tomu srov. ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Vyd. 1. Praha: Beck, 2008, xli, 840 s. ISBN 978-80-7179-728-9, s. 162. K obdobným závěrům by bylo možné dojít také na základě čl. VII Newyorské úmluvy, který obsahuje doložku nejvýhodnějšího zacházení.

⁸⁴ Srov. Čl. 1 (1): *This Convention shall apply to the recognition and enforcement of arbitral awards made in the territory of a State other than the State where the recognition and enforcement of such awards are sought, and arising out of differences between persons, whether physical or legal. It shall also apply to arbitral awards not considered as domestic awards in the State where their recognition and enforcement are sought.* Strany nicméně na základě ustanovení čl. 1 (3) mohou omezit působnost úmluvy pouze na státy, které signatáři jsou. Obdobně může být působnost zúžena pouze na obchodní věci.

rozhodné právo pro samotný rozhodčí proces a stejně tak nepřímou určuje, které soudy jsou příslušné pro zrušení rozhodčího nálezu.

Evropská úmluva na rozdíl od Newyorské úmluvy dopadá pouze na případy, kdy byl nálezn vydán v jiném státě, který však musí být signatářem úmluvy⁸⁵. Úmluva sama o sobě nereguluje uznání a výkon rozhodčích nálezů, spíše jsou to otázky samotného vedení rozhodčího řízení a možnosti zrušení rozhodčího nálezu soudem. Dalo by se říci, že Evropská úmluva do jisté míry zužuje kontrolní pravomoc soudů ve vztahu k rozhodčímu nálezu. Děje se tak ve dvojím směru. Jednak je to již zmíněné omezení obsažené v čl. IX, odst. 2, který zužuje čl. V odst. 1 písm. e) Newyorské úmluvy na odmítnutí uznání a výkonu pro zrušení rozhodnutí pouze na případy, kdy bylo toto rozhodnutí zrušeno pro důvody, které jsou v Evropské úmluvě uvedeny. Dále pak za pozornost stojí čl. IX odst. 1 písm. d), který stanoví, že uznání či výkon rozhodnutí pro vady samotného procesu lze odmítnout pouze, pokud by proces byl v rozporu s dohodou stran, příp. odporovalo-li by takové řízení úpravě obsažené v čl. IV, kde jsou stanoveny minimální standardy řízení před rozhodci⁸⁶. Vzhledem k omezenému rozsahu signatářů je však dopad úmluvy omezený.

Co se evropského práva týče, není nařízení Brusel I Bis⁸⁷, ani nařízení Řím I⁸⁸ na otázku rozhodčích řízení použitelné. Bruselské nařízení vylučuje svůj dopad na rozhodčí řízení v čl. 1 odst. 2 písm. d). Římské nařízení obsahuje analogickou úpravu v čl. 1 odst. 2 písm. e). Rozhodčí řízení je chápáno i ve smyslu preambule Bruselského nařízení velmi široce⁸⁹. Nicméně ve smyslu rozsudku ESD *Van Uden*⁹⁰ se bude Bruselské nařízení vztahovat na případy předběžných opatření vydaných soudem, byť se jedná o jeho pomocnou funkci v rozhodčím řízení. Na tyto případy tedy nařízení

⁸⁵ Co se signatářů týče, jsou jimi z jurisdikcí, na něž je v této práci kladen důraz, pouze Francie a Česká republika. Význam je tedy pro tuto práci omezený.

⁸⁶ K tomu srov. KRÖLL, Stefan Michael. *Issues Specific to Arbitration in Europe, The European Convention on International Commercial Arbitration – The Tale of a Sleeping Beauty in KLAUSEGGER, Christian. Austrian yearbook on international arbitration 2013.* Wien: Beck, Stämpfli & Manz, 2013. Print. ISBN 9783214007737, p. 17..

⁸⁷ Nařízení EP a Rady č. 1215/2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

⁸⁸ Nařízení EP a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

⁸⁹ Srov. odstavec č. 12 nařízení, který stanoví, že: „... *Rozhodnutí vydané soudem členského státu ohledně toho, zda je rozhodčí dohoda platná, účinná nebo způsobilá k použití či nikoliv, by nemělo podléhat pravidlům pro uznání a výkon stanoveným tímto nařízením bez ohledu na to, zda o této otázce soud rozhodoval ve věci samé nebo jako o předběžné otázce. Toto nařízení by se nemělo vztahovat na žaloby nebo související řízení týkající se zejména ustavení rozhodčího soudu, pravomoci rozhodců, vedení rozhodčího řízení nebo jakýchkoli jiných aspektů takového řízení, ani na žalobu či rozhodnutí týkající se zrušení, přezkumu, odvolání, uznání nebo výkonu rozhodčího nálezu.*“

⁹⁰ Rozsudek Evropského soudního dvora č. C-391/95 ve věci *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another.*

spolu se všemi z toho plynoucími konsekvencemi použitelné bude. Samotného rozhodčího řízení se však tato nařízení nedotýkají.

Kromě mezinárodních pramenů práva je samozřejmě významné i národní právo, ať již proto, že bude tzv. *lex arbitri*, či z hlediska uznání a výkonu rozhodnutí. Na úvod této práce bylo uvedeno, že pozornost bude věnována Modelovému zákonu UNCITRAL, švýcarskému a českému právu.

Pro švýcarskou právní úpravu je zásadní *Zákon o mezinárodním právu soukromém* (1989)⁹¹. Významný je také *Federální občanský soudní řád* (2008), který může být používán analogicky⁹². Švýcarsko je signatářem pouze Newyorské úmluvy, k Evropské úmluvě o mezinárodní obchodní arbitráži nepřistoupilo. Švýcarsko není členem Evropské Unie, proto se na něj nemohou vztahovat výše zmíněná nařízení. Je však pro něj závazná Luganská úmluva⁹³, jejíž ustanovení jsou obdobná jako ustanovení nařízení Brusel I⁹⁴.

Z hlediska českého právního řádu jsou rozhodující následující prameny. Z mezinárodních smluv je Česká republika signatářem jak Newyorské úmluvy⁹⁵, tak Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži⁹⁶. Z hlediska vnitrostátní právní úpravy je pak rozhodčí řízení upraveno zákonem č. 216/2014 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Na rozdíl od Švýcarska nemá Česká republika zvláštní úpravu vyhrazenou toliko pro mezinárodní obchodní arbitráž, zákonná úprava je shodná jako v případě vnitrostátní arbitráže. Vzhledem k § 30 ZRŘ, který odkazuje na přiměřené použití občanského soudního řádu, bude rozhodný také zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Pro rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem je také významný zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, konkrétně ustanovení § 112 a násl., předmětná ustanovení obsahují kolizní normy určující právo rozhodné pro přípustnost a ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy, způsobilost rozhodce a

⁹¹ Dostupný na https://www.swissarbitration.org/sa/download/IPRG_german.pdf. Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 1989.

⁹² Zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008. Důležitá je zejména jeho část třetí, která upravuje domácí rozhodčí řízení. Dostupný na https://www.swissarbitration.org/sa/download/cpc_part_3_german.pdf.

⁹³ Revidovaná verze původní úmluvy z roku 1988 vstoupila pro Švýcarsko v platnost dne 1. ledna 2010. Blíže PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6. s. 86.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Vyhl. Ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb. Na tomto místě je třeba připomenout, že Česká republika využila možnosti dané Úmluvou a učinila výhradu ve smyslu čl. I odst. 3 úmluvy; Úmluva tak bude aplikována jen ve vztahu k rozhodčím nálezům vydaným na území státu, který je také signatářem úmluvy. V případech, kdy rozhodčí nález bude pocházet z území nesignatářského státu, bude Česká republika aplikovat Úmluvu pouze, bude-li zaručena vzájemnost. Vzhledem k tomu, jak vysoký počet států je smluvními stranami, nemá však tato výhrada přílišný význam.

⁹⁶ Vyhl. Ministerstva zahraničních věcí č. 176/1964 Sb.

právo, kterým se bude spor řídit. Především pak upravují uznání a výkon rozhodčích nálezů. Poukázat je však třeba na fakt, že v případech, kdy bude mezinárodní smlouva, resp. přímo použitelný předpis Evropské Unie⁹⁷, obsahovat odchylnou úpravu, bude mít tato přednost⁹⁸.

Co se vnitrostátní právní úpravy týče, je významný ještě jeden dokument – Vzorový zákon⁹⁹ o mezinárodní obchodní arbitráži vydaný na půdě UNCITRAL¹⁰⁰. Vzorový zákon byl převzat, popř. sloužil, jako inspirační zdroj řady vnitrostátních právních úprav mezinárodní obchodní arbitráže¹⁰¹. Zároveň je jeho úprava předběžných opatření nejobsáhlejší, právě proto mu bude v této práci věnována pozornost.

Již výše bylo uvedeno, že strany mají v mezinárodní obchodní arbitráži širokou diskreci pro úpravu jejího průběhu. Mohou tak učinit zásadně dvojím způsobem – strany si mohou upravit průběh rozhodčího řízení samy, zde by se tedy jednalo o tzv. ad hoc arbitráž, popř. mohou odkázat na institucionální pravidla některé stálé rozhodčí instituce, pak se bude jednat o tzv. institucionální arbitráž¹⁰². V této práci bude věnována pozornost právě institucionální arbitráži. Tento druh rozhodčího řízení je v praxi považován za efektivnější a bezpečnější¹⁰³. V praxi také skutečně převládá¹⁰⁴.

Pravomoc rozhodčího tribunálu upravují všechna rozhodčí pravidla nejvýznamnějších evropských rozhodčích institucí¹⁰⁵, ať již se jedná o Rozhodčí pravidla LIAC¹⁰⁶, Švýcarská rozhodčí pravidla¹⁰⁷, Stockholmská rozhodčí pravidla¹⁰⁸ a především v praxi nejčastěji volená rozhodčí pravidla Mezinárodní obchodní komory

⁹⁷ Závěry ohledně dopadů nařízení Brusel I Bis jsou tak platné i pro české právní prostředí.

⁹⁸ Přednostní aplikace mezinárodní smlouvy je zakotvena v čl. 10a Ústavy České republiky, který je považován za generální inkorporační normu. Srov. SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: Beck, 2007, XIV, 935 s. ISBN 978-80-7179-869-9, s. 83. Tato zásada je také vyjádřena v § 2 ZMPS.

⁹⁹ Vzorové zákony, které UNCITRAL vydává, reagují na požadavky mezinárodního obchodu a slouží jako prostředek unifikace mezinárodního práva soukromého. Státy, které se podílely na jejich přípravě, nejsou povinny tyto adoptovat do svého zákonodárství. Vzorové zákony mají právní účinky pouze v případě, že je státy do vnitrostátního práva skutečně převezmou. Srov. Kučera 2008: s. 33.

¹⁰⁰ Vzorový zákon byl přijat již v roce 1985, nicméně v roce 2006 byl, zejména z pohledu předběžných opatření, významně revidován.

¹⁰¹ Vzorový zákon včetně seznamu států, které jej přijaly do své vnitrostátní legislativy dostupný na: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html.

¹⁰² PAUKNEOVÁ 2013, op. cit., s. 766.

¹⁰³ Tamtéž, s. 771.

¹⁰⁴ Podle již zmiňované statistiky International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration je tento způsob volen téměř v 90% případů. Srov. s. 17.

¹⁰⁵ Rozhodčí pravidla ICC v čl. 28. Pravidla LIAC v čl. 25. Pravidla vydaná Svazem švýcarských obchodních komor v čl. 26. Stejně tak např. Stockholmská rozhodčí pravidla v čl. 32.

¹⁰⁶ Pravidla účinná k 1. říjnu 2014. Dostupná na http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx. Srov. čl. 25.

¹⁰⁷ Účinná k 1. červnu 2012 a dostupná na <https://www.swissarbitration.org/sa/en/rules.php>.

¹⁰⁸ Účinná k 1. lednu 2010. Dostupná na http://sccinstitute.com/media/40120/arbitrationrules_eng_webbversion.pdf

v Paříži¹⁰⁹. Přestože všechna tato pravidla reflektují trend, který je v tomto směru v mezinárodní obchodní arbitráži zřejmý, bude v této práci odkazováno zejména na Rozhodčí pravidla ICC.

JURISDIKCE ROZHODČÍHO TRIBUNÁLU A JEHO LIMITY

3.1. Jurisdikce rozhodčího tribunálu

Pravomoc rozhodčího tribunálu vydávat předběžná opatření v určité věci je, stejně jako pravomoc vydat v takové věci finální rozhodnutí, založena rozhodčí smlouvou. Zároveň je to ovšem právní řád státu, který řešení sporu před rozhodci umožňuje a zejména přiznává rozhodnutí rozhodců obdobné účinky, jako má rozhodnutí soudu¹¹⁰. Otázka, zda je rozhodčí tribunál oprávněn vydávat předběžná opatření závisí především na *lex arbitri*, tedy zda právní řád rozhodčího sídla tuto pravomoc rozhodcům přiznává¹¹¹. Rozhodčí smlouva se tak co do otázky pravomoci rozhodců vydávat předběžná opatření zásadně musí pohybovat v mezích tohoto právního řádu.

Jurisdikce uznávající pravomoc rozhodčích tribunálů vydávat předběžná opatření nejsou v rámci tradičních rozhodčích sídel ničím neobvyklým. Tuto pravomoc rozhodcům přiznává švýcarská¹¹², anglická¹¹³ a francouzská právní úprava¹¹⁴. Děje se tak automaticky, není tedy třeba zvláštního ujednání stran v tomto směru. Analogickou úpravu obsahuje i Modelový zákon UNCITRAL¹¹⁵.

Pokud jde o rozhodčí smlouvu, může otázku předběžných opatření řešit výslovně, i prostřednictvím odkazu na příslušná rozhodčí pravidla, která, jak již bylo uvedeno výše, v souladu s národní právní úpravou tuto pravomoc rozhodců upravují do větších

¹⁰⁹ Účinná k 1. lednu 2012. Dostupná na <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>. Srov. čl. 26.

¹¹⁰ Viz výše.

¹¹¹ Srov. FERRARI, op. cit., s. 410. Autor uvádí, že jsou taková ustanovení *lex arbitri* praxí považována za kogentní a měla by převažovat nad smluvním ujednáním stran. Již výše bylo uvedeno, že tento názor je v praxi zastáván nejčastěji.

¹¹² Čl. 183 SZMPS: „Haben die Parteien nichts anderes vereinbart, so kann das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorsorgliche oder sichernde Maßnahmen anordnen“. Přestože je dostupný i anglický překlad těchto ustanovení (viz. předchozí kapitola), není angličtina ve Švýcarsku úředním jazykem. Z tohoto důvodu bude používána německá verze.

¹¹³ Anglický Arbitration Act (1996) uznává tuto pravomoc v ustanovení §§ 38 a 39 AA. Poněkud zvláštní, zejména ve srovnání s ostatními úpravami, je v tom, že automaticky umožňuje tribunálu vydávat pouze určité druhy předběžných opatření. Jsou jimi ta, která zajišťují náklady řízení a důkazy, dále pak opatření nařizující uchování, zajištění, prohlídku či odebrání vzorků z věci, pokud je tato předmětem sporu. Strany pak mohou tuto pravomoc rozhodců rozšířit smlouvou i na další případy. Tato úprava, která váže některé typy předběžných opatření na výslovné ujednání stran je považována za poněkud nešťastnou. Na druhou stranu, praktické potíže by tento dvojitý režim neměl činit, neboť rozhodčí smlouva bude často odkazovat na rozhodčí pravidla, která budou předvídat pravomoc v širším rozsahu. Tato smluvní ujednání se pak oproti zákonu prosadí.

¹¹⁴ Čl. 1468 Francouzského Code de civile procédure.

¹¹⁵ V čl. 17 (1): „Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal may, at the request of a party, grant interim measures.“

podrobností¹¹⁶. Pokud by tomu tak nebylo, pak je v zásadě jednoznačný závěr, že strany předvídalý tuto pravomoc rozhodců mlčky¹¹⁷.

Zásada autonomie vůle stran ve vztahu k rozhodčímu řízení pak také umožňuje, aby strany tribunálu tuto pravomoc odebraly. V některých případech je explicitně uvedeno, že pravomoc rozhodců k vydávání předběžných opatření je automatická, ledaže by ji strany vyloučily¹¹⁸. Byť se takový případ nezdá příliš pravděpodobný, neboť strany dávají rozhodčímu tribunálu přednost před národními soudy a je v jejich zájmu, aby existovalo jednotné místo pro řešení jejich sporu¹¹⁹, může taková eventualita nastat. Pokud však takový záměr skutečně existuje, pak vzhledem k tomu, že je tato pravomoc předvídána automaticky, budou muset strany v rozhodčí doložce výslovně uvést, že rozhodcům tato pravomoc dána není. Za ujednání, které by vylučovalo pravomoc vydávat předběžná opatření, ovšem nelze považovat případy, kdy smlouva kromě rozhodčí doložky obsahuje i ujednání, které svěřuje pravomoc vydávat předběžná opatření soudům určitého státu. Jak bude rozebráno níže, mají v rámci rozhodčího řízení pravomoc vydávat předběžná opatření nejen rozhodci, ale i soudy. Pádny je proto argument, že pouhé ustanovení, které stanoví, soudy kterého státu jsou příslušné k vydávání předběžných opatření, nemůže být vykládáno jako ujednání vylučující pravomoc rozhodců předběžná opatření vydat. K těmto závěrům dospěly i rozhodčí tribunály¹²⁰.

¹¹⁶ Srov. předchozí kapitolu věnující se právním pramenům.

¹¹⁷ BORN 2014, op. cit., s. 2454. Tato teorie implicitního souhlasu je i kritizována. Např. Ferrari tvrdí, že není nezbytná, neboť tuto domněnku obsahují již samotné národní předpisy. V případech, kdy tomu tak není a *lex arbitri* rozhodcům tuto pravomoc nedává, pak jsou taková pravidla zpravidla chápána jako mandatorní a tato presumpce se uplatnit nemůže, srov. FERRARI, op. cit., s. 413. Autorka se domnívá, že by měla mít své místo v případech, kdy je sporné, zda strany např. volbou příslušnosti soudů určitého státu chtěly vyloučit i pravomoc rozhodčího tribunálu vydávat předběžná opatření. Dá se souhlasit s tím, že v těchto případech je rozumné předpokládat, že tak strany učinit nechtěly, neboť jde o neobvyklé chování. Jde tak spíše o domněnku, vztahující se k výkladu projevu vůle stran. S autorem je třeba souhlasit v tom, že takto nelze založit jurisdikci navzdory *lex arbitri*.

¹¹⁸ Toto výslovné ustanovení obsahuje anglický Arbitration Act v § 38, švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém v čl. 138 a Modelový zákon v čl. 17. Obdobně platí v případě čl. 1468 francouzského Code de civile procedure, nicméně zde je třeba přihlídnout k čl. 1460, který stranám umožňuje ujednat úpravu průběhu rozhodčího řízení odchýlně. Toto pravidlo je pak zopakováno v Rozhodčích pravidlech ICC, v čl. 28. Přestože rozhodčí pravidla LIAC ani Švýcarská rozhodčí pravidla tuto možnost výslovně nepředvídají, je třeba vycházet z faktu, že jsou to strany, které určují průběh procesu rozhodčího řízení, a jejich odchýlné ujednání by mělo převážet nad rozhodčími pravidly. Obdobně srov. BORN 2012, op. cit., s. 148. Nakonec v případě kolize rozhodčích pravidel a rozhodčí doložky je možné tento konflikt vykládat jako konflikt speciálního a obecného smluvního ustanovení.

¹¹⁹ BORN 2014, op. cit., s. 2455.

¹²⁰ Dva případy, týkající se ustanovení upravujících institut emergency arbitra, o němž bude pojednáno níže, jsou uvedeny zde: CARLEVARIS Andrea, *Running in the ICC Emergency Arbitrator Rules: The First Ten Cases*, ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 25 No. 1, 2014, s. 25. Přestože byla posuzována jurisdikce tzv. emergency arbitra, souběžná jurisdikce soudů je dána i v tomto případě. Proto jsou tyto závěry plně použitelné i na případ předběžných opatření vydávaných tribunálem.

O tom, že výše zmíněné právní řády zakotvují tuto pravomoc rozhodců, není pochyb. Na tuto možnost pak logicky reagují i rozhodčí pravidla stálých rozhodčích institucí. Nicméně, již v úvodu této práce bylo uvedeno, že ne všechny státy uznávají pravomoc rozhodců v této věci. Jako příklad může sloužit český právní řád. Úprava předběžných opatření v rozhodčím řízení je zakotvena v § 22 ZRŘ, který stanoví, že „ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření.“ Z tohoto ustanovení jasně vyplývá, že v rámci rozhodčího řízení mají pravomoc vydávat předběžná opatření pouze soudy. Rozhodci tuto pravomoc podle českého právního řádu nemají¹²¹. Tomu odpovídá i znění rozhodčích pravidel¹²², používaných při nejvýznamnější české rozhodčí instituci, Rozhodčím soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky¹²³.

Výše uvedené případy popisují zcela standardní situace, tj. případy, kdy strany zvolily jako sídlo rozhodčího řízení stát, jehož právní řád rozhodcům dává pravomoc vydat předběžné opatření. Stejně nebudou problematické ani závěry v případě, kdy strany v rozhodčí smlouvě vůbec neupravují tuto otázku, a jako rozhodčí sídlo zvolily stát, který vydávání předběžných opatření rozhodci neumožňuje. V takovém případě se předpokládá, že jejich záměr byl v souladu s právní úpravou státu sídla a rozhodčí tribunál k vydání předběžných opatření oprávněn není¹²⁴.

O mnoho složitější je nicméně otázka, kdy strany sice ve smlouvě, případně i prostřednictvím odkazu na rozhodčí pravidla některé instituce, tuto pravomoc tribunálu udělily, zároveň však umístily rozhodčí sídlo do státu, jehož právní řád tuto pravomoc rozhodcům nepřiznává. Smluvní ujednání by tedy ignorovalo *lex arbitri*. Bylo by snad možné, aby se smluvní ujednání prosadilo vůči *lex arbitri*?

Již několikrát bylo uvedeno, že je zásadně zastáván názor, že smluvní ujednání stran nemůže porušit kogentní pravidla *lex arbitri*, resp. že tato musí dostat přednost. Otázka pravomoci vydávat předběžná opatření je k těmto tradičně řazena¹²⁵. Podle některých názorů by však k opačnému závěru, který by dal průchod vůči stran, mohl vést čl. II odst. 2 Newyorské úmluvy. Státy se v něm zavázaly, „že budou uznávat

¹²¹ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 816.

¹²² Rozhodčí řád účinný od 1. července 2012, dostupný na: <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>.

¹²³ Srov. čl. 13 odst. 2 Řádu RSHAK: „Ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může kterákoli strana podat příslušnému soudu návrh na nařízení předběžného opatření. O takovém návrhu, jakož i o rozhodnutí soudu musí strana, která návrh podala, informovat rozhodčí soud.“

¹²⁴ BORN 2014, op. cit., s. 2456.

¹²⁵ Srov. FERRARI, op. cit., s. 418.

písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu ať již smluvního či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.“¹²⁶ Soudy signatářského státu pak jsou povinny odkázat strany na rozhodčí řízení a věc samy neprojednat¹²⁷. Tak např. Born z tohoto článku dovozuje, že smluvní státy Úmluvy musí uznat pravomoc rozhodců vydávat předběžná opatření, pokud jim strany sporu tuto pravomoc přiznaly svým ujednáním¹²⁸. Jako argument pro tento závěr pak autor uvádí, že Úmluva byla přijata za účelem zefektivnění procesu mezinárodní obchodní arbitráže, která zavazuje státy k tomu, aby odstraňovaly vnitrostátní překážky účinnosti rozhodčích doložek¹²⁹.

Přestože je autorka, stejně jako výše uvedený autor, nakloněna možnosti rozhodců vydávat předběžná opatření, s takovým výkladem Úmluvy se neztotožňuje. Předně v době přijímání Úmluvy neumožňovala řada států rozhodcům vydávat předběžná opatření a taková praxe nebyla označena jako nesouladná s úmluvou¹³⁰. Původně byl plánován separátní protokol, který by upravoval otázky platnosti rozhodčí doložky a jejích procesních účinků. Na poslední chvíli však byl tento článek zařazen přímo do textu Úmluvy, z důvodu obavy o její efektivní fungování¹³¹. Pokud by čl. II měl výše uvedený význam, stal by se jakýmsi unifikačním pravidlem, státy by tak byly nuceny dát přednost vůli stran i přes to, že je tato v rozporu s *lex arbitri*, což jistě nebylo záměrem. V podstatě by to vedlo k tomu, že právo státu, v němž se rozhodčí řízení koná, by nemělo žádný význam, rozhodná by byla zásadně dohoda stran. Pak by však neměla smysl existence čl. V odst. 1 písm. e), který nepřímě stanoví právě příslušnost soudů státu sídla rozhodčího řízení k případnému zrušení rozhodčího nálezu. Výše uvedený závěr je tak v rozporu nejen s historií přijímání Úmluvy, ale i se systematickým výkladem úmluvy.

Poslední a asi nejzásadnější problém tkví v tom, že v případě, kdy je rozhodčí sídlo umístěno na území státu, nebude situace vůbec pod Newyorskou úmluvu spadat.

¹²⁶ Čl. II odst. 1 Newyorské úmluvy.

¹²⁷ Čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy.

¹²⁸ BORN 2014, op. cit., s. 2433. Zdánlivě k tomuto závěru dochází i FERRARI, op. cit., s. 419. Autor dochází k závěru, že tribunál by mohl předběžné opatření vydat v případech, kdy by předběžné opatření mělo být vykonáno v jiném státě než v tom, jehož právo rozhodcům předběžná opatření vydávat neumožňuje. Přístup autora je spíše praktický, čímž se ani sám netají. Jeho závěr tak nelze vykládat v tom smyslu, že by souhlasil s výše uvedeným závěrem, že by státy měly povinnost uznávat tuto pravomoc tribunálu na základě Newyorské úmluvy, ale spíše upozorňuje na to, že by mohlo být takové předběžné opatření v tomto jiném státě vykonáno podle jeho právního řádu. Pokud by však byl výkon žádán ve státě sídla, nutně by se setkal s neúspěchem.

¹²⁹ BORN 2014, op. cit., s. 640.

¹³⁰ Což přiznává i sám Born. Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2433.

¹³¹ K legislativní historii blíže KRONKE, op. cit., s. 39.

Ustanovení čl. I odst. I Úmluvy limituje její aplikaci na případy, které nejsou čistě vnitrostátní¹³². Nebude se tedy vztahovat na řízení, které je z pohledu státu domácí, tj. koná se na jeho území¹³³. Samotná úmluva pak nakonec ani žádné normy, které by snad unifikovaly rozhodčí proces, neobsahuje. Z výše uvedených důvodů se tak autorka této práce domnívá, že takový závěr nelze z čl. II Úmluvy vyvozovat. Důležité je v této souvislosti upozornit na fakt, že jsou to národní soudy, kdo Úmluvu aplikuje¹³⁴, těžko si tak představit, že by tyto přijaly výše uvedené závěry za své.

Pokud tedy není možné použít mezinárodní smlouvu, pak zbývají národní legislativy. Jak bylo uvedeno výše, je ustanovení ohledně předběžných opatření chápáno jako kogentní¹³⁵. Ovšem blíže není specifikováno, jaké následky by porušení tohoto pravidla pro strany skutečně mělo. Pokud stát rozhodčího sídla neuznává předběžná opatření, je samozřejmé, že takové rozhodnutí nebude mít na jeho území účinky a nebude možné jej vykonat, protože takovou kvalitu musí právní řád rozhodnutí přiznat¹³⁶. V úvahu přichází také jeho případné zrušení¹³⁷. Na druhou stranu je třeba připomenout, že nejnebezpečnější může být porušení procesních předpisů nikoli pro rozhodnutí o předběžném opatření, ale pro samotný rozhodčí nález. Tomuto problému není v odborné literatuře téměř věnována pozornost. Pro rozhodčí tribunál je však zásadní, neboť porušení procesních předpisů může vést ke zrušení rozhodčího nálezu, což je zároveň důvodem odmítnutí jeho výkonu¹³⁸. Mohlo by být tedy důsledkem takového procesního pochybení zrušení rozhodčího nálezu? Odpověď bude samozřejmě záviset na národním právu, které stanoví důvody, pro něž může být rozhodčí nález zrušen. Pro příklad podle § 31 českého ZRR je to v rámci procesních chyb pouze v případech, kdy ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců či straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat¹³⁹. Pod žádný z těchto důvodů však vydání předběžného opatření zjevně podřadit nelze. Tento výsledek by se samozřejmě mohl stát od státu lišit,

¹³² Srov. KRONKE, op. cit., s. 42 a 43.

¹³³ Tento princip, označovaný též jako teritoriální, je příznačný pro většinu států. Srov. KRONKE, op. cit., s. 326.

¹³⁴ Srov. tamtéž, s. 4. Byť se dá samozřejmě namítat, že právě tento fakt brání její skutečně universální aplikaci.

¹³⁵ Srov. FERRARI, op. cit., s. 418. Obdobně LEW, Julian D. M. *Commentary on Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitration Cases Published in ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 11 No. 1, 2000*, s. 23. s. 3.

¹³⁶ Srov. kapitolu věnující se výkonu předběžných opatření.

¹³⁷ Srov. kapitolu o přezkumu předběžných opatření.

¹³⁸ Srov. již zmiňovaný čl. V odst. 1 písm. e) NYÚ.

¹³⁹ Ustanovení § 31 písm. c) až d) ZRR.

většinou však budou důvody omezeny na podobné flagrantní případy a závěr tedy bude obdobný. Jinými slovy, vydáním předběžného opatření ve státě, který rozhodcům tuto pravomoc nedává, tribunál zásadně riskuje pouze, že takové předběžné opatření nebude mít právní účinky, příp. bude zrušeno. Zřejmě se ale nebude jednat o natolik závažné pochybení v procesním postupu, aby toto mohlo být považováno za důvod pro zrušení rozhodčího nálezu.

1.2. Podmínky pro vydávání předběžných opatření

1.2.1. Rozhodné právo

Pro otázku posouzení podmínek vydávání předběžných opatření je rozhodné, jaký právní řád, popř. jaké principy mají být rozhodné pro posouzení materiálních podmínek pro vydání předběžného opatření. Na úvod je třeba poznamenat, že se jedná o otázku odlišnou od otázky pravomoci rozhodčího tribunálu vydávat předběžná opatření, která se zásadně řídí právem státu arbitráže, tedy právem, kterým se řídí celý rozhodčí proces. Stejně tak je třeba poznamenat, že rozhodčí tribunál není soudem, který by používal své vlastní procesní předpisy¹⁴⁰.

Existují zásadně následující možnosti, jakými pravidly¹⁴¹ se mohou materiální podmínky vydání předběžného opatření tribunálem řídit: 1. *Lex arbitri*, 2. právem, kterým se řídí právní vztah, který je předmětem rozhodčího řízení a 3. mezinárodní standardy¹⁴².

První z uvedených hledisek je problematické již z toho důvodu, že vnitrostátní právní úprava často vůbec nezakotvuje žádné standardy pro vydávání předběžných

¹⁴⁰ Jak bylo zmíněno výše, soudy budou zásadně, budou-li požádány o vydání předběžných opatření, aplikovat vlastní národní právo a budou tak patrně činit i v otázce standardů, kdy může být předběžné opatření vydáno. Vzhledem ke specifikům mezinárodní obchodní arbitráže se však objevují i poněkud modifikované přístupy. Tak např. Modelový zákon UNCITRAL v čl. 17J skutečně stanoví, že soud má používat své vlastní právo, nicméně s přihlédnutím k specifickým znakům mezinárodní obchodní arbitráže („*The court shall exercise such power in accordance with its own procedure in consideration of the specific features of international Arbitration*“). Tento přístup je podle mého názoru vhodnější, zejména proto, že smyslem předběžných opatření vydávaných soudy je pak napomáhat rozhodčímu řízení, nikoli jeho průběh znesnadňovat.

¹⁴¹ Pojem pravidel je zde používán záměrně, neboť není výjimečné, že rozhodci neposuzují tuto otázku v souladu s právem, ve smyslu právního řádu určitého státu, ale i v souladu s mezinárodními standardy, které nelze označit jako právní řád. Srov. FERRARI, op. cit., s. 425.

¹⁴² BORN 2014, op. cit., s. 2463. Obdobně FERRARI, op. cit., s. 424.

opatření tribunálem. Tak je to i v případě úpravy švýcarské, anglické i francouzské¹⁴³. Výjimkou je tedy Modelový zákon UNCITRAL¹⁴⁴.

Druhou z možností je poté právo, jímž se řídí samotný spor. Ani tento model však není příliš vhodný. Je otázkou, zda strany, pokud zvolily určité právo jako rozhodné pro spor, vůbec mohly předvídat, že se předběžná opatření, tedy procesní záležitosti, budou řídit taktéž tímto právem. Spor, resp. i hmotné právo, kterým se tento řídí, bude odlišné od práva, kterým se řídí samotný rozhodčí proces. Důvodem je, že strany často volí jako sídlo arbitráže sídlo neutrální. Navíc zde bude pravděpodobně existovat obdobný nedostatek právní úpravy.

Poslední variantou jsou mezinárodní standardy, které se vytvořily v rámci mezinárodní obchodní praxe. Podle některých autorů je tento přístup vhodnější¹⁴⁵ z následujících důvodů: umožňuje jednotné řešení sporu, nezávisle na právu jinak rozhodném pro spor, umožňuje postupovat shodně v obdobných případech bez ohledu na rozhodné právo a může lépe reflektovat potřeby mezinárodní obchodní arbitráže. Tento přístup má také určité nevýhody. Standardy uplatňované jednotlivými tribunály se budou lišit, již právě s ohledem na specifika toho kterého konkrétního případu. Následkem pak nutně musí být, že tato pravidla nebudou nikdy zcela přesná. Samostatným problémem pak zůstává fakt, že rozhodčí řízení je neveřejné a rozhodnutí vydané tribunály se často nepublikují. Jde ovšem zřejmě o nejhodnější a v praxi nejčastěji používaný postup¹⁴⁶.

Chybějící výslovnou úpravu¹⁴⁷ je možné vnímat i jako výhodu, neboť umožnila vytvoření mezinárodní praxe, která rozhodcům dovoluje zvážit každý jednotlivý případ a nalézt spravedlivé řešení situace¹⁴⁸.

¹⁴³ Pouze čl. 1499 (1) francouzského Code de procedure civil hovoří o vhodnosti předběžného opatření, což se však jako podmínka příliš chápat nedá. Švýcarský ZMPS ale v čl. 183 pouze stanoví, že tribunál má tuto pravomoc, podmínky však neupravuje.

¹⁴⁴ Ten podmínky uvádí v čl. 17 A MZU. Předběžné opatření může být vydáno pouze v případě, kdy straně hrozí újma, která nemůže být adekvátně nahrazena, tato musí zároveň převyšovat újmu, kterou předběžné opatření bude znamenat pro stranu, vůči níž je vydáváno a musí existovat rozumná možnost, že strana, která o předběžné opatření žádá, uspěje ve věci samé.

¹⁴⁵ Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2465, dále i FERRARI, op. cit., s. 426.

¹⁴⁶ Srov. LEW, op. cit., s. 4. „*On the other hand, the second approach - i.e. determining the issue of whether to grant relief without reference to any national law - would appear to be more common. 15 This is an area where, increasingly it would appear, an international arbitration practice has emerged.*“

¹⁴⁷ Tuto reflektují i rozhodčí pravidla, která taktéž výslovnou úpravu neobsahují. Čl. 28 odst. 1 Rozhodčích pravidel ICC například pouze stanoví, že předběžné opatření může tribunál vydat, jeví-li se mu to jako vhodné.

¹⁴⁸ Tento koncept nakonec není pro rozhodčí řízení neznámý. I samotné meritum věci mohou strany podrobit nikoli národnímu právnímu řádu, ale pravidlům spravedlnosti. Tzv. Rozhodování *ars quo et bono* je umožněno v čl. 187 (2) Švýcarského ZMPS, čl. 46 odst. 1 písm. b) Arbitration Act, stejně jako v čl. 1512 Code de procedure civile.

1.2.2. K jednotlivým podmínkám

Podmínky, které jsou v odborné literatuře uváděny, lze v zásadě nalézt v čl. 17A Modelového zákona UNCITRAL a jsou následující: hrozící závažná nebo nenahraditelná újma, neodkladnost, možnost úspěchu ve věci, požadavek, aby předběžné opatření nevedlo k ovlivnění finálního rozhodnutí a *prima facie* jurisdikce¹⁴⁹.

Předběžná opatření představují opatření, která mají směřovat k ochraně jedné ze stran, nicméně znamenají zásah do poměrů druhé strany, ještě před tím, než je spor tribunálem skutečně rozhodnut a strany mohly řádně předestříti svá tvrzení. Z tohoto důvodu mohou být tribunálem uložena pouze, pokud existuje relevantní důvod k jejich vydání. Tímto důvodem je hrozba, že druhé straně může vzniknout újma, která musí být dostatečně závažná, či dokonce nenahraditelná¹⁵⁰. Modelový zákon hovoří o újmě, která není „adekvátně nahraditelná peněží“¹⁵¹. Z praxe rozhodčích tribunálů je také patrné, že vážnost újmy je posuzována v rámci konkrétního případu, její závažnost je porovnávána ve vztahu k dopadům předběžného opatření na druhou stranu¹⁵², jde tak v podstatě o jakési vyvažování, zda může být proti druhé straně takové opatření vůbec žádáno.

Podmínka naléhavosti vydání předběžného opatření je velmi úzce spjata s hrozící vážnou újмой, to však neznamená, že by ji bylo možné zaměňovat s výše uvedeným posuzováním pravděpodobnosti výskytu takové újmy. V tomto případě je totiž nezbytné učinit závěr, zda je možné, že taková újma nastane před tím, než bude vydáno finální rozhodnutí ve věci. Rozhodčí tribunál tak musí být přesvědčen, že se jeví jako pravděpodobné, že újma skutečně nastane v průběhu rozhodčího řízení. Tak např. ve věci ICC č. 10596 z roku 2000¹⁵³ tribunál poznamenal, že v rozhodovací praxi ICC je naléhavost předběžného opatření vykládána široce a pokud zde existuje

¹⁴⁹ Tyto standardy jsou nicméně typické pro taková předběžná opatření, kterými se zajišťuje status quo, majetek, či nařizuje plnění závazku, na druhou stranu např. předběžná opatření, kterými se zajišťuje důkaz, nebo náklady řízení jsou do značné míry specifická. Srov. i čl. 17 A odst. 2 MZU, viz BORN 2014, op. cit., s. 2468.

¹⁵⁰ Srov. LEW, Julian D. M., op. cit., s. 5. *Commentary on Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitration Cases* in ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 11 No.

¹⁵¹ Čl. 17 A odst. 1 písm. a): „a harm not adequately repairable by damages.“

¹⁵² Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2471.

¹⁵³ Srov. „A final requirement for interim relief under ICC practice is that the request relates to a matter of urgency, it being understood that ‘urgency’ is broadly interpreted; the fact that a party’s potential losses are likely to increase with the mere passing of time and that it would be unreasonable to expect that party to wait for the final award suffices.“ Rozhodnutí je zajímavé ještě z jednoho důvodu. Tribunál v něm totiž vyslovil zásadu, že škodám je lépe předcházet, než je prohlubovat, Reagoval tím na námitku protistrany, která namítala, že škoda na majetku může být vždy nahrazena v penězích a proto není se nemůže jednat o nenahraditelnou újmu. Rozhodnutí dostupné: VAN DEN BERG, Albert Yearbook Commercial Arbitration 2005 - Volume XXX, Kluwer law international: 2005. ISBN 97890.

pravděpodobnost, že škody vznikající na jedné ze stran sporu se ještě zvýší v průběhu času, pak nelze po takové straně požadovat, aby vyčkala finálního rozhodnutí ve věci.

Ve smyslu čl. 17A odst. 1 písm. b) Modelového zákona UNCITRAL nesmí předběžné opatření ovlivňovat finální rozhodnutí ve věci. V zásadě může být tato podmínka chápána dvojitým způsobem. Jednak v tom smyslu, že předběžné opatření nijak neovlivňuje konečné rozhodnutí, které může být shodné s předběžným opatřením anebo naopak a zároveň, že nevytváří překážku věci rozsouzené. Zároveň tento požadavek také znamená, že posuzování předběžného opatření nesmí vést k tomu, že by tribunál upřednostňoval jednu ze stran či neumožnil některé ze stran přednést svoje argumenty¹⁵⁴.

Požadavek tzv. případu *prima facie*, či někdy také předpokládaného úspěchu ve věci může být chápán ve smyslu existence určité pravděpodobnosti, že tato strana uspěje i ve výsledném sporu¹⁵⁵. Na první pohled je zřejmé, že tato podmínka částečně koliduje se zásadou, podle níž nemá předběžné opatření ovlivnit výsledné rozhodnutí. Pokud by tribunál alespoň částečně nezávažil možný výsledek sporu, mohlo by se stát, že bude předběžné opatření vydáno i v případě, kdy je vysoce nepravděpodobné, že by strana ve věci mohla uspět. Pak by vydání předběžného opatření např. na pokračování plnění smlouvy bylo považováno nikoli za opatření ochranné, nýbrž spíše za zjevnou nespravedlnost na úkor druhé strany¹⁵⁶.

Tribunál také před tím, než bude ochoten vydat předběžné opatření, musí zvážit, zda vůbec má v dané věci pravomoc rozhodovat. Na druhou stranu tato úvaha patrně nemusí být detailní. Taková by totiž nutně znamenala zbytečné zpoždění rozhodování věci¹⁵⁷.

1.3. Limity vydávání předběžných opatření tribunály

I když je rozhodcům přiznána pravomoc vydávat předběžná opatření, není tato stejně široká, jako je tomu v případě národních soudů. Na níže uvedená omezení je třeba upozornit, neboť mohou být významná pro řadu dalších aspektů.

Limity pro vydávání předběžných opatření vycházejí z podstaty rozhodčího řízení, kdy strany sporu na základě smluvního ujednání postupují spor k řešení nikoli národním

¹⁵⁴ Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2478.

¹⁵⁵ Srov. výše uvedený čl. 17A (1) b Modelového zákona UNCITRAL

¹⁵⁶ BORN 2014, op. cit., s. 2479.

¹⁵⁷ Dalo by se tedy v podstatě i opačně říci, že na straně tribunálu by neměly být závažné pochyby, že tato jeho jurisdikce dána není.

soudům, ale soukromým subjektům – rozhodcům. Z toho vyplývají dva limity pro vydávání předběžných opatření: rozhodnutí rozhodců je závazné pouze pro strany rozhodčí smlouvy a ti zároveň nemohou předběžná opatření sami vynucovat.

První z výše uvedených problémů je často uveden výslovně v legislativě¹⁵⁸, i kdyby tomu však tak nebylo, bude nutné jej dovozovat ze zásady, že smlouva zavazuje pouze její strany¹⁵⁹. Nicméně je možné, aby bylo jedné ze stran uloženo předběžné opatření, které bude fakticky působit proti třetí osobě. Tak může být např. mateřské společnosti nařízeno, aby přikázala své dceři např. uchovat určitou věc významnou pro rozhodčí řízení či dodat důkazní prostředek¹⁶⁰.

Druhé omezení je pak důsledkem toho, že rozhodčí tribunál je soukromou entitou a nemá pravomoc jím vydané opatření vynutit, neboť tato mocenská pravomoc náleží orgánům státu. Jak bylo uvedeno výše, je v rámci mezinárodní obchodní arbitráže standardem, že strany plní předběžná opatření zásadně dobrovolně. Pokud by tomu tak nebylo, má druhá strana možnost obrátit se na státní orgány s žádostí o výkon. Právě z tohoto důvodu je pro rozhodce zásadní i právo státu výkonu. Otázka výkonu předběžných opatření bude rozebrána v samostatné kapitole.

Dále je také nutné upozornit, že rozhodce, resp. rozhodčí tribunál, může vydat předběžné opatření až od okamžiku, kdy je ustaven. Tato procedura nicméně nějakou dobu trvá. Straně by tak nezbylo, než se před ustavením tribunálu obrátit na národní soudy. To však nemusí být v zájmu stran. Proto se vyvinuly v rozhodčích pravidlech stálých rozhodčích soudů specifické instituty, umožňující rychlejší řešení. Řeč je např. o institutu tzv. emergency arbitra podle Rozhodčích pravidel ICC. Obdobné ustanovení obsahují i Švýcarská rozhodčí pravidla a Rozhodčí pravidla LIAC. O těchto institutech bude pojednáno v samostatné kapitole.

Rozhodčí tribunály mohou vydávat různé typy předběžných opatření, ať již se jedná o předběžná opatření zajišťující status quo, složení jistoty pro zajištění uplatňovaného nároku nebo nákladů řízení či třeba zajišťující důkaz. Pokud bychom se

¹⁵⁸ Tak například Modelový zákon UNCITRAL v čl. 17 odst. 2 stanoví, že předběžné opatření může být nařízeno pouze vůči straně („... by which ... the arbitral tribunal orders a party to...”). Obdobné ustanovení obsahuje článek 1462 francouzského Code de civil procedure.

¹⁵⁹ Přestože tato otázka rozhodně není předmětem této práce, sluší se na tomto místě poukázat na fakt, že rozhodci, ale i národní soudy stále častěji dospívají k závěrům, že zavázány mohou být rozhodčí doložkou i další osoby, nejen ty, které ji primárně uzavřely. Mezi typické příklady bývají řazeny například zastoupení, postoupení pohledávky, subrogace, ručení, koncerny či další případy. Pokud se však na tyto případy podíváme zblízka, zjistíme, že se ve skutečnosti nejedná o třetí strany. Tyto osoby totiž byly z různých právních důvodů shledány jako vázané rozhodčí smlouvou, terminologie třetí strana tak není úplně vhodná. Blíže srov. např. MOSES, op. cit., s. 33.

¹⁶⁰ BORN 2014, op. cit., s. 2446.

podívali na čl. 17 odst. 2 Modelového zákona, najdeme zde široký výčet možných předběžných opatření, který však není chápán jako taxativní¹⁶¹. Ustanovení čl. 183 SZMPS neuvádí žádné omezení v tomto směru. Přestože rozbor jednotlivých typů předběžných opatření není předmětem této práce, je na tomto místě vhodné upozornit na jeden problematický typ předběžných opatření, tzv. předběžné opatření *ex parte*, tedy opatření vydávaná bez toho, aby straně bylo umožněno vyjádřit se k věci¹⁶². Tento typ předběžných opatření je rezervován pro případy, kdy je proti druhé straně potřeba využít momentu překvapení¹⁶³. V rámci posuzování tohoto institutu je nutné vzít do úvahy fakt, že je protichůdný zásadě, že každá ze stran má právo se k věci vyjádřit, což je také důvodem, proč zpravidla rozhodcům není umožněno tento typ předběžného opatření vydávat¹⁶⁴ a je rezervován národním soudům¹⁶⁵.

Výslovnou úpravu tohoto typu předběžných opatření obsahuje Modelový zákon UNCITRAL v čl. 17B – 17C. Tato úprava je však problematická a koliduje s požadavky praxe. Tribunál je sice oprávněn takové opatření vydat, pokud jsou splněny podmínky pro vydání předběžného opatření a pokud má za to, že pokud by straně byla dána možnost se k věci vyjádřit, zmařilo by to účel předběžného opatření. V okamžiku, kdy je však *ex parte* opatření vydáno, je tribunál povinen uvědomit o tomto opatření stranu, proti níž se jeho vydání žádá a umožnit jí vyjádřit se k věci¹⁶⁶. Modelový zákon taktéž výslovně stanoví, že *ex parte* předběžné opatření je sice závazné pro strany sporu, nemůže však být předmětem soudního výkonu¹⁶⁷. To však znamená, že předběžné opatření bude mít vůbec nějaký význam pouze v případě, kdy by se jím strana skutečně řídila¹⁶⁸.

Možnost tribunálu vydávat předběžná opatření *ex parte* existuje i v rámci švýcarského právního řádu. I zde však teorie dovozuje, že druhé straně musí být neprodleně dána možnost se k věci vyjádřit a rozhodnutí musí být případně zrušeno či

¹⁶¹ Srov. UNCITRAL 2012. Digest of case law on the Model Law on International Commercial Arbitration, op. cit., s. 86.

¹⁶² BORN 2014, op. cit., s. 2508.

¹⁶³ Jde o případy ukrývání majetku, či když strana žádá plnění z akreditivu apod.

¹⁶⁴ BORN 2014, op. cit., s. 2509.

¹⁶⁵ FRY, op. cit., s. 188.

¹⁶⁶ Srov. čl. 17 C odst. 1 a 2.

¹⁶⁷ Čl. 17 C odst. 5.

¹⁶⁸ Zpráva Pracovní skupiny UNCITRAL zabývající se arbitráží z jejího 42. zasedání sice zdůrazňuje všeobecnou tendenci stran uposlechnout rozhodnutí tribunálu, na druhou stranu je třeba si uvědomit, že v těchto případech často strana již podnikla kroky ve snaze mařit rozhodčí řízení, případně výkon rozhodčího nálezu.

modifikováno¹⁶⁹. Švýcarské právo přitom trvá na zásadě, že straně musí být dána možnost se k věci vyjádřit. V těchto případech, kdy je záležitost skutečně urgentní a takové vyjádření by znamenalo ohrožení smyslu vydání předběžného opatření, však toto právo může vyčkat následného řízení. Švýcarské právo tak tento typ předběžných opatření nutně nevnímá jako rozporný s touto zásadou.

POMOCNÁ ÚLOHA NÁRODNÍCH SOUDŮ

4.1. Obecně k pravomoci soudů vydávat předběžná opatření

Pro pochopení vztahu národních soudů a rozhodčího řízení jsou významné základní principy, na nichž je právní úprava tohoto procesu postavena. Z hlediska otázky předběžných opatření je pak především důležitá zásada relativní samostatnosti rozhodčího řízení¹⁷⁰. Rozhodčí řízení je relativně samostatný proces, když strany prostřednictvím rozhodčí smlouvy spor vyňaly z pravomoci obecných soudů, které zásadně nemají přímou kontrolu nad průběhem řízení a vydaným rozhodčím nálezem¹⁷¹. Zároveň však díky specifikům rozhodčího řízení musí pro jeho řádné fungování na straně obecných soudů existovat určité kontrolní a pomocné funkce.

Zásadně tedy pro arbitráž platí, že uzavřely-li strany ohledně určitého sporu rozhodčí smlouvu, vylučuje tato smlouva pravomoc národních soudů ve věci rozhodovat. V případě, že by se některá ze stran obrátila na soud v té samé věci, ohledně níž existuje platná rozhodčí smlouva, musel by tento odmítnout ve věci rozhodnout a stranu odkázat na rozhodčí řízení¹⁷². Předběžná opatření však, jakožto projev pomocné úlohy národních soudů, představují z této obecné zásady výjimku. Ta platí pro právní řády, které uznávají pravomoc rozhodců vydávat předběžná opatření, stejně jako pro ty, které zaujaly opačný přístup. Ve druhém případě je tato pomocná pravomoc vyhrazena pouze soudům. V prvním případě je vedle jurisdikce tribunálu

¹⁶⁹ MISTELIS, Loukas A. Concise international arbitration. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International: 2015. ISBN 9789041159687, s. 1216.

¹⁷⁰ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 399 s. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 253.

¹⁷¹ Především nejsou obecné soudy oprávněny rozhodovat o odvolání proti rozhodčímu nálezu. Jinou věcí je samozřejmě otázka omezeného přezkumu rozhodčích nálezů, který je prostředkem zajištění základních zásad spravedlivého procesu. Srov. výklad v následující kapitole, věnující se soudnímu přezkumu předběžných opatření.

¹⁷² Tento závazek vyplývá z čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy, která stanoví, že „*Soud Smluvního státu, u něhož byla podána žaloba v záležitosti, o níž strany uzavřely dohodu ve smyslu tohoto článku, odkáže strany na rozhodčí řízení k žádosti jedné z nich, ledaže zjistí, že zmíněná dohoda je neplatná, neúčinná nebo nezpůsobilá k použití*“. Obdobné ustanovení se nachází i v národních legislativách, např. v čl. 8 odst. 1 UNCITRAL, čl. 372 odst. 2 Švýcarského občanského soudního řádu. Stejně tak čl. 106 odst. 1 OSŘ.

zároveň zachována i jurisdikce národních soudů¹⁷³. Důvody pro tuto tzv. souběžnou jurisdikci¹⁷⁴ jsou zřejmé a jsou konsekvencí výše uvedených faktických omezení, která jsou na straně rozhodčího tribunálu dána. Národní soudy tak mohou být zvláště potřebné v případech, kdy rozhodčí tribunál zatím nebyl ustaven, což zabírá určitý čas, umožňují řešení situace, kdy rozhodci nemohou ukládat povinnost třetí straně, která není rozhodčí smlouvou vázána. Případně se může vydání předběžného opatření soudem jevit v dané situaci jako efektivnější. Z těchto důvodů může být pro strany možnost obrátit se na národní soud často rozhodující¹⁷⁵.

Nutno dodat, že v případě, kdy se strany této pomocné funkce obecných soudů dovolají, nelze to v žádném případě vykládat jako vůli obrátit se v řízení na obecný soud, neboť soud zde má toliko funkci pomocnou, cílem je napomoci efektivnímu průběhu rozhodčího procesu¹⁷⁶. V souladu s výše uvedenými zásadami je úprava Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži, která pravomoc soudů vydávat předběžná opatření výslovně upravuje v čl. VI odst. 4¹⁷⁷. Stejně tak činí i národní právní řády¹⁷⁸ a rozhodčí pravidla¹⁷⁹.

Co se rozhodného práva týče, nutné je vždy vycházet z toho, že národní soudy budou používat vlastní procesní předpisy k tomu, aby určily, zda jsou či nejsou oprávněny vydat předběžné opatření¹⁸⁰.

Často budou soudy, které budou žádány o vydání předběžného opatření, soudy státu, v němž je umístěno sídlo arbitráže. Nemusí tomu tak být ale vždy, neboť může být efektivnější žádat o vydání předběžného opatření soudy jiného státu.

Co se výkonu předběžných opatření vydávaných soudy týče, nemohou tato samozřejmě spadat pod rozsah Newyorské úmluvy, uznání a výkon se tak bude řídit národní právní úpravou státu výkonu, resp. příslušnou mezinárodní smlouvou uzavřenou mezi danými státy. Situace by se zdánlivě mohla zdát jednodušší ve státech

¹⁷³ BORN 2014, op. cit., s. 2548.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 2544.

¹⁷⁵ SANDERS, Pieter. *Commentary on UNCITRAL Model law in Yearbook Commercial Arbitration*: Kluwer Law International, 1977. ISBN 9789065440037, s. 197.

¹⁷⁶ BORN 2014, op. cit., s. 2548.

¹⁷⁷ Čl. 6 (4): „*A request for interim measures or measures of conservation addressed to a judicial authority shall not be deemed incompatible with the Arbitration agreement, or regarded as a submission of the substance of the case to the court.*” Jak bylo uvedeno výš, neupravuje však úmluva otázku pravomoci rozhodčího tribunálu v této věci.

¹⁷⁸ Švýcarský ZMPS v čl. 183 a 185. Francouzský Code de civile procedure čl. 1449 odst. 1. Obdobně § 44 Arbitration Act. V případě Modelového zákona UNCITRAL je to pak č. 17.

¹⁷⁹ Rozhodčí pravidla ICC v čl. 28, Rozhodčí pravidla LIAC v čl. 25.3 a Švýcarská rozhodčí pravidla v čl. 26 odst. 5.

¹⁸⁰ Výslovně to stanoví čl. 183 Švýcarského zákona o mezinárodním soukromém právu a čl. 17 Modelového zákona UNCITRAL.

Evropské Unie. Předběžná opatření vydávaná soudy v rámci mezinárodní arbitráže nejsou ve smyslu rozsudku ESD ve věci *Van Uden*¹⁸¹ vyloučena z nařízení Brusel I bis, měl by tedy být zaručen jejich volný pohyb. Nicméně z předmětného rozhodnutí zároveň vyplývá, že předběžná opatření vydaná v jiném členském státě, než který je příslušný rozhodovat ve věci samé, bude mít účinky pouze v rámci tohoto státu¹⁸². Následky tohoto přístupu budou demonstrovány na případu české právní úpravy. Je však třeba upozornit, že Luganská úmluva, která je závazná pro státy Evropské Unie a zároveň i Švýcarskou konfederaci, obsahuje naprosto totožné ustanovení jako bruselské nařízení v čl. 31. Vzhledem k protokolu č. 2 k této úmluvě, který i soudům nečlenských států ukládá povinnost přihlížet k judikatuře ESD v zájmu jednotné aplikace úmluvy¹⁸³, je tak velmi pravděpodobné, že se tento závěr bude vztahovat i na Švýcarsko.

1.2. Možné limity soudů vydávat předběžná opatření

I když je dána možnost soudů vydávat předběžná opatření, může být jejich pravomoc v určitých směrech omezena. Zejména je tomu tak v případech, kdy je zároveň dána pravomoc rozhodčího tribunálu. Tato omezení mohou vyplývat přímo z právních předpisů, případně z dohody stran. Na straně soudů lze také sledovat jistou tendenci zasahovat skutečně jen v případech, kdy to je nezbytně nutné.

První spornou otázkou je mezinárodní příslušnost soudů. Tato problematika by neměla národním soudům ve státech, jejichž právní úpravě se tato práce věnuje, činit větší obtíže. Procesní předpisy zde pravomoc vydávat předběžná opatření i v případě, kdy je arbitrážní sídlo umístěno v jiném státě, zmiňují výslovně, popř. k takovým závěrům došla judikatura¹⁸⁴.

Nicméně žádat vydání předběžného opatření po soudech jiného státu, než v němž je umístěno rozhodčí sídlo, nemusí skončit úspěchem ve všech případech. Na tuto

¹⁸¹ Rozsudek ESD č. C-391/95 ze dne 17. listopadu 1998. ve věci *Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another*.

¹⁸² Viz odřáčka 33 preambule nařízení. Na tento následek upozorňuje i BORN 2014, op. cit., s. 2561.

¹⁸³ Čl. 1 protokolu stanoví: „*Any court applying and interpreting this Convention shall pay due account to the principles laid down by any relevant decision concerning the provision(s) concerned or any similar provision(s) of the 1988 Lugano Convention and the instruments referred to in Article 64(1) of the Convention rendered by the courts of the States bound by this Convention and by the Court of Justice of the European Communities*“. Zmíněný čl. 64 (1) úmluvy pak uvádí mimo jiné nařízení Brusel I a k němu se vztahující judikaturu ESD. Podle čl. 2 tohoto protokolu mají navíc i nečlenské státy možnost pokládat ESD v tomto směru předběžné otázky.

¹⁸⁴ Modelový zákon UNCITRAL v čl. 17J stanoví, že soudy mohou předběžná opatření poskytovat „*irrespective of whether their place is in the territory of this State*“. Švýcarské právo sice výslovně ustanovení neobsahuje, ovšem k obdobným závěrům dospěla teorie a judikatura. Co se týče pravomoci českých soudů vydávat předběžná opatření v případě rozhodčího řízení vedeného v jiném státě, bude záležet na tom, zda je dána místní příslušnost českých soudů. Podrobněji bude problematika rozebrána níže.

skutečnost poukázal anglický soud v rozhodnutí *Channel Group v Balfour Beatty Ltd*¹⁸⁵, kdy tento odmítl předběžné opatření vydat pro svou nepřislušnost. V daném případě byly stranami sporu anglická a francouzská společnost a jako arbitrážní sídlo byla zvolena Belgie. Soud udělení předběžného opatření zamítl především s poukazem na to, že by k vydání předběžného opatření měly být příslušné belgické soudy, neboť se jedná o soudy státu, v němž je arbitrážní sídlo. Vzal také v úvahu, že strana, která žádala o vydání předběžného opatření ani nevyužila možnost obrátit se na belgický soud a také přihlédl k faktu, že předmět předběžného opatření byl obdobný, jako nárok uplatňovaný v samotném rozhodčím řízení. Soud proto neshledal svoji pravomoc vydat předběžné opatření v této věci, neboť by to bylo v rozporu s ujednáním stran i s principy mezinárodní obchodní arbitráže. Pro úplnost je třeba poznamenat, že anglické soudy jsou sice příslušné i pokud rozhodčí sídlo není na území Velké Británie, v takovém případě má ovšem soud možnost vyslovit svoji nepřislušnost v případech, kdy by se mu vydání předběžného opatření v konkrétním případě zdálo nevhodné¹⁸⁶. Anglický soud by v dané chvíli chápal svůj zásah spíše jako škodlivý. Vzhledem k okolnostem případu lze s jeho závěry souhlasit.

S otázkou mezinárodní příslušnosti úzce souvisí dohody o volbě fóra. Tím bývají často stranami voleny soudy státu, v němž se rozhodčí řízení koná. Strany samozřejmě takovou volbu ve vztahu k předběžným opatřením učinit mohou, nicméně vystavují se tím určitému riziku, neboť rozhodné důkazy, předměty či movitý majetek se mohou nacházet na různých místech, není proto vhodné, aby se strany určením příslušnosti určitého soudu zbavily možnosti žádat vydání předběžného opatření jinde. V těchto případech by měly soudy zvážit skutečný úmysl stran. Strany budou často provádět volbu fóra právě s ohledem na fakt, že jsou to soudy arbitrážního sídla, které vykonávají ve vztahu k rozhodčímu řízení pomocné a kontrolní funkce. Tyto soudy jsou pak také oprávněny případný nálezný, vydaný na jejich území podle vlastních procesních předpisů zrušit. Toto fórum bývá také často voleno jako neutrální, tj. místo, kde není sídlo ani jedné ze stran. Přitom právě ve státech, kde strana sídlí, může být nakonec vydání předběžného opatření efektivnější. Stejně tak strany nemohou často předvídat, v jakém státě se bude nacházet určitá movitá věc, popř. majetek té které strany a tyto faktory

¹⁸⁵ Rozhodnutí anglického House of Lords ze dne 21. ledna 1993 (Adj.L.R. 01/21).

¹⁸⁶ Ustanovení § 2 (3) písm. b) : „...but the court may refuse to exercise any such power if, in the opinion of the court, the fact that the seat of the arbitration is outside England and Wales or Northern Ireland, or that when designated or determined the seat is likely to be outside England and Wales or Northern Ireland, makes it inappropriate to do so.”

mohou být proměnlivé. Na druhou stranu však mohou předběžná opatření vydávaná soudy stranám sloužit k obstrukcím v rámci rozhodčího procesu. V těchto případech by soud naopak neměl předběžné opatření vydat.

Tato otázka může být demonstrována na rozhodnutí indického soudu¹⁸⁷, který dospěl k závěru, že tím, že strany určily jako příslušné soudy soudy arbitrážního sídla, tedy singapurské soudy, vyloučili tím zároveň pravomoc soudů indických¹⁸⁸. Ve smlouvě mezi indickou a americkou společností¹⁸⁹ bylo uvedeno, že pro veškeré spory vznikající z nebo v souvislosti s předmětnou smlouvou mají být příslušné singapurské soudy. Předmětná smlouva obsahovala ustanovení zakazující bez souhlasu druhé strany smlouvu postoupit. Předběžné opatření bylo žádáno indickou společností a mělo zakázat americké společnosti převést smlouvu na jinou indickou společnost, která byla konkurentem druhé strany. Americká společnost namítla nepřislusnost indických soudů¹⁹⁰. Indický soud poměrně striktně postavil své odůvodnění na zásadě, že strany mají v této otázce smluvní volnost a jejímu projevu je nezbytné dát přednost. Z tohoto důvodu tedy jeho příslusnost nebyla dána. Nicméně v samém závěru rozhodnutí soud vzal do úvahy i možnost, kdy by strana nemohla předběžné opatření obdržet. Taková situace však podle soudu se v daném případě, kdy stranám nic nebránilo, aby se obrátily na singapurské soudy, nebyla dána. Je ovšem otázkou, zda by v případě, kdy by předběžné opatření vydané indickým soudem bylo jedinou možností (např. předběžné opatření zajišťující důkaz, který by byl jinak zmařen) nerozhodl soud jinak. I v tomto případě se lze se závěrem ztotožnit s tím, že by soud ovšem měl zvážit případ, kdy by strana měla možnost obrátit se pouze na něj.

Dalším důležitým aspektem je možné omezení, popř. vyloučení, národních soudů z vydávání předběžných opatření. Některé právní úpravy obsahují výslovné omezení pravomoci soudů vydávat předběžná opatření. Francouzská právní úprava umožňuje vydávat předběžná opatření soudem pouze v případě, že ještě nebyl ustaven rozhodčí tribunál¹⁹¹. Stejně tak v případě anglické právní úpravy, kdy jsou soudy oprávněny vydávat předběžná opatření zásadně pouze, pokud je nemůže vydat rozhodčí tribunál sám¹⁹². Výjimka platí v naléhavých případech, pokud jde o vydání předběžných

¹⁸⁷ Indická právní úprava rozhodčího řízení je postavena na Modelovém zákoně UNCITRAL.

¹⁸⁸ Max India Limited v. General Binding Corporation, Delhi High Court, India, 16 July 2009 Rozhodnutí citováno v UNCITRAL Digest of the case law: s. 55. Dostupné na: <http://indiankanoon.org/doc/87199403/>.

¹⁸⁹ Bod 3 rozsudku.

¹⁹⁰ Body 4 a 5 rozsudku.

¹⁹¹ Čl. 1491 odst. 1 francouzského Code de procedure civile.

¹⁹² Čl. 44 odst. 5 Arbitration Act.

opatření, které mají zajistit majetek, resp. důkazy. Naopak švýcarská právní úprava žádné výslovné limity v tomto směru neobsahuje, stejně tak Modelový zákon UNCITRAL.

Co se týče rozhodčích pravidel, omezují tyto možnost stran o předběžné opatření soudy žádat. Rozhodčí pravidla ICC nelimitují tuto možnost stran před tím, než je ustaven rozhodčí tribunál a je mu případ předán. Poté se strany mohou na soud obracet jen v případech, kdy to je třeba¹⁹³. Obdobně Rozhodčí pravidla LIAC stanoví, že se strany mohou poté, co je tribunál ustaven, na soud obrátit pouze ve výjimečných případech¹⁹⁴. Takové ustanovení rozhodčích pravidel je posuzováno jako smluvní omezení pravomoci soudů a bude tedy rozhodné, zda je stranám umožněno příslušným *lex arbitri*. Toto právo totiž soud pro posouzení své pravomoci uplatní.

Jak je vidět v řadě národních právních úprav, včetně švýcarské, na které se tato práce zaměřuje, strany by měly mít možnost omezit nebo dokonce vyloučit pravomoc civilních soudů vydávat předběžná opatření¹⁹⁵. Na druhé straně existují i jurisdikce, v nichž je zastáván opačný názor¹⁹⁶. Důležité také v těchto případech je, aby, pokud není možné z nějakého důvodu předběžné opatření obdržet od rozhodčího tribunálu, národní soud zvážil, zda je taková dohoda vůbec vynutitelná, neboť by se tak v podstatě připravily o možnost vydání předběžného opatření.

V návaznosti na výše zmíněná omezení je z tohoto pohledu zajímavé rozhodnutí vydané anglickým soudem¹⁹⁷. V rámci rozhodčího řízení, které se konalo podle pravidel ICC v Londýně, byl soud požádán o vydání předběžného opatření k zajištění důkazu na základě čl. 44 anglického AA. Přestože předběžné opatření bylo vydáno, vzbudilo rozhodnutí mezi odbornou veřejností jisté obavy¹⁹⁸. Problém se vztahoval právě k omezení, které soudům ukládá anglické právo. Ustanovení čl. 44 odst. 5 anglického AA totiž stanoví, že soud má jednat pouze, pokud rozhodčí tribunál, rozhodce či instituce pověřená stranami nemá pravomoc nebo není schopna v daný moment

¹⁹³ Čl. 28 odst. 2.

¹⁹⁴ Čl. 25.

¹⁹⁵ BORN 2014, op. cit., s. 2549.

¹⁹⁶ Např. německá. K tomu srov. například rozsudek německého Oberlandesgericht Celle ze dne 26. října 2001 NJW-RR 71, podle kterého nemůže být pravomoc rozhodčích soudů vydávat předběžná opatření vyloučena. Německý právní řád je postaven na modelovém zákoně.

¹⁹⁷ Rozhodnutí anglického High Court of Justice ze dne 11. prosince 2013 ve věci Seele Middle East FZE v Drake & Scull International SA Co [EWHC 4350 (TCC)].

¹⁹⁸ Srov. FIELD, Susan. Narrowing the powers of the national courts to grant interim measures – A measure too far? *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-08-27 [cit. 2015-12-04]. Dostupné zde: <http://kluwerarbitrationblog.com/2015/08/27/narrowing-the-powers-of-the-national-courts-to-grant-interim-measures-a-measure-too-far/>. Autorka se obává toho, že omezování pravomoci soudů může vést k tomu, že soudy tuto neuznají ani v případech, kdy bude jejich asistence skutečně potřeba.

efektivně jednat¹⁹⁹. V daném případě bylo předběžné opatření žádáno ještě před tím, než byl ustaven rozhodčí tribunál. Podle odůvodnění rozsudku nebylo v daném případě aplikovatelné ustanovení čl. 29 Rozhodčích pravidel ICC, které upravuje institut tzv. emergency arbitra²⁰⁰, rozhodci ani rozhodčí instituce neměla v danou chvíli pravomoc a tak soud nemusel zkoumat, zda by tato byla v dané chvíli schopna skutečně jednat. Obavy vyplynuly z možných konsekvencí, tj. sebeomezení soudu v případech, kdy může být předběžné opatření vydáno rozhodčím tribunálem, popř. též v rámci řízení před tzv. emergency arbitrem. I když jsou tyto obavy poměrně závažné, soud podle mého názoru zdůraznil, že by i nadále bylo rozhodující, zda je rozhodčí instituce schopna ve věci předběžných opatření efektivně jednat. Z toho lze podle názoru autorky usuzovat, že pokud by tomu tak nebylo, byly by soudy i nadále ochotny předběžné opatření vydat. Stejně by mělo platit i v případě, kdy by takové jednání nebylo považováno za efektivní. Na druhou stranu, v opačném případě by se strana skutečně měla primárně obrátit na rozhodce, nikoli na soud.

Za zmínku stojí v této souvislosti i mimořádně restriktivní přístup, který byl zaujat americkými soudy, i když jejich závěry byly evidentně ovlivněny příslušnou legislativou. Podle série rozhodnutí přijatých ve Spojených státech vylučuje čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy, aby národní soudy mohly vydat předběžné opatření²⁰¹. Tento názor se jeví jako nesprávný, již z toho důvodu, že Úmluva nikde předběžná opatření nezmiňuje. Jednak je takový závěr v rozporu s historickými fakty, kdy v době, kdy byla konvence přijímána, bylo v řadě států, které se podílely na jejím vzniku, dokonce vydávání předběžných opatření svěřeno pouze soudům²⁰². Těžko tedy uvažovat, že by smyslem úmluvy bylo zasahovat do pravomoci národních soudů v této věci. Rozhodnutí tak byla často kritizována nejen v odborných textech²⁰³, ale i v rozhodnutí soudů jiných států²⁰⁴.

¹⁹⁹ Čl. 44 odst. 5 v originálním znění stanoví: „*In any case the court shall act only if or to the extent that the arbitral tribunal, and any arbitral or other institution or person vested by the parties with power in that regard, has no power or is unable for the time being to act effectively.*“

²⁰⁰ Toto ustanovení umožňuje jmenování tzv. emergency arbitra, který je oprávněn předběžné opatření vydat ještě před tím, než je konstituován rozhodčí tribunál. Jak bude uvedeno níže, musí však být splněny podmínky, které ukládá čl. 29 odst. 1 RP ICC, což se v daném případě nestalo.

²⁰¹ Jednalo se o tato rozhodnutí: *McCreary Tire & Rubber Co. v. CEAT, SpA*, 501 F.2d 1032 (3d Cir. 1974), *Cooper v. Ateliers de la Motobecane, SA*, 442 N.E.2d 1239 (N.Y. 1982). Zajímavý byl z tohoto pohledu vývoj tamní právní úpravy. Příslušná procesní úprava nakonec v roce 2005 výslovně zakotvila pravomoc soudů vydávat předběžná opatření.

²⁰² Autorka se s těmito závěry neztotožňuje. Srov. podrobný rozbor v rámci kapitoly věnované jurisdikci rozhodčích tribunálů.

²⁰³ Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2532.

²⁰⁴ Zajímavé je z tohoto pohledu již výše zmiňované rozhodnutí anglického House of Lords ve věci *Channel Group v Balfour Beatty Ltd.* [1993] Adj.L.R. 01/21, kde soud vyslovil úvahu, s kterou se lze ztotožnit zejména,

V případě vyloučení pravomoci soudů by bylo stranám možné z opatrnosti doporučit, aby taková dohoda byla pokud možno jasná v tom, že se to nedotýká pravomoci soudů směřující k uznání a vynucení předběžných opatření vydaných tribunálem. Nicméně soudy by měly v případě pochybností spíše předpokládat, že strany tento případ neměly na mysli, neboť by předběžné opatření vydané tribunálem bylo nevynutitelné. Právě vynutitelnost rozhodnutí je primárním zájmem stran, takže by takový závěr byl nelogický²⁰⁵.

Z výše uvedených závěrů je zřejmé, že nejen národní úpravy přímo omezují pravomoc soudů v této věci, ale k jistému sebeomezujícímu přístupu tendují i samy soudy. Ty mohou odmítnout vydat předběžné opatření zejména v případech, kdy podle jejich názoru není dána jejich mezinárodní příslušnost, případně kdy by takovým rozhodnutím porušovaly dohodu stran, která jejich pravomoc omezila nebo vyloučila. Zásadně se dá s takovým přístupem souhlasit, neboť vychází z premisy, že předběžná opatření, jako každá pomocná funkce, kterou soud v rozhodčím řízení vykonává, mají tomuto napomáhat, nikoli do něj nepřiměřeně zasahovat. Na druhou stranu by soud zřejmě neměl svou jurisdikci odepřít v případech, kdy strana nemá jinou možnost, než se obrátit právě na něj. Protože se však v takovém případě jedná v rozporu s projevenou vůlí stran, měl by pečlivě zvážit okolnosti případu, například zda strana mohla takovouto situaci předvídat. V opačném případě by totiž jeho zásah mohl být spíše škodlivý.

1.3. K jednotlivým právními úpravám

Výše zmíněné závěry mohou být nejlépe demonstrovány na jednotlivých právních úpravách. Nejprve bude pozornost věnována právní úpravě Modelového zákona UNCITRAL a švýcarské právní úpravě. Česká úprava je samozřejmě specifická, proto o ní bude pojednáno nakonec.

pokud vezmeme v úvahu omezení rozhodců při vydávání předběžných opatření a sice, že vydávání předběžných opatření soudy není v rozporu s principy mezinárodní obchodní arbitráže, neboť jejich smyslem je napomoci zdárnému procesu, nikoli tento omezovat: „*The purpose of interim measures of protection, by contrast, is not to encroach on the procedural powers of the arbitrators but to reinforce them, and to render more effective the decision at which the arbitrators will ultimately arrive on the substance of the dispute. Provided that this and no more is what such measures aim to do, there is nothing in them contrary to the spirit of international arbitration.*“.

²⁰⁵ BORN 2014, op. cit., s. 2549.

1.3.1. Modelový zákon UNCITRAL

Modelový zákon stanoví pravomoc soudů vydávat předběžná opatření v souvislosti s rozhodčím řízením v čl. 17 J²⁰⁶. Soudy mají tuto pravomoc nezávisle na tom, zda rozhodčí řízení probíhá na území jejich státu, či nikoli. Přestože je pravomoc zakotvena přímo Modelovým zákonem, i nadále jsou významné národní procesní předpisy, protože podle těchto bude soud postupovat při vydávání předběžných opatření²⁰⁷. Bude to tak národní právní řád, který bude upravovat příslušnost soudu, jaké druhy předběžných opatření soud může vydat a také, jaké podmínky k tomu musí být splněny. Zároveň podle čl. 9 MZU nemůže být žádost o vydání předběžného opatření za žádných okolností vykládána jako v rozporu s rozhodčí smlouvou.

Co se možnosti vyloučit pravomoc soudů v této otázce týče, neposkytuje Modelový zákon výslovnou odpověď. V rámci přípravy tohoto ustanovení²⁰⁸ byla vedena diskuse, zda by neměla být případná možnost vyloučit pravomoc soudů výslovně upravena. Nakonec však zůstala tato otázka zcela záměrně otevřena, s tím, že je článek adresován národním soudům a tuto otázku jednoduše neupravuje²⁰⁹. Cílem tak patrně bylo ponechat tuto otázku k posouzení národním soudům. Tato věc již byla v některých z modelových jurisdikcí řešena²¹⁰.

Například ve výše zmíněném rozhodnutí indický soud dospěl k závěru, že tím, že strany určily jako příslušné soudy arbitrážního sídla, zároveň vyloučily pravomoc soudů indických, které by jinak byly příslušné²¹¹. Bylo také uvedeno, že se v předmětném rozhodnutí soud vyjádřil i k eventualitě, kdy strana nemůže předběžné opatření obdržet. Soud se sice s tímto problémem vypořádal ve zdůvodnění tak, že se rozhodně o takový případ nejednalo, protože stranám nic nebránilo obrátit se na singapurské soudy. Skutečně, zákaz postoupit smlouvu mohly vydat soudy, které byly podle ujednání stran příslušné. Nicméně tato část odůvodnění naznačuje, že pokud by předběžné opatření vydané indickým soudem bylo jedinou možností (např. předběžné opatření zajišťující

²⁰⁶ Čl. 17 J: „*A court shall have the same power of issuing an interim measure in relation to arbitration proceedings, irrespective of whether their place is in the territory of this State, as it has in relation to proceedings in courts.*“

²⁰⁷ Čl. 17 J věta druhá, která stanoví, že „*The court shall exercise such power in accordance with its own procedures in consideration of the specific features of international arbitration.*“

²⁰⁸ Naprosto shodný článek obsahovala již původní verze Modelového zákona.

²⁰⁹ SANDERS, Pieter a BERG van den A. J.. *International handbook on commercial arbitration*. Boston: Kluwer Law International, 1984. ISBN 9789065449672. s. 53. UNCITRAL Digest of the case law, s. 55.

²¹⁰ S ohledem na čl. 2 A odst. 2 Modelového zákona UNCITRAL, který zdůrazňuje mezinárodní povahu tohoto instrumentu, je judikatura jednotlivých národních soudů pro výklad Modelového zákona významná. Je tak samozřejmě žádoucí, aby se jednotlivé jurisdikce při jeho aplikaci vzájemně inspirovaly.

²¹¹ Max India Limited v. General Binding Corporation, Delhi High Court, India, 16 July 2009 Rozhodnutí citováno v UNCITRAL Digest of the case law: s. 55. Dostupné na: <http://indiankanoon.org/doc/87199403/>.

důkaz, který by byl jinak zmařen), soud mohl rozhodnout jinak. Naproti tomu německé soudy zásadně omezení jurisdikce nepřipouští, neboť je podle nich v rozporu s právem na soudní ochranu²¹². Názory se tak mohou stát od státu lišit.

V případě Modelového zákona je třeba upozornit ještě na článek 27 MZU, který upravuje pomoc soudů při obstarávání důkazu. Na rozdíl od předběžných opatření, která může strana žádat sama, nezávisle na rozhodčím tribunálu, je v tomto případě nutný souhlas rozhodčího tribunálu. Judikatura se v těchto věcech rozchází s tím, že je sporné, zda opatření důkazu, kdy však není potřeba tento zajistit, spadá pod čl. 17 J, resp. pod čl. 27 MZU²¹³. Ve druhém případě totiž strany mohou soud o provedení důkazu žádat jen se souhlasem tribunálu²¹⁴. Autorka této práce se přiklání k závěru, že tento případ by měl být řešen v rámci ustanovení čl. 27 MZU, neboť se svou povahou nejedná o předběžné opatření. Tento typ rozhodnutí, ať již vydávaný samotnými rozhodci nebo národními soudy je instrumentem, který je vyhrazen pro případy, které jsou svou povahou urgentní. Je tak naprosto legitimní, že strana může žádat vydání předběžného opatření nezávisle na rozhodčím tribunálu, neboť se snaží co nejrychleji a nejefektivněji ochránit své zájmy. Naopak samotné dokazování je procesem, který by měli vést a usměrňovat především rozhodci. Tomu odpovídá i omezení stran obracet se na soud, když je na úvaze tribunálu, jaké důkazy ke svému rozhodnutí potřebuje.

1.3.2. Švýcarské právo

Článek 183 SZMPS výslovně jurisdikci národních soudů neupravuje. Jeho druhý odstavec dopadá na případy, kdy strana neplní předběžné opatření dobrovolně. Rozhodčí tribunál nemá možnost takové předběžné opatření vynutit a musí se tak obrátit na soud²¹⁵. I přesto však švýcarská doktrína dochází k závěru, že je dána souběžná jurisdikce soudů²¹⁶. Švýcarské soudy budou příslušné i v případě, že nemá arbitráž rozhodčí sídlo ve Švýcarsku. Příslušnost bude založena čl. 10 SZMPS²¹⁷.

²¹² Viz výše zmíněné rozhodnutí Oberlandesgericht Celle ze dne 26. října 2001 NJW-RR 71. Dostupné v BORN 2014, op. cit., s. 2548.

²¹³ UNCITRAL Digest of case law, op. cit., s. 54.

²¹⁴ Čl 27: „*The arbitral tribunal or a party with the approval of the arbitral tribunal may request from a competent court of this State assistance in taking evidence...*“

²¹⁵ O tomto mechanismu bude pojednáno až v rámci výkonu předběžných opatření.

²¹⁶ MISTELIS, op. cit., s. 1220. ARROYO, Manuel. *Arbitration in Switzerland : the practitioner's guide*. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2013. ISBN 9789041133779, op. cit., s. 1366.

²¹⁷ Srov. ARROYO, op. cit., s. 1367. Podle předmetného článku jsou příslušné švýcarské soudy v případě, kdy je třeba na území Švýcarska předběžné opatření vykonat, popř. pokud by byla dána příslušnost ve věci. Věcná a místní příslušnost se pak řídí švýcarskými procesními předpisy a není nutné ji zde zvlášť rozebírat.

Pokud jde o možnost vyloučit pravomoc soudů, pak zásadně panuje v teorii shoda, že tak lze učinit poté, co byl konstituován rozhodčí tribunál²¹⁸. Sporné je, zda mohou strany vyloučit jurisdikci soudu v případě, kdy ještě tribunál nebyl konstituován. Odborná literatura se přiklání k tomu, že by zásadně měla být dána přednost vůli stran, s výjimkou pouze v případech, kdy by takové ujednání vzhledem k okolnostem případu znamenalo, že straně bude odepřen přístup ke spravedlnosti²¹⁹. To by se nicméně nemělo dít v případě, kdy strany zvolily jiný mechanismus, např. emergency arbitra podle Rozhodčích pravidel ICC.

Co se předběžných opatření zajišťujících důkazy týče, je třeba upozornit, že švýcarské právo stejně jako Modelový zákon UNCITRAL podmiňuje možnost stran žádat o provedení důkazu soud²²⁰ souhlasem tribunálu. V případě, kdy se tedy nebude jednat o naléhavý případ, ale o pouze o obvyklý postup při dokazování, neměl by se čl. 183 SZMPS uplatnit.

1.3.3. České právo

Česká republika se od obou výše zmíněných právních řádů liší tím, že její právní řád neumožňuje rozhodcům vydávat předběžná opatření, tato pravomoc je tedy rezervována pouze soudům. Avšak ani tato právní úprava není prosta některých sporných momentů. Vzhledem k tomu, že strany jinou možnost než se obrátit na soud nemají, bude tato pasáž logicky nejrozsáhlejší.

1.3.3.1. K samotným předběžným opatřením

Úprava předběžných opatření je v ZRR zakotvena v § 22, který stanoví, že *„ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření.“*

Výše zmíněné ustanovení má několik důsledků. Předně z tohoto ustanovení vyplývá, že jsou to jediné soudy, které mohou v rámci rozhodčího řízení vydávat předběžná opatření. Rozhodci tuto pravomoc podle českého právního řádu nemají²²¹.

Dále z tohoto paragrafu plyne, že vydat předběžné opatření lze pouze na žádost strany sporu. Rozhodci, přestože by to bylo v některých případech vhodné, tuto

²¹⁸ Tamtéž, s. 1366.

²¹⁹ Tamtéž, s. 1367.

²²⁰ Čl. 184 SZMPS.

²²¹ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 816.

pravomoc postrádají²²². Jistá cesta by mohla být viděna v níže zmíněném § 20 odst. 2 ZRR věta první, podle níž: „*Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřípustný.*“ Procesním úkonem se rozumí „*jednání... procesních subjektů (soudu, účastníků řízení, dalších subjektů na řízení zúčastněných), které procesní právo předvídá a upravuje a s nimiž spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu.*“²²³. Za typický příklad procesního úkonu soudu jsou považována usnesení²²⁴. O předběžném opatření je pak rozhodováno ve formě usnesení²²⁵. Z toho by mohl vyplývat závěr, že na základě § 20 odst. 2 by o provedení takového procesního úkonu mohli žádat i rozhodci. Avšak vzhledem k tomu, že jsou předběžná opatření upravena ve zvláštním ustanovení § 22 ZRR, které toto právo výslovně přiznává pouze stranám sporu, nebyla by taková interpretace zřejmě správná. Právo obrátit se na soud by tak měly mít pouze strany. Tento závěr je nakonec v souladu i se samotným účelem tohoto institutu, kterým je právě ochrana stran. Rozhodčí řízení je mnohem více než řízení před soudem postaveno na aktivním přístupu jeho účastníků, proto by to měly být právě oni, kdo bude chránit své zájmy.

Soud bude v tomto případě postupovat podle procesních předpisů, tedy ustanovení § 74 a násl. OSŘ²²⁶. Spornou je v této souvislosti otázka vztahu § 74 OSŘ, podle něhož lze předběžné opatření vydat, je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen a ustanovení § 22, které hovoří pouze o možném ohrožení výkonu rozhodčího nálezu. Na tuto problematiku existují dva názory. První z nich vychází z předpokladu, že § 22 ZRR je speciální úpravou pro předběžná opatření, vydávaná v rámci rozhodčího řízení. Předběžné opatření je tedy možné vydat pouze za podmínek, uvedených v tomto ustanovení, tj. pouze v případě, že je výkon rozhodčího nálezu ohrožen, zatímní úprava poměru účastníků nepřichází jako důvod vydání předběžného opatření v úvahu²²⁷. Druhý názor se pak opírá o § 30 ZRR, který zakotvuje přiměřenou aplikaci OSŘ na úpravu řízení

²²² Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Čeněk, 2003, 231 s. ISBN 80-86473-51-1, s. 110.

²²³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 212.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Srov. § 75c odst. 4 a 76c odst. 1 OSŘ. Též SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠINOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s. ISBN 978-80-7400-506-0, s. 242.

²²⁶ BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 816. To vyplývá z ustanovení § 44 ZRR.

²²⁷ BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 816.

před rozhodci²²⁸ a umožňuje vydat předběžné opatření i v případech, kdy je třeba zatímně upravit poměry účastníků. Důvodová zpráva k ZRŘ se této otázce nevěnuje.

První z uvedených názorů více vyhovuje systematickému výkladu, kdy ZRŘ je chápán jako speciální právní předpis. Stejně tak více odpovídá tomu, že funkce, kterou má soud plnit vedle rozhodčího řízení je pouze funkcí pomocnou²²⁹ a jeho zásahy by se tedy měly omezit na nutné minimum. Tento názor zastává i judikatura. Konkrétně jde o rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové²³⁰, podle něhož „je soudu v § 22 zák. č. 216/1994 Sb. svěřena pravomoc vydat předběžné opatření pouze pro obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí, nikoli k tomu, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků“. Nutno však poznamenat, že argumentace soudu byla velmi stručná.

Autorka této práce se přiklání k prvnímu závěru, a to z následujících důvodů: ustanovení § 30 ZRŘ mluví o přiměřené aplikaci OSŘ na řízení před rozhodci. Přestože je § 22 ZRŘ systematicky zařazen v části třetí ZRŘ, která upravuje rozhodčí řízení a soud zde v podstatě vykonává pouze pomocnou funkci ve vztahu k rozhodčímu řízení, bude předběžné opatření projednáváno soudem. Pro soudy je vyhrazen § 44 ZRŘ, který pro řízení před těmito orgány zakotvuje obdobné použití OSŘ, nestanoví-li ZRŘ jinak²³¹. Správné je tedy použití nikoli § 30 ZRŘ, ale § 44 tohoto zákona. Ustanovení § 22 ZRŘ je nutno chápat jako speciální ustanovení, které stanoví odchylné pravidlo od obecné úpravy a které by tedy mělo dostat přednost.

Na to se dá namítnout, že by nebylo možné po dobu řízení uspořádat poměry stran, tedy například uložit pokračování v plnění smlouvy a zabránit tak případným škodám. Možnosti předběžných opatření by se tak v podstatě omezovaly na případy, kdy se druhá strana snaží zbavit majetku, či nakládá s věcí, která je předmětem řízení a obdobné situace²³². Navíc odpovídající pravomoc na straně rozhodců není dána,

²²⁸ DRÁPAL, op. cit., s. 425. Zároveň je však v komentáři k ustanovení § 106 OSŘ v rámci pojednání o vztahu soudu a rozhodců uvedeno, že předběžná opatření lze vydávat jen v případě, kdy je ohrožen výkon rozhodčího nálezu (srov. s. 712).

²²⁹ Interakce soudů ve vztahu k rozhodčímu řízení je zásadně dvojí, jednak je to případ pomocných pravomocí a pak také kontrolní funkce, jejímž typickým projevem je možnost rozhodčí nález zrušit. Blíže srovnej ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 333.

²³⁰ Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové 21 Co 47/2005 ze dne 2. února 2005. Jednalo se o odvolání proti usnesení okresního soudu, který vydal na žádost strany předběžné opatření, kterým uložil žalované povinnost zdržet se zásahů do práva žalobkyně užívat nebytové prostory v souladu s nájemní smlouvou a zároveň této straně uložil povinnost v určité lhůtě zahájit před soudem řízení o neplatnosti odstoupení od nájemní smlouvy. Žalovaná podala proti tomuto usnesení odvolání, v němž poukázala na nepřislušnost soudu z důvodu uzavřené rozhodčí doložky.

²³¹ K tomu srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1412.

²³² Srov. usnesení Ústavního soudu II. ÚS 86/09 ze dne 14. října 2008. V rozhodnutí soud potvrdil rozhodovací praxi, která se ustálila na závěru, že „na důvodnou obavu z ohrožení výkonu rozhodnutí je možné uzavřít tehdy, jestliže se žalovaný za nevyjasněných okolností a z nevyjasněných důvodů zbavuje svého majetku nebo snižuje

předběžná opatření vydávaná soudem jsou tak pro strany jedinou možností. Strany však svěřily rozhodování sporu rozhodcům, nikoli soudům. V případech tohoto typu předběžného opatření může však být dosaženo i stejného výsledku, který je žádán jako konečné rozhodnutí v rámci rozhodčího řízení²³³. Strany však vyloučily rozhodování v takové záležitosti z pravomoci soudů. Z tohoto důvodu by měly být zásahy ze strany soudu minimální. Z výše uvedených důvodů má autorka za to, že by měla být pravomoc soudu dána pouze v případě, kdy je ohrožen výkon samotného rozhodčího nálezu, i když je tuto úpravu možné vnímat jako poněkud problematickou.

1.3.3.2. Zajištění důkazu jakožto samostatný institut

Speciálním případem bude pak zajištění důkazů, resp. jejich budoucího provádění. V rámci mezinárodní obchodní arbitráže bývají tato opatření často řazena pod kategorii předběžných opatření²³⁴. Již v rámci pasáže věnované Modelovému zákonu UNCITRAL i švýcarské právní úpravě bylo upozorněno, že v rámci právních úprav mohou existovat odchylky pro opatření, zajišťující důkazy. V případě ZRŘ je však nutné poukázat na fakt, že české procesní právo rozlišuje mezi předběžným opatřením²³⁵ a zajištěním důkazu. Zajištění důkazu tak tvoří samostatný institut²³⁶. Zákon o rozhodčím řízení tento institut nikde výslovně nezmiňuje. Ustanovení § 22 ZRŘ hovoří o předběžných opatřeních, pod něž však tento pojem řadit nelze. Na dokazování a procesní úkony dopadá § 20 ZRŘ. Přestože rozhodčí řízení předpokládá vyšší míru procesní aktivity stran a důkazy v rozhodčím řízení zásadně opatřují strany dobrovolně, může se stát, že v průběhu nebo i před samotným zahájením rozhodčího řízení vznikne potřeba zajistit důkaz, který strany dobrovolně neposkytly²³⁷. V takovém případě by se tedy mělo postupovat podle § 20 ZRŘ odst. 2 ZRŘ²³⁸, který umožňuje rozhodcům požádat o provedení příslušných procesních úkonů, které sami

základní kapitál či podobně". Musí se tedy jednat o objektivní skutečnosti, které k takovému závěru vedou, nikoli o subjektivní pocit navrhovatele.

²³³ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 1592/94 ze dne 6. června 1995. Podle tohoto rozhodnutí je možné, byť by se nemělo jednat o častý případ, uložit i předběžné opatření, které je shodné s uplatňovaným nárokem.

²³⁴ BORN 2014, op. cit., s. 2497.

²³⁵ Srov. § 76 odst. 1, který obsahuje demonstrativní výčet povinností, které mohou být předběžným opatřením uloženy.

²³⁶ Srov. § 78 OSŘ, který umožňuje soudu zajistit důkaz na návrh ještě před tím, než bude vůbec zahájeno řízení. Ustanovení § 102 pak poté, co je řízení zahájeno, umožňuje soudu provést kdykoli zajištění důkazu, i bez návrhu.

²³⁷ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 386.

²³⁸ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 819. Obdobně srov. OLÍK, Miloš. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015, xv, 440 s. ISBN 978-80-7478-714-0, s. 113.

provést nemohou, soud²³⁹. Ve vztahu k tomuto typu procesního opatření však vyvstávají některé otázky.

Předmětem sporu může být již to, kdo je vůbec oprávněn o takové opatření soud požádat. Předmětné ustanovení totiž počítá pouze s navrhovacím oprávněním rozhodců, nikoli stran. Podle některých autorů by v tomto případě strany neměly mít právo obracet se přímo na soud²⁴⁰. Takový závěr je postaven na zásadě, že je to rozhodčí tribunál, který je zodpovědný za celý proces dokazování a který má určit, jaké důkazy ke svému rozhodnutí potřebuje. V případě standardního dokazování se dá s tímto závěrem plně souhlasit, nicméně pokud jde o zajištění důkazu, je situace jiná. Zajištění důkazu se provádí tehdy, pokud hrozí, že jej nebude možné provést, resp. jen s velkými obtížemi, tedy v případech, kdy je nezbytné jednat rychle. Pokud by však byla ponechána iniciativa pouze na rozhodcích, mohl by zásah přijít pozdě. Podle názoru autorky by bylo možné vyjít z přiměřené aplikace OSŘ, konkrétně jeho § 78, který umožňuje žádat vydání předběžného opatření, prostřednictvím § 30 ZRŘ. Zatímco ve výše uvedeném případě by se dalo hovořit o nepřípustném rozšiřování pravomoci soudu, zde jde pouze o rozšíření okruhu navrhovatelů. Zákon navíc výslovnou úpravu neobsahuje, přiměřené použití OSŘ by tak mělo být podle autorky možné.

Dalším problematickým bodem je otázka, podle jakého ustanovení se bude postupovat v případech, kdy ještě rozhodčí řízení nebylo zahájeno, neboť § 20 odst. 2 ZRŘ počítá s již zahájeným rozhodčím řízením. V tomto případě je patrně nutné souhlasit s názorem, že použití § 78 OSŘ ve spojení s § 30 ZRŘ nebude možné, neboť § 30 hovoří o přiměřené úpravě řízení před rozhodci a takové ještě nebylo zahájeno²⁴¹. Z praktického hlediska se však rozhodčí řízení zahajuje v okamžiku, kdy žaloba dojde rozhodčímu soudu²⁴². Pokud tedy byla podána žaloba, pak již probíhá rozhodčí řízení a strana by se případně mohla dovolat přiměřené aplikace OSŘ. Další možností by pak mohl být Řád RSHAK, který v čl. 13 odst. 1 umožňuje, aby zajištění důkazu provedl

²³⁹ § 20 (2): *Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud; soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřípustný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná.*

²⁴⁰ Srov. OLÍK, op. cit., s. 114.

²⁴¹ Srov. tamtéž, s. 113. Srov. též BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1040. Bělohlávek definuje řízení před rozhodci jako „postupy od podání žaloby a zahájení řízení ve smyslu ustanovení § 14 RozŘ až do ukončení rozhodčího nálezu, vyhotovení a doručení jeho písemného vyhotovení a uložení rozhodčího nálezu a dalších listin osvědčujících průběh řízení u soudu ve smyslu ustanovení § 29 RozŘ.“

²⁴² § 14 odst. 1 ZRŘ.

ještě před zahájením řízení předseda soudu²⁴³. To je však nutně spojeno s dvojnásobným omezením, jednak je tak možno učinit až po podání žaloby, rovněž by ale samozřejmě musela být i předsedovi poskytnuta dobrovolná součinnost. Ani toto ustanovení tak neumožňuje řešit situaci před zahájením řízení.

1.3.3.3. Příslušnost soudů

Pokud jde o příslušnost soudů, pak je pro řešení otázky věcné příslušnosti rozhodující § 41 ZRŘ, který stanoví, že k řízení je v prvním stupni příslušný soud, který by byl oprávněn věc rozhodovat, pokud by nebyla uzavřena rozhodčí smlouva. Věcná příslušnost se tak bude řídit ustanovením § 9 OSŘ.

Co se místní příslušnosti soudu k vydávání předběžných opatření týče, pak bude v souladu s § 43 příslušný soud, v jehož obvodu se rozhodčí řízení koná, resp. konalo, pokud se toto nachází v tuzemsku. V ostatních případech pak bude příslušný soud, který by byl příslušný k projednání sporu, nebýt rozhodčí smlouvy²⁴⁴. V případech, kdy by bylo vydání předběžného opatření žádáno ještě před tím, než bude zahájeno rozhodčí řízení, bude patrně nutné využít druhé věty tohoto ustanovení, a žádat tedy o jeho vydání soud, který by byl příslušný, pokud by nebyla rozhodčí smlouva uzavřena.

Zvláště je upravena příslušnost v případě procesních úkonů podle § 20 odst. 2, kterou obsahuje § 42 ZRŘ, podle něhož je k řízení příslušný okresní soud, v jehož obvodu má být úkon proveden, popř. pokud by mělo být toto místo v cizině, pak soud, v jehož obvodu se řízení koná. Toto ustanovení je důležité z pohledu příslušnosti soudu k zajištění důkazu.

1.3.3.4. Pomocná role českých soudů v mezinárodní obchodní arbitráži

Otázka mezinárodní příslušnosti českých soudů je řešena v § 6 ZMPS, který stanoví, že „*pravomoc českých soudů je dána, jestliže je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území České republiky, pokud z ustanovení tohoto zákona nebo jiného právního předpisu nevyplývá něco jiného.*“ Pokud tedy bude možné

²⁴³ Čl. 13 (1) Řádu RSAHK: „*Po podání žaloby, avšak před ustavením rozhodčího senátu, může předseda rozhodčího soudu v naléhavých případech na žádost některé ze stran zajistit důkaz způsobem odpovídajícím povaze tohoto důkazu a k tomu účelu učinit jiné vhodné opatření.*“

²⁴⁴ Dlužno na tomto místě podotknout, že § 74 odst. 3 OSŘ upravuje místní příslušnost k vydávání předběžných opatření ve prospěch soudu, který je příslušný k řízení o věci, nestanoví-li zákon jinak. Plně se však ztotožňuji s názorem, že by měla dostat přednost speciální úprava příslušnosti soudů podle ZRŘ. K závěru, že § 41 a násl. ZRŘ obsahují speciální úpravu, která by měla dostat přednost před OSŘ vede i znění důvodové zprávy k zákonu, podle níž je snahou upravit místní a věcnou příslušnost soudů k řízením podle ZRŘ jednotně právě v tomto zákoně (srov. zvláštní část důvodové zprávy k příslušným ustanovením).

určit na základě českých procesních předpisů místní příslušnost²⁴⁵, pak bude dána i příslušnost českých soudů. Pro otázku předběžných opatření je místní příslušnost určena ve smyslu § 43 ZRŘ zásadně podle místa konání rozhodčího řízení. Toto ustanovení je třeba chápat jako speciální. Fakt, že se řízení koná na území ČR, nicméně ještě nemusí znamenat, že soudy skutečně uznají svoji mezinárodní příslušnost.

Problematickým případem bude zejména situace, kdy strany samy mají sídlo v jiném státě a zároveň i předmět sporu není nijak spojen se státem, do něhož bylo umístěno rozhodčí sídlo. Tento postup bývá v mezinárodní obchodní arbitráži poměrně častý, neboť strany mohou záměrně vybírat jako rozhodčí sídlo neutrální fórum, které v zásadě nemá s nimi, ani s předmětem sporu nic společného. Pro demonstraci může sloužit situace řešená anglickými soudy v případě *Bank Mellat v. Helliniki Techniki SA*²⁴⁶, kde byl anglický soud požádán o vydání předběžného opatření ve věci sporu mezi řeckým žalobcem a íránským žalovaným, nicméně soud odmítl svoji příslušnost ve věci rozhodnout, neboť podle něj nebyl dán žádný vztah ke Spojenému království s výjimkou faktu, že Londýn byl vybrán jako rozhodčí sídlo. Přestože by v případech, kdy bude jako rozhodčí sídlo zvoleno místo na území České republiky automaticky, neměl podle výše uvedených předpisů takový problém nastat, neboť v tomto případě bude založena místní příslušnost § 43 ZRŘ, upozorňuje odborná literatura²⁴⁷ na fakt, že i české soudy by v tomto případě mohly odmítnout svou příslušnost z důvodu, že by v případě, kdy strana, proti níž má předběžné opatření směřovat, nemá v České republice obecný soud (tj. ve smyslu § 85 OSŘ, tj. nemá v České republice bydliště, sídlo, místo podnikání, obvyklý pobyt ani majetek), nemohl garantovat výkon takového rozhodnutí. Vždy však bude záležet na okolnostech konkrétního případu, případně i na tom, co bude předmětem předběžného opatření.

Zajímavé je z tohoto pohledu rozhodnutí, které uvádí ve svém komentáři k ZRŘ Bělohávek²⁴⁸, podle tohoto usnesení Nejvyššího soudu²⁴⁹ jsou strany v souladu se ZMPS oprávněny si v majetkových záležitostech sjednat příslušnost soudů jiného státu²⁵⁰. Pokud pak strany provedou volbu příslušnosti zahraničních soudů k řešení

²⁴⁵ Srov. § 84 až § 89a OSŘ.

²⁴⁶ Rozsudek z 8. června 1983. Anglický soud rozhodoval ještě podle původního předpisu z roku 1950. Ten byl později nahrazen současným Arbitration Act. Obdobné závěry vyplývají již z výše zmiňovaného rozhodnutí ve věci *Channell Group v Balfour Beatty Ltd.* [1993] Adj.L.R. 01/21.

²⁴⁷ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 818.

²⁴⁸ Tamtéž, s. 1409.

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu 1 Odon 39/97 ze dne 28. května 1997.

²⁵⁰ Soud zde vycházel z § 37 odst. 3 zákona č. 97/1963 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním. Tedy předchůdce současného ZMPS. Podle tohoto ustanovení: „Československá organizace může pro

určitého sporu, je tím vyloučena pravomoc českých soudů ve vztahu k takovému sporu, včetně rozhodování o předběžných opatřeních, pokud s tímto souvisí. Pak je již nerozhodné, zda by byla dána pravomoc soudu podle českých procesních předpisů podle OSŘ. Stejně nelze aplikovat ustanovení § 22 a § 43 ZRR. Takové rozhodnutí by bylo podle mého názoru zásadně správné a odpovídalo by i přístupu zahraničních soudů²⁵¹. Potíž je nicméně v tom, že jej nelze dohledat, na což upozorňuje i sám autor²⁵². To však neznamená, že by výše uvedené závěry nemohly být správné. Pokud totiž není dána příslušnost mezinárodněprávní, nemůže soud rozhodnout, i kdyby jinak byla příslušnost založena. Ustanovení §86 odst. 1 ZMPS, které obsahuje možnost volby sudiště je samozřejmě speciální k obecnému ustanovení § 6 tohoto zákona²⁵³. Nicméně i v tomto případě by soudy měly zvážit, zda skutečně bylo úmyslem stran vyloučit jurisdikci i pro vydávání případných předběžných opatření a zda by nemohlo dojít k odepření spravedlnosti, pokud by se zvolený soud odmítl věcí zabývat²⁵⁴. Vzhledem k tomu, že v rámci Evropské Unie je předběžné opatření vydané v souvislosti s rozhodčím řízením zásadně vykonatelné pouze na území státu, kde bylo vydáno²⁵⁵, přicházel by pak patrně v úvahu také případ § 86 odst. 2 písm. d), kdy soud může věc projednat navzdory existující volbě sudiště, pokud by rozhodnutí zahraničního soudu nemohlo být uznáno na území České republiky.

1.3.3.5. Otázka výkonu

Situace ohledně výkonu předběžných opatření, ale i příslušnosti soudů je v České republice významně ovlivněna evropským právem, konkrétně pak nařízením Brusel I bis. Dle judikatury ESD (resp. SDEU) se výjimka z aplikace tohoto nařízení na rozhodčí

majetkové spory písemně ujednat i příslušnost cizozemského soudu. “ Dnes tomuto ustanovení odpovídá § 86 odst. 1 SZMPS, podle něhož: „Ujednáním stran v písemné formě může být ve věcech závazkových práv a v jiných majetkových právech sjednána i příslušnost zahraničního soudu...“. Dlužno dodat, že se musí jednat o vztah s mezinárodním prvkem, sama volba zahraničního soudu by nebyla za takový považována. K tomu srov. BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2014, 767 s. ISBN 978-80-7400-528-2. s. 515.

²⁵¹ Srov. výše zmíněná rozhodnutí anglického a indického soudu.

²⁵² BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1409.

²⁵³ BŘÍZA, op. cit., s. 43.

²⁵⁴ Zde by se patrně soud mohl opřít o ustanovení § 86 odst. 2 písm. c) ZMPS, podle něhož může český soud jednat v případě, kdy se zahraniční soud věcí odmítl zabývat. Podle doktríny by se mělo jednat i o faktické případy nepřiměřených průtahů v řízení. Podle názoru autorky by se pod tento případ dal pravděpodobně podřadit i případ, kdy by soud předběžné opatření nemohl vydat. K tomu srov. Bříza: s. 520. Vzhledem k tomu, že se však v takovém případě prolamuje dohoda stran, měl by tak soud učinit pouze ve výjimečných případech. Jistě by tak mělo být po straně požadováno, aby se nejprve obrátila na zahraniční soud.

²⁵⁵ Srov. text níže.

řízení nevztahuje právě na předběžná opatření vydávaná soudy²⁵⁶. Soud se zabýval touto otázkou v rozhodnutí ve věci Van Uden²⁵⁷. Přestože rozhodnutí bylo vydáno ještě za účinnosti Bruselské úmluvy, je plně relevantní i dnes²⁵⁸. Konkrétně byl ESD nucen vypořádat se s několika otázkami. Jednak zda je Úmluva aplikovatelná i na případy předběžných opatření, vydávaných jako pomocná opatření v rozhodčím řízení, a pokud ano, zda tedy soud jednoho členského státu může vydat předběžné opatření bez ohledu na to, že je dána příslušnost soudů jiného členského státu, případně zda zde existují některá další omezení.

Podle ESD spadají předběžná opatření pod věcnou působnost Úmluvy²⁵⁹. Argumentoval tím, že předběžná opatření nejsou primárně pomocným institutem rozhodčího řízení, ale že jejich hlavním účelem je ochrana práv stran. Soud také postavil své závěry na předmětu sporu, kterým byl v tomto případě obchodní spor, který samozřejmě spadá pod věcnou působnost nařízení²⁶⁰. Poté, co soud potvrdil aplikaci Úmluvy, musel se vypořádat i s otázkou příslušnosti soudů v této otázce. Dospěl k závěru, že se na danou situaci uplatní čl. 24 Úmluvy, upravující předběžná opatření, soud tedy může shledat svoji příslušnost i v případě, kdy by k projednání věci podle obecných pravidel příslušnosti příslušný vůbec nebyl, nemůže tak však učinit bez dalšího. Tato možnost je limitována tím, že předmět sporu musí souviset s územím členského státu, jehož soud je o vydání předběžného opatření žádán. Taková souvislost pak bude podle ESD dána zejména v případech, kdy má strana, proti níž má být předběžné opatření vydáno, na území tohoto státu majetek a soud tak může zajistit efektivní výkon rozhodnutí.

Soud se v rozhodnutí také zabýval otázkou, zda je možné pod čl. 24 Úmluvy podřídit i předběžná opatření, která ukládají straně plnit smluvní závazek (v tomto

²⁵⁶ Čl. 1 odst. 2 písm. d).

²⁵⁷ Čl. 1 odst. 2 písm. d). Konkrétně se jednalo o rozhodnutí ESD C-391/95 ze dne 17. října 1998 ve věci Van Uden. Ke skutkovému stavu případu: společnost Van Uden Maritime BV (Van Uden) založená podle nizozemského práva a společnost Deco-Line, Kommanditgesellschaft (Deco-Line) uzavřely speditérskou smlouvu, na základě které měla společnost Van Uden pro Deco-Line zabezpečovat přepravu. Z důvodu nezaplacení některých faktur společností Deco-Line zahájila společnost Van Uden v Nizozemí rozhodčí řízení, zároveň pak podala k nizozemskému soudu návrh na vydání předběžného opatření, které by Deco-Line ukládalo uhradit faktury. Předběžné opatření bylo odůvodněno přístupem Deco-Line k rozhodčímu řízení a možnými finančními problémy na straně společnosti Van Uden. Německá společnost namítla nepřislušnost ve smyslu čl. 4 Bruselské úmluvy, s tím, že podle tohoto článku může být žalována pouze v Německu. Nizozemský soud však tento argument odmítl s tím, že se jedná o předběžné opatření ve smyslu čl. 24 Úmluvy, které může být vydáno kterýmkoli soudem, bez ohledu na pravidla příslušnosti.

²⁵⁸ Pro pořádek se v nařízení Brusel I bis bude jednat o čl. 1 odst. 2 písm. d) a čl. 35.

²⁵⁹ Body 33 a 34 rozsudku.

²⁶⁰ Nelze se však v této souvislosti ubránit dojmu, že výjimka pro rozhodčí řízení je tak značně zúžena, protože rozhodčí řízení slouží tradičně k urovnávání obchodních sporů, předmět sporu tak bude v podstatě spadat do věcné příslušnosti nařízení vždy.

konkrétním případě peněžitou částku). Na tuto otázku soud zásadně odpověděl kladně s tím, že předběžná opatření mohou ukládat i tuto povinnost, ovšem zároveň omezil možnost vydat tato opatření pouze na situace, kdy jsou splněny následující podmínky: 1. musí být zajištěno, že v případě, že strana, která opatření žádala, neuspěje, bude plnění vráceno a 2. takové opatření se týká pouze majetku, který se nachází nebo bude nacházet v jurisdikci daného členského státu²⁶¹. Z tohoto rozhodnutí plynou jasné závěry. Členské státy mohou sice předběžná opatření vydávat navzdory tomu, že by jinak neměly nad předmětem sporu jurisdikci, nicméně zůstávají limitovány jednak existencí alespoň nějakého vztahu k území členského státu a také rozsahem, který se může týkat toliko majetku, nad nímž je soud oprávněn vykonávat jurisdikci. Ve výše zmíněném případě, kdy strany zvolily členský stát jako neutrální sudiště, by tak patrně nebylo vydání předběžného opatření vůbec možné, alespoň co se předběžného opatření nařizujícího plnění týče. Lze si však představit, že například zajišťování důkazů či předběžná opatření nařízená vůči třetím stranám, pokud by tyto měly vztah k území tohoto členského státu, by možná byla.

Co se uznání a výkonu týče, bude zásadně platit, že automatické uznání a výkon předběžného opatření bude dopadat pouze na případy, kdy by bylo takové rozhodnutí vydáno soudy jinak příslušnými k projednání sporu. V opačném případě sice mohou vnitrostátní soudy opatření vydat, nicméně toto bude²⁶² mít účinky pouze na území tohoto státu. Dlužno připomenout, že pro evropská nařízení platí tzv. zásada přednosti evropského práva, tj. pokud je určitá oblast upravena evropským právem, pak musí být použita norma evropská a normu národní použít nelze²⁶³. Navíc samotné Bruselské nařízení stanoví v čl. 69, že nahrazuje smlouvy uzavřené v této věci mezi členskými státy. To tedy znamená, že použití národní právní úpravy, případně mezinárodní smlouvy, která by snad účinky takovému rozhodnutí přiznávala, je vyloučeno, neboť by bylo v rozporu s nařízením. Tím ovšem nastává poněkud kuriózní situace, kdy předběžná opatření ve smyslu čl. 35 nařízení Brusel I bis nemají na území jiného státu účinky, zatímco cizí rozhodnutí zůstávají nedotčena²⁶⁴. Zda je tento přístup v případě předběžných opatření v rozhodčím řízení vhodný, lze úspěšně pochybovat. Zejména se nelze ztotožnit s argumentem soudu, že by v těchto případech mohlo jinak docházet

²⁶¹ ESD argumentoval především možným obcházením příslušnosti, pokud by bylo možné dosáhnout v podstatě vydání rozhodnutí, které ukládá stejnou povinnost, jaká je žalobcem žádána.

²⁶² Srov. recitál č. 33 nařízení Brusel I bis.

²⁶³ Rozsudek č. C - 6/64, ve věci Costa v. Enel z 15 července 1964.

²⁶⁴ Režim nařízení se vztahuje pouze na rozhodnutí, vydané v některém z členských států.

k obcházení příslušnosti, upravené tímto nařízením, právě prostřednictvím předběžných opatření, když soud v rozsudku i sám uznává, že obecná příslušnost v podstatě nemůže být dána, neboť ji strany vyloučily rozhodčí smlouvou. Je tak otázka, zda vůbec soud nějakého státu může vydat předběžné opatření, které by mělo účinky ve smyslu čl. 36 a násl. nařízení, případně zda má za takový soud být považován ten, který by byl příslušný nebýt rozhodčí doložky, popř. ten, který strany pověřily jurisdikcí. Podle mého názoru by mělo být k otázce příslušného soudu spíše přistupováno v tom směru, že příslušný je soud v místě rozhodčího řízení, zvláště pokud jej strany pověřily jurisdikcí. Jinak patrně stranám nezbyde nic jiného, než žádat o předběžné opatření v členském státě, kde může být vykonáno.

MOŽNOST ZRUŠENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ SOUDEM

5.1. Obecně

Již několikrát bylo uvedeno, že rozhodčí řízení je sice relativně samostatným procesem, přesto není zcela prosto soudní ingerence. V předchozí kapitole bylo pojednáno o jednom z projevů pomocné funkce soudu v rozhodčím řízení. Pomocnou úlohu soudy vykonávají v průběhu rozhodčího řízení, mají ovšem i další funkci – kontrolní²⁶⁵. Státy propůjčují rozhodnutí soukromého subjektu stejné účinky, jaké by mělo rozhodnutí jeho vlastních soudů a vzhledem k tomu, že je to stát, který garantuje na svém území spravedlnost, má zájem na existenci mechanismů, které zaručují obranu proti nezákonnému či svévolnému rozhodnutí. Tato pravomoc soudů je samozřejmě omezená, může se projevit až poté, co je ve věci vydáno rozhodnutí²⁶⁶ a nemůže být chápána jako obdoba odvolání a zásadně se omezuje na nejzávažnější důvody, pro něž nemůže být rozhodnutí tolerováno²⁶⁷.

Rozhodnutí, které je tribunálem vydáno, se může strana, která je s výsledkem nespokojena, snažit napadnout, ať již se z její strany jedná o pouhé taktizování anebo dané rozhodnutí skutečně vnímá jako nespravedlivé. Možnosti jsou v zásadě dvojí. Jednak může strana napadnout rozhodnutí přímo prostřednictvím návrhu na jeho zrušení soudem, anebo mu může oponovat nepřímo až v rámci jeho výkonu²⁶⁸.

²⁶⁵ Srov. WINTEROVÁ, op. cit., s. 584.

²⁶⁶ Tato pravomoc soudů nastupuje zásadně *ex post*, tedy až poté, co je ve věci vydáno rozhodnutí. ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 340.

²⁶⁷ BORN 2012, op. cit., s. 303.

²⁶⁸ BRINER, Robert a PATOCCHI, Paolo Michele. *National Report for Switzerland (2008)* in Jan PAULSSON, Jan. BOSMAN, Lise (eds). *ICCA International Handbook on Commercial Arbitration*, Kluwer Law International: 2008, s 1-47. s. 3.

Tyto závěry platí pro finální rozhodnutí ve věci, tedy pro rozhodčí nález, který byl tradičně jediným uznávaným rozhodnutím, které mohlo být v rámci rozhodčího řízení vydáno. V případě předběžných opatření je ovšem situace o něco složitější. Těmto rozhodnutím je ve státech, v nichž mají rozhodci pravomoc je vydávat, přiznána závaznost a mohou být vynucena. Otázkou tedy je, do jaké míry se v jejich případě uplatňuje kontrolní funkce soudů. Jak uvidíme níže, národní legislativy zpravidla výslovnou odpověď neposkytují. Pro strany i pro rozhodce se však jedná o významnou záležitost. Bohužel však není tomuto problému v odborné literatuře věnována přílišná pozornost²⁶⁹.

Tato část práce se pokusí tuto problematiku, alespoň v mezích možností, postihnout. Nejprve bude pozornost soustředěna na mezinárodní příslušnost. Je tedy třeba zjistit, soudy kterého státu vykonávají nad takovým rozhodnutím kontrolu. Dále následuje procesní úprava a případné důvody pro zrušení rozhodnutí.

Problematika zrušení rozhodnutí vydaných rozhodčím tribunálem je velice úzce spjata s národním právem²⁷⁰. Z tohoto důvodu bude nejlépe čtenáře seznámit právě s jednotlivými národními úpravami. Pozornost bude samozřejmě věnována Modelovému zákonu UNCITRAL a Švýcarskému ZMPS, tedy úpravám, které rozhodcům přiznávají pravomoc předběžná opatření vydávat. Zajímavé ovšem může být i teoretické řešení případu, kdy by předběžné opatření bylo rozhodci vydáno navzdory *lex arbitri*²⁷¹. Zde tedy je otázkou (byť pouze akademickou)²⁷², jaký osud by kupříkladu čekal předběžné opatření v České republice, kde rozhodci toto oprávnění nemají.

1.2. K otázce příslušnosti

Pokud by se diskuse vedla na téma rozhodčích nálezů, bylo by jasné, že se uplatní čl. V odst. 1 písm. e) Newyorské úmluvy²⁷³, který nepřímou určuje mezinárodní příslušnost ve prospěch soudů státu, na jehož území byl rozhodčí nález vydán, resp.,

²⁶⁹ Born ve své rozsáhlé publikaci tuto otázku zmiňuje pouze okrajově, navíc v rámci přezkumu rozhodčích nálezů, nikoli přímo u kapitoly věnované předběžným opatřením. Srov. BORN 2014, op. cit., s. 3386 a 3387. Zvláštní je, že ani Modelový zákon UNCITRAL neupravuje výslovně otázku zrušení předběžných opatření, přestože je v něm úprava tohoto institutu jinak velmi podrobná.

²⁷⁰ Tak je tomu ale i v případě rušení rozhodčích nálezů. Blíže BORN 2014, op. cit., s. 3164.

²⁷¹ Jak bylo uvedeno, je to právě právo rozhodčího sídla, které reguluje tuto procesní otázku. Osobně zastávám názor, že i v těch výjimečných případech, kdy strany mohou zvolit jiné procesní právo, vždy jim tuto možnost dává *lex arbitri*, kterým je právě právo státu, v němž má arbitráž své sídlo.

²⁷² Autorka se v průběhu studia české literatury a judikatury k této problematice nesešla s žádným případem, kdy by k vydání předběžného opatření došlo. Na tom je samozřejmě možné demonstrovat, že rozhodci se zásadně pohybují v mezích jim daných *lex arbitri*.

²⁷³ Předmětné ustanovení umožňuje odmítnout uznání a výkon rozhodčího nálezu v případě „že ... byl zrušen ... příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán“.

podle jehož práva byl vydán. Navrhnout zrušení rozhodčího nálezu je tedy možné zásadně v zemi rozhodčího sídla²⁷⁴. Smyslem tohoto ustanovení je zabránit tomu, aby se strana mohla dovolávat ustanovení národního právního řádu státu, v němž má být proveden výkon rozhodčího nálezu. Otázkou ovšem je, zda se tato ustanovení mohou na předběžná opatření uplatnit, když se v nich hovoří o uznání a výkonu rozhodčích nálezů. Autorka se přiklání spíše k názoru, který zastává *Bělohlávek*, tedy že by předběžná opatření neměla být řazena pod pojem rozhodčího nálezu²⁷⁵. Názory se však vyskytují i opačné²⁷⁶. Již na tomto místě je třeba upozornit, že pojem rozhodčího nálezu bude vždy vykládán národními soudy a právě tato interpretace bude nakonec rozhodující. Pokud bychom to chtěli demonstrovat na příkladu, je např. nepochybné, že švýcarský Federální soud uznává, že Newyorská Úmluva musí být vykládána s ohledem na svou mezinárodní povahu, která těmto pojmům může dávat odlišný význam, než je tomu v případě národního práva²⁷⁷. Avšak předběžná opatření nejsou podle tohoto soudu rozhodčím nálezem, neboť nepředstavují finální rozhodnutí ve věci²⁷⁸. Přestože se v daném případě jednalo o aplikaci SZMPS, soud postavil argumentaci obecně. Těžko si tedy představit, že by v případě aplikace Newyorské úmluvy rozhodl jinak. Naopak americké soudy dospěly k opačnému závěru a podřazují předběžná opatření pod pojem rozhodčího nálezu²⁷⁹. Není tedy překvapivé, že z praktického hlediska bude vždy rozhodující přístup národního soudu, který se může stát od státu lišit.

Ať by již byla Newyorská úmluva použitelná, či nikoli, nemá v podstatě pro samotný procesní postup a důvody pro zrušení význam, protože tyto jsou rezervovány národnímu právu²⁸⁰. Úmluva upravuje pouze důsledky zrušení nálezu pro jeho uznání a

²⁷⁴ KRONKE, op. cit., s. 303. Zásadně není sporu o tom, že rozhodnutí je vydáno ve státě, který byl stranami zvolen jako rozhodčí sídlo bez ohledu na to, kde se konala jednotlivá slyšení. To je nakonec v moderním globalizovaném prostředí i nezbytný závěr. Co se pojmu „podle jehož práva byl nález vydán“ týče, je tato otázka sporná a je úzce propojena s případnou možností zvolit jako právo rozhodčího řízení jiné právo, než je právo *lex arbitri*. O tomto problému již bylo pojednáno výše. Vzhledem k tomu, že taková možnost je značně nepravděpodobná, bude rozhodčí řízení upraveno právem rozhodčího sídla.

²⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1348.

²⁷⁶ Asi nejzanícenějším zastáncem těchto teorií je Born. Viz BORN 2014, op. cit., s. 3886.

²⁷⁷ Rozhodnutí Federálního soudu 4A_403/2008 ze dne 9. prosince 2008. V angličtině dostupné na http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/9_Decembre_2008_4A_403_2008.pdf. Předmětné rozhodnutí se týkalo právě výkladu čl. V odst. 1 písm. e) úmluvy, konkrétně pojmu „závaznosti“ rozhodnutí. Pro zajímavost soud došel k závěru, že prosté *ex lege* odložení výkonu rozhodnutí po dobu řízení o zrušení rozhodčího nálezu, na rozdíl od rozhodnutí soudu, nezakládá důvod pro odmítnutí výkonu rozhodnutí podle Newyorské úmluvy. Z bodu 3.3 rozhodnutí jasně vyplývá, že pro výklad pojmu je rozhodný mezinárodní charakter úmluvy. Ten nemusí být nutně souladný s chápáním pojmu v jednotlivých právních řádech.

²⁷⁸ Rozhodnutí federálního soudu 4A_582/2009 ze dne 13. dubna 2009. V angličtině dostupné na http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/13_avril_2010_4A_582_2009.pdf. Rozhodnutí bude ještě věnována pozornost níže. Obdobně rozhodnutí 4A_614/2010 ze dne 6. dubna 2011: dostupné v angličtině: <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/6%20avril%202011%204A%20>.

²⁷⁹ BORN 2014, op. cit., s. 3886. O těchto rozhodnutích bude pojednáno níže.

²⁸⁰ Srov. tamtéž, op. cit., s. 3164.

výkon, nikoli samotný institut zrušení rozhodnutí. Nález bude navíc napadán právě ve státu svého původu, tj. bude se jednat o rozhodnutí, které bylo vydáno na území tohoto státu a Úmluva se na takovou, z pohledu státu vnitrostátní, situaci zřejmě nebude aplikovat²⁸¹.

Vzhledem k tomu, že je tato otázka řazení předběžných opatření pod pojem rozhodčího nálezu významná spíše z hlediska uznání a výkonu předběžných opatření, je podrobně rozebrána v následující kapitole²⁸².

K závěru, že příslušné k přezkumu by měly být soudy státu, v němž se rozhodčí řízení koná, mohou být však dosaženy bez ohledu na tuto mezinárodní smlouvu. Je to totiž právě stát, na jehož území se řízení koná, který připouští, aby namísto jeho orgánů vydávaly rozhodnutí třetí strany. Přirozeně to pak také musí být tento stát, který garantuje, že taková rozhodnutí nebudou porušovat základní spravedlnostní principy. Navíc pro tento stát se jedná o rozhodnutí tuzemské, zatímco pro ostatní státy se jedná o rozhodnutí cizí²⁸³. Mezinárodně příslušné ke zrušení předběžného opatření by však měly být i v tomto případě soudy státu, v němž má arbitráž sídlo. Pro jiné soudy by takové rozhodnutí tribunálu bylo cizím rozhodnutím. Cizí rozhodnutí nemají na území státu zásadně žádné účinky, pokud jeho právní řád nestanoví jinak. V těchto státech by tedy přicházelo do úvahy uznání a případný výkon takového rozhodnutí, nikoli jeho rušení²⁸⁴.

1.3. Národní právo

1.3.1. Švýcarské právo

V rámci Švýcarska je pro tuto otázku rozhodný čl. 190 švýcarského ZMPS, který upravuje zrušení rozhodčích nálezů a také k němu se vztahující judikatura švýcarského Federálního soudu. Ustanovení čl. 190 SZMPS stanoví případy, pro něž může být ve Švýcarsku rozhodčí nález zrušen²⁸⁵. K rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu je

²⁸¹ Srov. čl. I odst. 1 Úmluvy. Tak např. ve výše zmíněném rozsudku švýcarského Federálního soudu 4A_614/2010 soud postupoval podle švýcarského ZMPS a dalších procesních předpisů, přestože stranami rozhodčího řízení byly společnosti sídlící v Lucemburku a v Nizozemí. Rozhodný byl fakt, že rozhodčí sídlo bylo na švýcarském území.

²⁸² Srov. následující kapitolu.

²⁸³ Tato premisa vychází z tzv. teritoriálního přístupu, na nějž bylo upozorněno výše.

²⁸⁴ Srov. PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 106.

²⁸⁵ Švýcarské právo taktéž umožňuje stranám, aby svým ujednáním vyloučily soudní přezkum rozhodčího nálezu. Tuto možnost dává čl. 191 švýcarského ZMPS. Tohoto ustanovení mohou využít však pouze strany, které nemají k Švýcarsku blízký vztah, tedy pokud ani jedna z nich nemá na území trvalé bydliště, sídlo, popř. pobočku. Pokud by bylo třeba nález na území Švýcarska vykonat, pak zákon odkazuje na analogické použití Newyorské úmluvy.

příslušný Federální soud²⁸⁶. Podle závěrů tohoto soudu nicméně není dána jeho pravomoc přezkoumat předběžná opatření ve smyslu čl. 183 švýcarského ZMPS. Soud došel k závěru²⁸⁷, že předběžné opatření není konečným řešením sporu a může být tribunálem modifikováno, tím pádem takové rozhodnutí nemůže podléhat soudnímu přezkumu, popř. být prohlášeno za neplatné ve smyslu čl. 190 SZMPS²⁸⁸. Rozhodná je pak skutečná povaha rozhodnutí, nikoli fakt, že rozhodnutí je tribunálem pojmenováno jako náleze²⁸⁹. Strana tak nemá možnost předběžné opatření napadnout přímo, bude se však moci bránit nepřímou až v rámci jeho výkonu. Je vhodné na tomto místě upozornit, že ve Švýcarsku není tento typ rozhodnutí samostatným exekučním titulem. Strany sice obvykle plní dobrovolně²⁹⁰, pokud by strana s rozhodnutím skutečně nesouhlasila, bude nutné obrátit se s výkonem rozhodnutí na soud ve smyslu čl. 183 odst. 2 SZMPS. Ten sice zásadně nemůže přezkoumávat předběžné opatření ve věci samé, soud může však uplatnit výhradu veřejného pořádku²⁹¹.

S výše uvedenými závěry judikatury se autorka této práce ztotožňuje, neboť soudy nebudou zbytečně zasahovat do pravomoci tribunálu. Nakonec je to sám tribunál, který může předběžné opatření kdykoliv modifikovat, popř. rušit. Soudy tímto způsobem v zásadě nechávají tribunálu co nejširší prostor, s tím, že jejich zásah se omezuje na minimum, které je nezbytné k zajištění spravedlnosti.

1.3.2. Modelový zákon UNCITRAL

Modelový zákon obsahuje nejdetailnější úpravu, týkající se předběžných opatření. Otázku zrušení těchto rozhodnutí však výslovně neupravuje. Jak se tedy bude tato situace řešit? *Born* zastává názor, že by předběžná opatření měla být v rámci Modelového zákona chápána jako rozhodčí nálezy, neboť Modelový zákon nevyžaduje pro rozhodčí náleze požadavek, aby se jednalo o konečné rozhodnutí ve věci²⁹². Předběžné opatření je tak podle autora rozhodčím nálezem a jako takové podléhá i

²⁸⁶ MISTELIS, op. cit., s. 1234.

²⁸⁷ Rozhodnutí federálního soudu 4A_582/20091 ze dne 13. dubna 2009. V rámci licenčního sporu nařídil rozhodce jako předběžné opatření jedné straně dodat zboží a druhé za něj prozatímně zaplatit. Toto rozhodnutí bylo vydáno ve formě nálezu a ve lhůtě napadeno před soudem. Ten však jeho přezkum odmítl. Tyto závěry soud potvrdil v rozhodnutí 4A_614/2010 ze dne 6. dubna 2011.

²⁸⁸ Bod 2.3.5 rozhodnutí.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ ARROYO, op. cit., s. 1364.

²⁹¹ MISTELIS, op. cit., s. 1215.

²⁹² BORN 2014, op. cit., s. 3387, srov. čl. 34 Modelového zákona.

přezkumu ve smyslu čl. 34 Modelového zákona²⁹³. Čl. 34 Modelového zákona skutečně mluví pouze o možnosti zrušení rozhodčího nálezu, aniž by tento jakkoliv specifikoval. Článek 17 odst. 2, který definuje předběžné opatření, taktéž umožňuje vydat toto rozhodnutí jak ve formě rozhodčího nálezu, tak pouze ve formě příkazu. Ve prospěch tohoto závěru by taktéž mohl svědčit jeden argument, který *Born* výslovně nezmiňuje. Jedná se o čl. 17 C, odst. 5. Podle tohoto ustanovení totiž tzv. předběžné příkazy²⁹⁴ (což jsou svou povahou *ex parte* předběžná opatření²⁹⁵), jsou sice pro strany závazná, nicméně nemohou být předmětem výkonu rozhodnutí, ani nepředstavují rozhodčí nález. Naopak čl. 17 odst. 2 umožňuje, aby předběžná opatření tuto formu měla. Dalo by se tak dojít k závěru, že předběžná opatření s výše uvedenou výjimkou představují rozhodčí nález a podléhají tudíž přezkumu podle čl. 34 Modelového zákona. K této otázce bohužel nejsou dostupná soudní rozhodnutí²⁹⁶. Nicméně ani v minulé verzi zákona z roku 1985²⁹⁷ nebyla zamýšlena analogická aplikace ustanovení o rozhodčím nálezu. Naopak z poznámek k tomuto ustanovení jasně vyplývá, že je tato otázka ponechána na právních řádech národních států²⁹⁸. S tím nakonec korespondují i příslušná ustanovení německého²⁹⁹ a indického zákona³⁰⁰ upravující rozhodčí řízení.

Je však otázka, zda se nenabízí i jiný přístup, který by byl v zásadě shodný s přístupem švýcarským, který byl nastíněn výše a který předběžná opatření rušit neumožňuje. Předně článek 2 A odst. 1 Modelového zákona UNCITRAL stanoví, že otázky, které nejsou zákonem upraveny, musí být vykládány s ohledem na základní

²⁹³ Důvody, pro něž může být rozhodnutí zrušeno, jsou v podstatě analogické k důvodům, pro něž může být odmítnut výkon rozhodnutí.

²⁹⁴ Tento článek určuje specifický režim pro tento typ rozhodnutí, když stanoví, že „*A preliminary order shall be binding on the parties but shall not be subject to enforcement by a court. Such a preliminary order does not constitute an award.*“

²⁹⁵ Srov. čl. 17B, který tento právní institut definuje. Vydání předběžných opatření tohoto typu by ale ve většině právních řádů, které dávají rozhodcům pravomoc vydat předběžné opatření, mohla narazit na právo strany být slyšen. Např. švýcarská doktrína však jejich vydávání umožňuje. K tomu srov. MISTELIS, s. 1214.

²⁹⁶ UNCITRAL Digest of the case law, op. cit., s. 92 a 133.

²⁹⁷ Původně se jednalo pouze o jediný čl. 17.

²⁹⁸ *UNCITRAL model law on international commercial arbitration*. New York: United Nations, 1995. ISBN 9211334985, s. 20. Podle poznámky k tomuto ustanovení uvádí, že případná asistence soudů je záležitostí národního práva: „*It may be noted that the article does not deal with enforcement of such measures; any State adopting the Model Law would be free to provide court assistance in this regard.*“

²⁹⁹ Srov. § 1401 (2) německého Zivilprozessordnung, který umožňuje straně obrátit se s výkonem předběžného opatření nařízeného rozhodci na soud. Rozhodně však není toto opatření vykonatelné samo o sobě.

³⁰⁰ Indický zákon o rozhodčím řízení z roku 1996 je postaven na modelovém zákoně z roku 1985. Jeho čl. 17 je shodný s čl. 17 MZU, nicméně toto ustanovení vůbec neobsahuje režim výkonu předběžného opatření. Podle komentáře k těmto ustanovením není možné předběžná opatření vykonat. K obdobnému závěru došly i soudy. Srov. BISWAS, Tushar K. *Introduction to arbitration in India: the role of the judiciary*. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2014. ISBN 9789041147653, s. 37. Podle autorova komentáře: „*In a sense the court went to the extent of saying that the power of the arbitral tribunal to order interim measures is “toothless” and orders made pursuant to such power cannot be enforced.*“ Anglický text předpisu dostupný na: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=207822.

principy, na nichž je zákon postaven. Ustanovení čl. 5 pak vyjadřuje důležitou zásadu, a sice že národní soudy mohou do rozhodčího řízení zasahovat pouze v případech, kdy tak Modelový zákon stanoví³⁰¹.

Pokud tedy na tuto otázku pohlédneme ve světle této zásady, je jediným článkem, který obsahuje možnost soudní intervence ve vztahu k předběžným opatřením čl. 17H MZU. Ten upravuje uznání a výkon předběžných opatření, ovšem bez ohledu na to, zda se jedná o rozhodnutí cizozemské či nikoli³⁰². Tato ustanovení také zvláště upravují výkon tohoto typu rozhodnutí a neopouštějí ho na analogické aplikaci čl. 36 MZU. Navíc pravomoc zrušit či změnit předběžné opatření je dána rozhodčímu tribunálu v čl. 17D MZU. Podle názoru autorky je tak na místě zaujmout spíše závěr, že Modelový zákon neumožňuje soudům předběžná opatření vůbec rušit, když jim tato pravomoc není výslovně dána. Případné nedostatky mohou být zohledněny teprve v okamžiku výkonu rozhodnutí. Takové pojetí je nakonec i v souladu s historickým výkladem a s tím, jak je tento druh rozhodnutí chápán národními právními řády.

1.3.3. České právo

Český ZRŘ neumožňuje, aby rozhodčí tribunál vydával předběžná opatření. Pokud by tedy bylo řízení vedeno na území České republiky a české právo bylo *lex arbitri*, pak bude takový příkaz v rozporu s *lex arbitri*. Jaký by však byl jeho osud?

Český právní řád přiznává účinky pravomocného rozhodnutí pouze rozhodčímu nálezu v ustanovení § 28 odst. 2 ZRŘ. Jako rozhodčí nález je teorií chápáno konečné rozhodnutí rozhodců ve věci samé, kterému jsou přiznávány stejné právní účinky, jako pravomocnému rozhodnutí soudnímu³⁰³. To odpovídá i znění § 23 odst. 1, který stanoví, že rozhodčí řízení se končí právní mocí rozhodčího nálezu³⁰⁴. Pouze takovéto rozhodnutí může být považováno za rozhodčí nález a být tedy ve smyslu § 274 odst. 1 písm. b) OSŘ exekučním titulem. Předběžná opatření ovšem slouží pouze k prozatímním řešením, nejsou chápána jako konečné rozhodnutí ve věci³⁰⁵. Předběžné opatření tak rozhodně nebude možné vykonat. Tento závěr by měl platit i v případě, kdy

³⁰¹ Čl. 5: „*In matters governed by this law, no court shall intervene except where so provided in this Law*“. Toto ustanovení, které omezuje možnou intervenci soudů je považováno za zásadní a soudy se jím skutečně řídí. Srov. UNCITRAL Digest of the case law, op. cit., s. 22.

³⁰² Čl. 17 (1): „*An interim measure issued by an arbitral tribunal shall be recognized as binding and ... upon application to the competent court, irrespective of the country in which it was issued...*“.

³⁰³ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 784.

³⁰⁴ Právní moc rozhodčího nálezu pak nastává okamžikem jeho doručení stranám ve smyslu § 28 odst. 2.

³⁰⁵ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1344 a 1348.

by předběžné opatření bylo pojmenováno jako rozhodčí nález, neboť pojem rozhodčího nálezu musí být chápán materiálně, nikoli podle svého formálního označení. Kdyby se snad přeci jen náhodou takový „nález“ dostal až do stádia výkonu, musel by být zastaven, zřejmě podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ³⁰⁶. Je tedy zřejmé, že takovýto typ „rozhodnutí“ by neměl žádné právní účinky, bez ohledu na to, že byl vydán v podobě rozhodčího nálezu. Pojem rozhodnutí je v uvozovkách záměrně, neboť se vůbec o rozhodnutí nemůže jednat. Rozhodčí zákon totiž umožňuje tribunálu vydávat pouze rozhodnutí uvedená v § 23 ZRŘ, těmito rozhodnutími jsou pouze rozhodčí nález³⁰⁷ nebo usnesení, kterým se řízení končí³⁰⁸.

Problematický je z praktického hlediska případ, kdy by předběžné opatření bylo vydáno ve formě rozhodčího nálezu. V daném případě by totiž straně bylo ukládáno plnění a pro stranu by mohla být existence takového rozhodnutí nebezpečná. Přestože by se v podstatě materiálně nejednalo o rozhodčí nález, měl by soud v tomto případě v zájmu právní jistoty takové rozhodnutí zrušit podle § 31 ZRŘ. To by bylo i v souladu s judikaturou, která vyžaduje, aby jakákoli povinnost, včetně povinnosti uhradit náklady řízení protistrany, byla vydávána ve formě nálezu³⁰⁹. Potíž je v tom, § 31 ZRŘ umožňuje zrušit toliko rozhodčí nález, jakožto finální rozhodnutí, takže se jednotlivé zrušovací důvody na tento případ příliš nehodí. Patrně nejschůdnějším by bylo písm. c), tedy že straně nebyla dána možnost věc řádně projednat³¹⁰. Předběžná opatření jsou totiž vydávána jako mezitímní, kdy straně sice mohla být dána příležitost se k věci vyjádřit, rozhodně však strana nemohla této možnosti využít plně. Z tohoto důvodu by bylo možné o tomto důvodu uvažovat jako o nejelegantnějším řešení.

³⁰⁶ V tomto směru je třeba poukázat na usnesení Nejvyššího soudu 20 Cdo 3717/2011 ze dne 20. prosince 2011, v němž soud potvrdil svou dřívější judikaturu, podle které se kromě důvodů, pro které lze namítnout zastavení výkonu rozhodnutí uvedených v § 35 rozhodčího zákona, použijí i obecné důvody uvedené v § 268 OSŘ. Podle Nejvyššího soudu tak musí být i v rámci výkonu rozhodnutí přihlíženo k faktu, že rozhodci neměli pravomoc ve věci rozhodnout podle § 268 odst. 1 písm. h), který stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, protože je nepřipustný nebo je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat. Tento závěr se uplatní i v případě, že nebyla uzavřena rozhodčí smlouva a tento nedostatek strana v rozhodčím řízení nenamítla.

³⁰⁷ Vzhledem k § 24 může být tímto způsobem uzavřen mezi stranami i smír. Pokud o to strany rozhodce požádají, může mít tento formu rozhodčího nálezu.

³⁰⁸ Druhé zmíněné však samozřejmě není exekučním titulem a nevytváří překážku věci rozsouzené.

³⁰⁹ Rozsudek VS v Praze 8 Cmo 146/2009-183, ze dne 30. listopadu 2009. Obdobně rozhodnutí Nejvyššího soudu 23 Cdo 2950/2010 ze dne 31. 1. 2012. V daném případě se jednalo o posuzování usnesení o zastavení řízení, zároveň ukládající úhradu nákladů řízení. Toto rozhodnutí potvrzuje názor, „že je-li stranám nebo některé ze stran ukládána nějaká povinnost, tj. včetně případné povinnosti ke krytí nákladů řízení, je možno rozhodnout výlučně ve formě rozhodčího nálezu.“

³¹⁰ Podle rozsudku Nejvyššího soudu 23 Cdo 3749/2008 ze dne 26. května 2010 „požadavky či zásady ohledně rovného postavení stran a poskytnutí možnosti věc před rozhodci projednat, resp. poskytnutí řádně dostatečné možnosti k uplatnění procesních práv stran rozhodčího řízení, je třeba zkoumat nejen z hlediska, zda po formální stránce byly procesní postupy dodrženy, ale rovněž z hlediska, měly-li obě strany rovnou a dostatečnou možnost uplatnění tvrzení, námitek, navrhování důkazů apod.“

Nicméně i kdyby snad takové rozhodnutí nebylo stranou napadeno podle § 31 ZRR, bylo by možné se mu kdykoli bránit v rámci výkonu rozhodnutí, jak bylo uvedeno výše.

Výše uvedené úvahy jsou ovšem spíše akademické povahy, neboť je zřejmé, že strany i rozhodci budou v praxi respektovat *lex arbitri* a v případě, že umístí své sídlo do státu, který rozhodcům pravomoc vydávat předběžná opatření nedává, budou takové omezení respektovat.

UZNÁNÍ A VÝKON PŘEDBĚŽNÝCH OPATŘENÍ SOUDY

Již několikrát bylo uvedeno, že strany zásadně plní příkazy rozhodčího tribunálu dobrovolně³¹¹. Toto chování je považováno za všeobecný trend³¹². Pokud by však strana dobrovolně předběžné opatření nesplnila, nemá rozhodčí tribunál žádnou možnost takové rozhodnutí sám vynutit a nebude dána jiná možnost, než obrátit se na soudy³¹³.

Přestože je výkon předběžných opatření jakousi konečnou fází celého procesu, je velmi významná. Rozhodčí tribunály mají totiž zásadně jednat efektivně. Pokud by se tedy ukázalo, že předběžné opatření nebude nakonec vykonatelné, musí tribunál zvážit, zda má vůbec smysl jej vydávat³¹⁴.

Tato kapitola se bude věnovat případu vynucení předběžného opatření, ať již se jedná o rozhodnutí domácí, tedy vydané rozhodčím tribunálem v místě sídla arbitráže, stejně jako případům, kdy jej bude třeba vynutit v jiném státě. V závěru pak bude pojednáno o alternativních řešeních, které mohou být k dispozici.

6.1. Prameny práva a význam Newyorské Úmluvy

Prameny práva se v tomto případě liší podle toho, zda jsou uznání a výkon žádány ve státě, v němž byl rozhodčí nález vydán anebo v jiném státě³¹⁵. V prvním případě se bude výkon řídit národním právem. Ve druhém případě budou do úvahy přicházet i normy mezinárodního původu, především mezinárodní smlouvy.

³¹¹ Podle statistiky ICC strany dobrovolně plní podle rozhodčích nálezů až v 90 procentech. Dostupná v BRAY, Devin. BRAY Heather L. *Post-hearing Issues in International Arbitration*. Huntington, New York: Juris Net Llc, 2013. ISBN 9781937518271, s. 300.

³¹² ARROYO, op. cit., s. 1364. Obdobně KRÖLL, op. cit., s. 423.

³¹³ BORN 2014, op. cit., s. 2447.

³¹⁴ FERRARI, op. cit., s. 424. Autor zastává názor, že by rozhodci měli vzít v úvahu možnost dobrovolného splnění a rozhodnutí případně vydat i přesto, že by jeho výkon nebyl umožněn.

³¹⁵ Většina právních řádů stojí na tzv. teritoriálním principu, podle něhož je vlastním rozhodnutím rozhodnutí vydané v místě sídla rozhodčího řízení. Státy pak takové rozhodnutí nepovažují za cizozemské, ale za vlastní. Z toho pak přirozeně vyplývá, že takový stát nad tímto rozhodnutím vykonává kontrolu, typicky v podobě jeho eventuálního zrušení. Tento přístup je typický pro většinu národních právních řádů. Blíže srov. KRONKE, op. cit., s. 326.

Zásadní otázkou z hlediska pramenů práva v případě, kdy je výkon žádán v jiném státě, než v kterém bylo předběžné opatření vydáno, je otázka, zda i na případ předběžných opatření bude dopadat Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů. Tato problematika je mezi teoretiky jádrem sporu, neboť Newyorská úmluva hovoří pouze o rozhodčích nálezech, nikoli o předběžných opatřeních. Klíčový pro její aplikaci je tedy právě výklad pojmu rozhodčí nález, který ovšem tento právní instrument sám nepodává.

6.1.1. Význam formy

Forma rozhodčího nálezu může být významná z toho důvodu, že řada právních instrumentů nehovoří přímo o předběžných opatřeních, ale pouze o výkonu rozhodčích nálezů. Stejně jako se jedná o problém Newyorské úmluvy, obdobně neexistovala zvláštní úprava výkonu předběžných opatření ani v předchozí verzi Modelového zákona UNCITRAL³¹⁶.

Forma předběžných opatření je pak často upravena v samotných rozhodčích pravidlech. Zásadně je volba, zda bude rozhodnutí vydáno ve formě nálezu či příkazu ponecháno na uvážení rozhodčího tribunálu. Podle čl. 28 RP ICC může mít předběžné opatření buďto formu příkazu anebo rozhodčího nálezu, přičemž jaká forma bude konkrétně použita, je ponecháno na úvaze rozhodcům³¹⁷. Rozhodčí pravidla LIAC sice v čl. 25 výslovně neuvádí, jakou formu má předběžné opatření mít, je však zřejmé že i v tomto případě může rozhodčí tribunál zvolit, v jaké formě bude předběžné opatření vydáno³¹⁸. V neposlední řadě Švýcarská rozhodčí pravidla stanoví pro předběžné opatření formu nálezu³¹⁹. Národní právní řády se této otázce buďto nevěnují³²⁰, anebo volbu ponechávají na rozhodcích³²¹.

³¹⁶ Původní znění čl. 17 Modelového zákona uvádělo pouze oprávnění rozhodčího tribunálu vydat předběžná opatření, o jejich formě se však nezmiňovalo.

³¹⁷ Výjimkou je rozhodnutí přijaté emergency arbitrem, které má podle čl. 29 odst. 2 RP ICC vždy formu příkazu.

³¹⁸ K tomuto závěru vede znění čl. 9 pravidel, které upravuje problematiku rozhodnutí vydávaných emergency arbitrem a které počítá s obojí možnou podobou předběžného opatření. V případě předběžných opatření by se mělo toto ustanovení uplatnit analogicky. Stejně tak čl. 26 umožňuje tribunálu rozhodovat ve formě nálezu nejen v případě konečného rozhodnutí, ale i o dílčích otázkách, jako např. povinnost prozatímně plnit.

³¹⁹ Obdobnou formu by vzhledem k čl. 43 odst. 8, který co se účinků týče, odkazuje na klasickou formu předběžného opatření, mělo mít i rozhodnutí.

³²⁰ Srov. čl. 183 SZMPS. Stejně tak čl. 44 AA.

³²¹ Čl. 17 Modelového zákona UNCITRAL.

Nicméně, jak bude nastíněno níže, soudy zajímá skutečná povaha rozhodnutí, nikoli jeho název. Je tedy rozhodující obsah, nikoli forma³²². Nakonec i z níže uvedených teorií, vztahujících se k problematice výkladu pojmu rozhodčího nálezu je zřejmé, že samotná forma je nevýznamná. S tímto názorem se plně ztotožňuje i autorka této práce.

6.1.2. Bude Newyorská úmluva aplikovatelná?

Teorie věnující se aplikaci Newyorské úmluvy na případ předběžných opatření jsou následující. Jednak je třeba zmínit tradiční názor, který zaujímá k výkonu předběžných opatření podle Newyorské úmluvy negativní stanovisko a který je i nejrozšířenější³²³. Zásadně se vychází z toho, že imanentním pojmovým znakem rozhodčího nálezu je jeho finalita³²⁴. Rozhodčím nálezem je tak ve smyslu Newyorské úmluvy pouze „rozhodnutí rozhodců, které s konečnou platností rozhoduje o všech nebo o některých uplatněných nárocích, o procesní otázce vedoucí k ukončení řízení nebo které obsahuje smír uzavřený mezi stranami.“ Pouze takové rozhodnutí, které je svou povahou konečné a pojí se s ním účinky věci rozsouzené, může být považováno za rozhodčí nález ve smyslu úmluvy, bez ohledu na to, jaká pro něj byla použita forma³²⁵. Toto chápání rozhodčího nálezu vychází i z výše uvedeného rozhodnutí švýcarského soudu³²⁶, podle něhož jsou předběžná opatření pouze prozatímní povahy a nemohou být tedy řazena pod pojem rozhodčího nálezu³²⁷. Podle zastánců této teorie nemůže Newyorská úmluva na předběžná opatření vůbec dopadat, neboť tato nejsou svou povahou rozhodčím nálezem ve smyslu čl. I odst. I úmluvy³²⁸.

³²² K tomu srovnej i rozhodnutí švýcarského Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2010 4A_582/2009, kde soud odmítl přezkum rozhodnutí, které bylo sice vydáno ve formě rozhodčího nálezu, ale svou povahou bylo předběžným opatřením.

³²³ To přiznává i Born. Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2514.

³²⁴ Např. ARROYO, op. cit., s. 1365. Tento názor zastává i BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1344.

³²⁵ POUURET, et al. *Comparative law of international arbitration*. London: Sweet & Maxwell, 2007. ISBN 9780421932104, s. 819.

³²⁶ Rozhodnutí švýcarského Federálního soudu ze dne 13. dubna 2010 4A_582/2009. V tomto případě bylo sice rozhodnutí pojmenováno jako rozhodčí nález, ale z jeho obsahu, který prozatímně upravoval poměry stran, bylo jasné, že se jedná svou povahou o předběžné opatření.

³²⁷ V anglickém znění: „*Provisional or interlocutory measures ... are measures that a party may request to protect its rights on a provisional basis throughout the length of the proceeding on the merits and, in some cases, even before such proceedings begin.*“

³²⁸ GAILLARD Immanuel, John SAVAGE a Fouchard Gaillard GOLDMAN. *On International Commercial Arbitration*. Kluwer Law International: 1999, s. 738. „... an award resolves a dispute. Measures taken by arbitrators which do not decide the dispute either wholly or in part are not awards. This is true of orders for the hearing of witnesses and document production, for example, which are only procedural steps and as such are incapable of being the subject of an action to set aside.“

Naproti tomu *Born*³²⁹, opíraje se o rozhodnutí amerických soudů³³⁰, zastává názor, že předběžná opatření by měla být pod pojem rozhodčího nálezu řazena. Podle této teorie je třeba předběžné opatření chápat jako finální, neboť se nejedná o pouhý mezičlánek v rozhodovacím procesu. Naopak je třeba jej vnímat spíše tak, že se jedná o konečné rozhodnutí v tom smyslu, že tato rozhodují o úpravě poměrů stran do okamžiku, dokud nebude ve věci vydáno rozhodnutí. Born v rámci podpory svého tvrzení také argumentuje tím, že odmítnutí výkonu těchto rozhodnutí národními soudy může vést k tomu, že strany nebudou tato plnit dobrovolně. Stejně tak autor poukazuje na to, že takové rozhodnutí je odůvodněno a vydáno po slyšení stran a mělo by jako takové být řazeno pod pojem rozhodčího nálezu³³¹. Je evidentní, že v praxi je národními soudy zastáván první z názorů, na což bylo poukázáno již v rámci předcházející kapitoly. Jaký postoj by však mělo být přijat v rámci autonomního výkladu konvence³³²?

Smyslem přijetí Newyorské úmluvy byla jednoznačně podpora a zjednodušení procesu mezinárodního rozhodčího řízení³³³ a je pravdou, že tento svůj úkol plní, neboť výkon rozhodčích nálezů je často snazší, než je tomu v případě soudních rozhodnutí. I přes tento fakt je však úmluva z roku 1958 více jak padesát let stará a od této doby se vývoj mezinárodní arbitráže rozhodně nezastavil. Předběžná opatření pak jsou právě reprezentantem tohoto problému. Již jednou bylo uvedeno, že v okamžiku, kdy byla úmluva přijímána, neumožňovala řada právních řádů rozhodcům vydávat předběžná opatření. Přesto nebyla tato praxe označena jako nesouladná s úmluvou³³⁴. Nemůže být tedy sporu o tom, že v době, kdy byla úmluva tvořena, nebyla předběžná opatření vůbec uvažována. Otázkou je, zda by snad bylo možné nedávný vývoj v rámci tohoto instrumentu reflektovat, jak prosazuje Born.

Autorka této práce se ztotožňuje spíše s tradičním pojetím. Nejde ani tak o to, že by snad toto pojetí odpovídalo skutečnému legislativnímu záměru a nakonec i chápání

³²⁹ BORN 2014, op. cit., s. 2514.

³³⁰ Rozhodnutí Newyorského District Court ze dne 25. dubna 1985 ve věci *Seas Navigation Ltd v. Petroleos Mexicanos of Mexico City* (606 F. Supp. 692). „Such an award is not ‘interim’ in the sense of being an ‘intermediate’ step toward a further end. Rather, it is an end in itself, for its very purpose is to clarify the parties’ rights in the ‘interim’ period pending a final decision on the merits...“

³³¹ BORN 2014, op. cit., s. 2515.

³³² Úmluva by měla být vykládána s přihlédnutím ke své mezinárodní povaze. Jednotlivé pojmy by tak měly být vykládány nezávisle na jejich významu v národních právních řádech. Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1347.

³³³ UNCITRAL. *Enforcing arbitration awards under the New York Convention: experience and prospects*. New York: United Nations, 1999. ISBN 9211336090, s. 9.

³³⁴ BORN 2014, op. cit., s. 2432. Švýcarské právo umožňuje přijímání předběžných opatření až od roku 1987, kdy byl přijat nový zákon o mezinárodním právu soukromém. Obdobně Modelový zákon UNCITRAL byl přijat v roce 1985. Anglický Arbitration Act pak v roce 1996.

institutu předběžných opatření v řadě států³³⁵. Jako mnohem pádnější argument proti těmto závěrům působí fakt, že úmluva jednoduše není na tento typ rozhodnutí stavěna. Pokud bychom se podívali na čl. 17 I Modelového zákona UNCITRAL, který bude rozebrán hned v následující části textu, obsahuje tento v rámci důvodů k odmítnutí předběžných opatření kromě těch, které dopadají i na odmítnutí uznání a výkonu rozhodčích nálezů a jsou analogické čl. V Newyorské úmluvy, i další zvláštní důvody. Jde zejména o případ, kdy dosud nebyla zaplacená jistota uložená tribunálem³³⁶. Významné také je, že soud státu výkonu může sám uložit složení peněžité záruky, což samozřejmě řeší problém toho, že předběžné opatření je svou povahou pouze mezitímní a může být později změněno nebo zrušeno. Národní soud tak tímto způsobem může zaručit, že ten, proti němuž bylo takové předběžné opatření vydáno, bude později moci dosáhnout z těchto prostředků např. náhrady škody. Dále předmětné ustanovení pamatuje na případ, kdy je typ předběžného opatření právnímu řádu státu výkonu neznámý. Soud pak může výkon buďto odmítnout anebo předběžné opatření přeformulovat³³⁷.

Je sice pravda, že druhý z výše uvedených důvodů odmítnutí by se snad dal podřadit pod pojem veřejného pořádku ve smyslu čl. V odst. 1 písm. b), možnost uložit složení záruky však Úmluva neumožňuje, resp. vnímat její neuložení jako rozporné s veřejným pořádkem by za předpokladu, že veřejný pořádek má být definován jako soubor základních právních principů, na nichž stát musí bezpodmínečně trvat³³⁸, však šlo jen těžko. Z tohoto důvodu zastává autorka názor, že úmluva na předběžná opatření nemůže dopadat a její případná aplikace by přinesla spíše problémy než užitek.

1.2. Národní legislativa

Pokud není možné vycházet z Newyorské úmluvy, pak se uplatní předpisy národního práva. V následujícím textu budou rozebrány možnosti výkonu podle národní legislativy. V úvahu by také mohly přicházet bilaterální smlouvy o právní pomoci.

³³⁵ I když ta je samozřejmě významná ve smyslu čl. 31 a 32 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, resp. ekvivalentních pravidel vytvořených v rámci mezinárodního obyčeje

³³⁶ Čl. 17 I písm. a) ii).

³³⁷ Čl. 17 I písm. b), i).

³³⁸ Srov. BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1381: „Základním zásadám právního řádu, na nichž je nutné beze zbytku trvat, jakož i základním zásadám společenského zřízení.“

1.2.1. Modelový zákon UNCITRAL

Co se Modelového zákona týče, obsahuje jeho revidovaná verze z roku 2006 ustanovení ohledně uznání a výkonu předběžných opatření v čl. 17 H. odst. 1, který stanoví, že předběžná opatření jsou vynutitelná zásadně bez ohledu na to, zda byla či nebyla vydána na území státu. Režim uznání a výkonu je tak totožný, ať již se jedná o rozhodnutí vydané na území státu, či o cizí rozhodnutí. Je však nutné poznamenat, že i v prvním z uvedených případů musí jít o rozhodnutí vydané v rámci mezinárodní obchodní arbitráže, jak je vymezena v čl. I odst. 3 Modelového zákona. Pokud by se nejednalo o případ s mezinárodním prvkem, nebyl by zákon vůbec aplikovatelný³³⁹.

Co se týče důvodů, pro něž lze výkon předběžných opatření odmítnout, uvádí čl. 17 I jednak případy, pro něž lze odmítnout rozhodčí nález ve smyslu čl. 36. Dále jsou uvedeny důvody speciální, tedy případ čl. 17 I odst. 1 písm a) ii), kdy nebyla zaplácena jistota, kterou uložil tribunál. Soud může složení takové jistoty uložit i sám, pokud se mu to jeví jako vhodné. Dále jde o případ, kdy by byl nález zrušen buďto samotným rozhodčím tribunálem anebo příslušným soudem, byl-li k tomu oprávněn³⁴⁰. Výkon předběžných opatření je tak shodný, ať se jedná o rozhodnutí domácí či cizozemské.

Zbývá otázka, zda by podle Modelového zákona bylo možné vykonat i předběžné opatření, které by se přičilo *lex arbitri*. Na tuto možnost upozorňuje Ferrari³⁴¹, že z praktického hlediska by bylo možné předběžné opatření vydat v případě, kdy stát, v němž má být vykonáno, umožňuje výkon cizích předběžných opatření³⁴². Z hlediska Modelového zákona je pro tuto otázku rozhodující čl. 17 I, který uvádí důvod pro odmítnutí výkonu předběžných opatření. Problematickými z tohoto hlediska jsou čl. 17 I písm. a i) ve spojení s čl. 36 odst. 1 písm. a) iv), které umožňují odmítnout výkon předběžného opatření v případě, kdy by bylo rozhodčí řízení vedeno v rozporu s dohodou stran a při její neexistenci v rozporu s právem rozhodčího sídla. Právo

³³⁹ Srov. čl. I odst. 1 MZU.

³⁴⁰ Již výše bylo uvedeno, že autorka této práce zastává názor, že zrušit předběžná opatření v rámci Modelového zákona by nemělo být možné. Modelový zákon, pokud je státem přijat však není mezinárodní smlouva, půjde o národní právo a bude se aplikovat bez ohledu na to, zda rozhodnutí pochází ze státu, jehož právní úprava na modelovém zákoně stojí. Alespoň tedy v jeho původní podobě. I když je samozřejmě možné, že některé státy mohou v tomto směru text zákona změnit. Jde nakonec o pouhé doporučení. Může se tedy stát že ve státech původu budou soudy takovou pravomocí nadány.

³⁴¹ Autor sám upozorňuje na to, že je pro něj rozhodující praktický přístup k této otázce. Srov. FERRARI, op. cit., s. 410.

³⁴² Tamtéž, s. 419.

rozhodčího sídla je zjevně na druhém místě za dohodou stran, *lex arbitri* tak má mít skutečně subsidiární charakter³⁴³ a předběžné opatření by tak mohlo být vykonáno.

Pokud tedy strany rozhodcům daly tuto pravomoc v rozhodčí smlouvě, měla by jejich vůle tedy patrně dostat přednost. Samozřejmě, pokud by strany smluvně tuto pravomoc neupravily, nebylo by k tomuto závěru možné dojít. Druhým problematickým bodem by bylo případné zrušení takového rozhodnutí ve státě původu ve smyslu čl. 17 I písm. a) iii) Modelového zákona. V obou výše uvedených případech se však jedná o možnost, nikoli povinnost odmítnout výkon.

Závěrem je třeba upozornit ještě na fakt, že výkonu nemohou podléhat tzv. *ex parte* předběžná opatření, tedy taková, která jsou vydána bez slyšení stran. V tomto směru je čl. 17 C odst. 5 Modelového zákona nutno chápat jako speciální ustanovení.

1.2.2. Švýcarské právo

Co se výkonu předběžných opatření, vydaných na území Švýcarska týče, je pro ně rozhodující čl. 183 odst. 2 SZMPS³⁴⁴, podle něhož v případě, že strana, proti níž bylo předběžné opatření vydáno, nesplní dobrovolně, může se tribunál obrátit s žádostí o pomoc na soud. Podle švýcarského práva tedy předběžné opatření samo o sobě nepředstavuje exekuční titul³⁴⁵. Soud, na nějž se rozhodčí tribunál obrátil, pak může buďto vydat příkaz k výkonu takového předběžného opatření, popř. pokud by se jednalo o předběžné opatření, které není švýcarskému procesnímu právu známé, pak jej modifikovat³⁴⁶. Soud však v žádném případě nemůže přezkoumávat příkaz rozhodčího tribunálu meritorně. Jediná výhrada, která se může uplatnit, je výhrada veřejného pořádku³⁴⁷. V souvislosti s těmito předběžnými soudními rozhodnutími je teorií zastáván názor³⁴⁸, že se na ně nevztahuje Luganská úmluva, ten je i ve světle výše zmíněného rozsudku *Van Uden* nutno považovat za správný. Zásadně je totiž rozhodčí řízení z působnosti úmluvy vyloučeno. V předmětném rozhodnutí soud argumentoval tím, že předběžná opatření nejsou pouze pomocným prostředkem rozhodčího řízení, ale

³⁴³ UNCITRAL Digest of the case law, op. cit., s. 156.

³⁴⁴ Čl. 185 odst. 2: „*Unterzieht sich der Betroffene nicht freiwillig der angeordneten Massnahme, so kann das Schiedsgericht den staatlichen Richter um Mitwirkung ersuchen; dieser wendet sein eigenes Recht an.*“

³⁴⁵ Zda tak mohou učinit i strany nebylo v judikatuře zatím řešeno a tato otázka je sporná i v teorii. Srov. MISTELIS, op. cit., s. 1215.

³⁴⁶ ARROYO, op. cit., s. 122.

³⁴⁷ MISTELIS, op. cit., s. 1215.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 1216.

jedná se o obecný a samostatný prostředek ochrany práv stran³⁴⁹. To se ovšem nedá říci o tomto typu soudního rozhodnutí, které má jasně pomocnou povahu.

Co se výkonu předběžných opatření vydaných mimo území Švýcarska týče, je nejprve třeba upozornit, že v teorii převládá názor, že se Newyorská úmluva neuplatní³⁵⁰.

Otázkou tedy je, zda na tyto případy dopadá čl. 183 odst. 2. Podle *Borna* má předmětné ustanovení význam toliko pro rozhodčí řízení, které je usídleno ve Švýcarsku³⁵¹, nicméně komentářová literatura k předmětným ustanovením uvádí, že podle převládajících názorů by toto ustanovení mělo být aplikováno i na tento případ³⁵².

Těžko však říci, zda by bylo možné, aby bylo takto vynuceno i předběžné opatření vydané v rozporu s *lex arbitri*. Nemožné to patrně zcela není, když jsou švýcarské soudy ochotny vydat předběžné opatření samy, je možné, že by byly ochotny asistovat i rozhodčímu tribunálu. Závěr však není zcela jasný³⁵³.

1.2.3. České právo

Švýcarské právo, stejně jako režim Modelového zákona UNCITRAL, umožňuje uznání a výkon předběžných opatření, včetně těch, které jsou vydány zahraničními tribunály. To nakonec odpovídá i faktu, že ve Švýcarsku, stejně jako v jurisdikcích, které se řídí Modelovým zákonem UNCITRAL, je rozhodčímu tribunálu dána pravomoc tato rozhodnutí vydávat. Navíc jsou tyto právní řády na tento typ rozhodnutí vybaveny např. v tom smyslu, že soudy samy mohou žádat poskytnutí peněžité záruky. Jak je to ale v případě České republiky, která rezervuje tuto pravomoc výhradně soudům?

Již výše bylo uvedeno, že předběžné opatření vydané tribunálem na území České republiky rozhodně nemůže být považováno za exekuční titul. Český právní řád přiznává účinky pravomocného rozhodnutí pouze rozhodčímu nálezu v ustanovení § 28

³⁴⁹ Srov. čl. 33 rozsudku: „However, it must be noted in that regard that provisional measures are not in principle ancillary to arbitration proceedings but are ordered in parallel to such proceedings and are intended as measures of support. They concern not arbitration as such but the protection of a wide variety of rights.“

³⁵⁰ MISTELIS, op. cit., s. 1216. Shodně ARROYO, op. cit., s. 1366. Obdobně výše zmíněný rozsudek Federálního soudu 4A_582/2009, podle něhož není předběžné opatření rozhodčím nálezem. Přestože bylo rozhodnutí vydáno v rámci posuzování pravomoci soudu zrušit předběžné opatření, jeho závěry jsou obecné.

³⁵¹ BORN op. cit., s. 2517. Born se opírá o čl. 176 odst. 1 Švýcarského ZMPS, který stanoví, že se jeho úprava mezinárodní obchodní arbitráže použije toliko na případy, kdy je jako rozhodčí sídlo zvoleno místo na území Švýcarska. Mezinárodní arbitráž je chápána jako taková, kde má alespoň jedna ze stran bydliště, resp. sídlo mimo území Švýcarska.

³⁵² Srov. KOHLER, Gabrielle a BLAISE Stucki. *International arbitration in Switzerland: a handbook for practitioners*. Hague: 2004. ISBN 9041123008, s. 82. Obdobně ARROYO, op. cit., s. 1366.

³⁵³ Příslušná literatura tento problém bohužel neřeší.

odst. 2 ZRŘ. Jako rozhodčí nález je teorií chápáno konečné rozhodnutí rozhodců ve věci samé, kterému jsou přiznávány stejné právní účinky, jako pravomocnému rozhodnutí soudnímu³⁵⁴. Pouze takovéto rozhodnutí může být považováno za rozhodčí nález a být tedy ve smyslu § 274 odst. 1 písm. b) OSŘ exekučním titulem. Předběžná opatření ovšem slouží pouze k prozatímním řešením a nejsou chápána jako konečné rozhodnutí ve věci. Tento závěr by měl platit i v případě, kdy by předběžné opatření bylo pojmenováno jako rozhodčí nález, neboť, jak již bylo zmíněno, pojem rozhodčího nálezu musí být chápán materiálně, nikoli podle svého formálního označení. Strana by se nicméně v tomto případě patrně mohla domáhat zrušení takového „nálezu“. Tato otázka byla detailně zodpovězena v předchozí kapitole.

Řešeny však doposud nebyly uznání a výkon cizozemského předběžného opatření. Co se Newyorské úmluvy týče, dochází i česká komentářová literatura k závěru, že se tato na předběžná opatření nevztahuje³⁵⁵. Což je, vzhledem k tomu, co bylo uvedeno výše ohledně pojmání rozhodčího nálezu v českém právu, závěr nevyhnutelný.

Na řadu tedy i v tomto případě přichází národní právo. Konkrétně § 120 a násl. ZMPS. Ustanovení § 120 stanoví, že „rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Vzájemnost se považuje za zaručenou také v případě, že cizí stát prohlašuje všeobecně cizí rozhodčí nálezy za vykonatelné za podmínky vzájemnosti.“ Podle tohoto ustanovení jsou jako cizí rozhodčí nálezy chápány ty, které jsou vydány na území jiného státu³⁵⁶, vychází se tedy ze zásady teritoriality. Jako podmínka uznání a výkonu je vyžadována vzájemnost. Důvody pro odmítnutí uznání rozhodčího nálezu jsou uvedeny v § 121 a jsou v podstatě obdobné jako v případě čl. V Newyorské úmluvy.

Jak vidno, předmětné ustanovení opět používá pojmu rozhodčího nálezu. Vystává zde tedy analogicky stejný problém, jako v případě Newyorské úmluvy. Pokud bude rozhodčí nález chápán jako konečné rozhodnutí sporu, jeho výkon nebude možný ani podle národní právní úpravy. Je nepochybné, že se tyto závěry uplatní i na tomto místě.

V rámci čtyřicátého zasedání Druhé pracovní skupiny UNCITRAL věnující se přípravě revidované verze Modelového zákona, bylo ze strany České republiky sděleno,

³⁵⁴ PAUKNEROVÁ 2013, op. cit., s. 784.

³⁵⁵ BĚLOHLÁVEK, op. cit., s. 1384.

³⁵⁶ PAUKNEROVÁ, op. cit., s. 794.

že podle českého práva mají oprávnění vydávat předběžná opatření pouze soudy, nikoli rozhodci a české právo neumožňuje výkon předběžných opatření vydaných v jiném státě³⁵⁷. K jiným závěrům nelze v českém právním řádu dospět.

NOVÝ TREND EMERGENCY ARBITR

Již výše bylo zmíněno, že rozhodci jsou na rozdíl od národních soudů při vydávání předběžných opatření určitým způsobem omezeni. Jedním z problémových aspektů souvisejících se samotnou podstatou rozhodčího řízení je fakt, že aby mohl rozhodčí tribunál vůbec nějaké rozhodnutí vydat, musí nejprve existovat. Ustavení rozhodčího tribunálu však určitou dobu trvá a v mezidobí by měly strany pouze možnost obrátit se s žádostí o vydání předběžného opatření na soudy. Ty však předkládají spor k řešení rozhodcům, nikoliv národním soudům z určitých důvodů, jako je zejména neutralita a jednota fóra, mlčenlivost či specializace³⁵⁸ a z těchto důvodů se mohou chtít zapojení soudů vyhnout. Stálé rozhodčí instituce tuto potřebu stran reflektovaly a do svých rozhodčích pravidel zavedly instituty, které umožňují stranám žádat o vydání předběžného opatření ještě před tím, než bude tribunál ustaven. Průkopníkem tohoto institutu byla Rozhodčí pravidla ICC, jejichž úprava je zároveň úpravou nejpodrobnější. Obdobný institut však nalezneme i v Rozhodčích pravidlech LIAC, či ve Švýcarských rozhodčích pravidlech.

7.1. Emergency arbitr

Přestože institut tzv. *emergency arbitra*³⁵⁹ je obsažen teprve v Rozhodčích pravidlech ICC účinných k 1. lednu 2012, byla obdobná procedura stranám dostupná již dříve. Nebyla však v samotných Rozhodčích pravidlech ICC, ale ve zvláštních samostatných pravidlech, které upravovaly pouze tento institut. Jednalo se o institut tzv. *pre-arbitral referee*³⁶⁰. Tato procedura se neseťkala s větším ohlasem³⁶¹,

³⁵⁷ Zpráva ze 40. zasedání Druhé pracovní skupiny UNCITRAL je dostupná na: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/V04/504/91/PDF/V0450491m 2014>, s. 2483.

³⁵⁸ CARLEVARIS, Andrea a FERIS, Chosé Ricardo. *Running in the ICC Emergency Arbitrator Rules: The First Ten Cases*. ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 25 No. 1, 2014, s. 2 a 25.

³⁵⁹ Českým ekvivalentem by byl zřejmě „nouzový rozhodce“. Pojem není však přeložen záměrně, neboť práci s ním autorka považuje za jednodušší. Nepřekládá jej ani odborná literatura. K tomu srov. ROZEHNALOVÁ, s. 300.

³⁶⁰ Institut byl zaveden roku 1990.

³⁶¹ Za 24 let jeho existence bylo podáno pouze 14 podání. K tomu blíže CARLEVARIS, op. cit., s. 2. Naproti tomu žádostí o vydání předběžných opatření tzv. emergency arbitrem bylo podle statistik ICC podáno již 12. Což je téměř stejný počet, ovšem za pouhé dva roky. Zdá se tedy, že nová úprava bude mnohem častěji využívána. Statistika dostupná na: <http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>.

i přesto však nebyla zrušena a strany se na jejím použití mohou i nadále dohodnout³⁶². Musí však mít na paměti, že pokud tak učiní, neuplatní se ustanovení o emergency arbitrovi³⁶³. Nová úprava je obsažena v čl. 29 Rozhodčích pravidel ICC a v Příloze č. 5, na kterou zmíněný článek odkazuje a která podrobněji upravuje celou proceduru. Velmi krátké procesní lhůty pak zabezpečují, že rozhodnutí bude vydáno v řádu dní³⁶⁴.

Úprava *emergency arbitra* umožňuje straně požádat o vydání předběžného opatření ještě před tím, než byla rozhodčímu soudu vůbec podána samotná žaloba. V takovém případě však strana musí dodat žalobu nejpozději 10 dní poté, jinak by bylo řízení o vydání předběžného opatření zastaveno³⁶⁵. Pokud by již bylo vydáno rozhodnutí, pozbylo by toto automaticky účinnosti³⁶⁶. Na druhé straně pak nelze předmětných ustanovení využít od okamžiku, kdy je tribunálu předán spis a pravomoc vydávat předběžná opatření již přechází na něj. Pokud však již byl *emergency arbitr* jmenován, může ještě předběžné opatření vydat, pokud dodrží procesní lhůty³⁶⁷.

Na rozdíl od svého předchůdce stojí úprava emergency arbitra na automatické aplikaci, tj. použije se, ledaže by nastal některý z případů výslovně uvedených v čl. 29 odst. 6 Rozhodčích pravidel ICC. Jedná se o tři případy: a) rozhodčí doložka byla uzavřena před tím, než se změna rozhodčích stala účinnou, b) strany vyloučily aplikaci tohoto institutu a c) strany se dohodly na aplikaci jiné před-rozhodčí procedury, která umožňuje vydání předběžných, popř. obdobných opatření.

První z uvedených případů je výjimkou z obecné zásady, že se aplikuje ta verze RP ICC, která je účinná v okamžiku zahájení rozhodčího řízení³⁶⁸. Přestože se pravidlo vypadá zdánlivě jasně, byla právě otázka časové účinnosti pravidel již několikrát předmětem sporu³⁶⁹. V prvním případě nebylo vůbec známo, kdy byla smlouva obsahující rozhodčí doložku uzavřena. V tomto případě tedy byla žádost zamítnuta s tím, že čl. 29 není v takovém případě aplikovatelný. Ve druhém případě pak strany sice smlouvu obsahující rozhodčí doložku prokazatelně uzavřely před 1. lednem 2012, nicméně smlouva byla po tomto datu změněna dodatkem. Sekretariát v tomto případě

³⁶² Systém je postaven na režimu *opt-in*, tj. strany si musí jeho použití ujednat.

³⁶³ Srov. čl. 29 odst. 6 písm. c) Rozhodčích pravidel ICC.

³⁶⁴ Samotný rozhodce je jmenován zpravidla do dvou dní od doručení žádosti o vydání předběžného opatření (čl. 1 odst. 1 Přílohy č. V Rozhodčích pravidel ICC). Rozhodce pak musí vydat předběžné opatření do 15 dní ode dne, kdy mu byl předán spis. V odůvodněných případech může být tato lhůta prodloužena (čl. 6 odst. 4 Přílohy).

³⁶⁵ Čl. 1 odst. 6 Přílohy č. 5 Rozhodčích pravidel ICC.

³⁶⁶ Čl. 6 odst. 6 písm. a) Přílohy Rozhodčích pravidel ICC.

³⁶⁷ Čl. 2 odst. 2 Přílohy č. 5 Rozhodčích pravidel ICC.

³⁶⁸ Čl. 6 odst. 1 Rozhodčích pravidel ICC. Strany samozřejmě mohou ujednat jinak a dodatečně se režimu emergency arbitra podřídít.

³⁶⁹ Tato rozhodnutí tribunálů ICC jsou dostupná v CARLEVARIS, op. cit., s. 4.

žádost neodmítl³⁷⁰ a ponechal na samotném arbitrovi, aby posoudil, zda byla dána jurisdikce či nikoli. V tomto případě by samozřejmě bylo pro posouzení případu rozhodné, zda skutečně strany mohly změnou smlouvy zamýšlet změnit i verzi pravidel, která se bude aplikovat na případné rozhodčí řízení. Zejména by bylo nutné přihlédnout k tomu, jak velkou změnu pro smlouvu dodatek představoval.

Přesně těmito úvahami se řídil i samotný rozhodce, který dospěl k závěru, že podle rozhodného práva nelze chápat dodatek jako změnu celé smlouvy. Rozhodčí doložka tím pádem byla uzavřena před účinností nové verze rozhodčích pravidel a použití institutu *emergency arbitra* bylo vyloučeno. V dalším případě pak sice byla smlouva uzavřena před účinností nové verze pravidel, nicméně rozhodčí doložka v ní obsažená výslovně zmiňovala, že se na rozhodčí řízení použijí právě tato nová pravidla. Ani v tomto případě nebyla jurisdikce Sekretariátem odmítnuta s odůvodněním, že strany si byly vědomy, že nová pravidla mohou obsahovat modifikace a přesto zvolily novou verzi. Pokud by snad následně chtěly vyloučit použití institutu *emergency arbitra*, mohly tak kdykoliv učinit a jeho aplikaci vyloučit ve smyslu čl. 29 odst. 6 písm. b). V daném případě však nebyla dána možnost tuto otázku detailně posoudit v rámci odůvodnění předběžného opatření, neboť byla žádost o jeho vydání stranou vzata zpět.

Jak je vidět z výše uvedených případů, je výjimka obsažená pod písm. a) chápána jako ochrana stran před překvapivou aplikací nového institutu. Zároveň však, pokud bude prokázáno, že bylo vůlí stran podřídit se nové verzi pravidel, ať již předem anebo následně, není důvod jim v takovém postupu bránit. Posouzení těchto otázek je však také často spjato s otázkou aplikace rozhodného práva, neboť se v podstatě jedná o výklad rozhodčí doložky. Těžko tak v tomto směru dospět k určitému generálnímu závěru, s výjimkou konstatování, že toto pravidlo nemůže být a v praxi skutečně není aplikováno mechanicky.

Druhá z uvedených možností pak dává stranám možnost aplikaci tohoto institutu vyloučit, i když se na případ jinak použijí nová rozhodčí pravidla. Pokud strany skutečně zamýšlí vyloučit aplikaci tohoto institutu, měly by tak učinit jasně. V případě, že totiž jejich projev vůle nebude jasný, riskují, že se aplikace ustanovení o *emergency arbitrovi* prosadí, neboť se zásadně vychází z toho, že rozhodcům je svěřena pravomoc

³⁷⁰ Každé podání je posuzováno Sekretariátem ICC, zda je dána *prima facie* jurisdikce k řešení případu ve smyslu čl. 6 odst. 3 Rozhodčích pravidel ICC. Tento mechanismus má bránit tomu, aby se zbytečně zahajovalo řízení v případech, kdy zjevně není dána jurisdikce. Sekretariát může v tomto případě žádost odmítnout. Blíže srov. FRY, op. cit., s. 44.

vydávat předběžná opatření, pokud strany neurčí jinak³⁷¹. Tento závěr se opírá o čl. 29 odst. 7 Rozhodčích pravidel ICC³⁷², který upravuje souběžnou jurisdikci národních soudů a rozhodců. Ve dvou případech byla tato otázka již rozhodcem posuzována.

V prvním případě obsahovala smlouva kromě rozhodčí doložky též ustanovení, podle něhož byly vydáním předběžného opatření pověřeny dva národní soudy. Ve druhém případě strany zvolily pouze jediný národní soud. V obou případech však vznesenou námitku nedostatku jurisdikce rozhodce neuznal. Postup byl pokaždé odůvodněn existencí souběžné jurisdikce ve smyslu čl. 29 odst. 7 Rozhodčích pravidel ICC, kdy fakt, že strany určily, který národní soud má mít mezinárodní příslušnost k vydání předběžných opatření, zásadně neznamena, že tím vyloučily pravomoc rozhodčího tribunálu. Stranám tak nelze než doporučit aby, pokud skutečně chtějí vyloučit jurisdikci rozhodčího tribunálu, tak činily výslovně, nejlépe pak podle doporučeného znění rozhodčí doložky³⁷³ dostupné na webových stránkách ICC.

Posledním případem omezené aplikace je případ, kdy je použití emergency arbitra vyloučeno implicitně, tedy odkazem na jiný typ před-arbitrážního řízení. Jako typický příklad takového řízení uvádí literatura výše zmíněného *pre-arbitral referee*³⁷⁴. Z faktu, že se musí jednat o před-arbitrážní řízení, taktéž vyplývá, že není možné, aby byla za takovou proceduru považována předběžná opatření, vydávaná národními soudy³⁷⁵. To nakonec potvrzují i výše zmíněná rozhodnutí, kde se touto možností rozhodci ani nezabývali.

Co se týče hmotněprávních podmínek pro vydání předběžného opatření, budou obdobně aplikovatelné jako v případě předběžných opatření vydaných tribunálem. Čl. 29 odst. 1 Rozhodčích pravidel ICC nicméně vyžaduje ještě jednu podmínku, a sice že předběžné opatření nemůže z důvodu naléhavosti vydat až rozhodčí tribunál. V takovém případě by k aplikaci tohoto institutu nebyl důvod. Jde zde o jakousi zdvojenou podmínku naléhavosti.

Předběžné opatření bude mít v tomto případě podle čl. 29 odst. 2 Rozhodčích pravidel ICC formu příkazu, přičemž je výslovně stanoveno, že jsou strany povinny se předběžným opatřením řídit. Jak uvidíme později, může představovat forma příkazu

³⁷¹ Srov. BORN 2014, op. cit., s. 2455.

³⁷² Analogické k ustanovení čl. 28 odst. 2, který upravuje problematiku souběžné jurisdikce ve vztahu k rozhodčímu tribunálu.

³⁷³ „All disputes arising out of or in connection with the present contract shall be finally settled under the Rules of Arbitration of the International Chamber of Commerce by one or more arbitrators appointed in accordance with the said Rules. The Emergency Arbitrator Provisions shall not apply.”

³⁷⁴ FRY, op. cit., s. 198.

³⁷⁵ Tamtéž.

jistý problém pro uznání a výkon předběžného opatření. V případech, kdy strana nebude plnit dobrovolně a výkon bude žádán v jurisdikci, kde tento typ rozhodnutí vydaný rozhodčími tribunály není uznáván, zbývá straně alespoň možnost domáhat se před rozhodčím tribunálem náhrady škody způsobené takovým neuposlechnutím. Ustanovení čl. 29 odst. 2 Rozhodčích pravidel ICC je totiž pro strany závazné na základě rozhodčí smlouvy, půjde tedy o její porušení. Rozhodčí tribunál má pravomoc rozhodovat o těchto nárocích výslovně stanovenou v čl. 29 odst. 4 Rozhodčích pravidel ICC. Problém je nicméně v tom, že smyslem předběžných opatření je chránit stranu před závažnou újmou, která je v penězích buďto nenahraditelná anebo jen obtížně. Je tak zřejmé, že tato možnost bude pro stranu jen slabou satisfakcí.

1.2. Rozhodčí pravidla LIAC a Švýcarská rozhodčí pravidla

Pro každou rozhodčí instituci je samozřejmě důležité, aby se na ni strany s žádostí o řešení sporů obracely. Právě z tohoto důvodu je pak snahou těchto institucí, aby nabízely stranám pravidla, které skutečně reagují na jejich potřeby³⁷⁶. Proto není divu, že instituty obdobné *emergency arbitrovi* byly zavedeny i do ostatních rozhodčích pravidel.

Institut *emergency arbitra* byl do Pravidel LIAC zaveden spolu s jejich změnou verzí účinnou k 1. říjnu 2014. Upraven je pak v čl. 9B těchto pravidel. Pokud byla rozhodčí smlouva uzavřena před tímto datem, pak tato úprava není pro strany použitelná, ledaže by se dohodly jinak. Strany mají i zde možnost dohodnout se na vyloučení této procedury. Pravidla LIAC, stejně jako v případě Rozhodčích pravidel ICC, přímo neupravují hmotněprávní podmínky pro vydání předběžného opatření, nicméně i zde je požadavek, že strana nemohla vyčkat ustanovení tribunálu. Předběžné opatření může mít jak podobu příkazu, tak nálezu a strany jsou povinny se jím řídit, přičemž podle nezávazných instrukcí k Pravidlům LIAC³⁷⁷ je na uvážení rozhodce, aby formu vybral. Pokud pak má strana, např. z důvodů vynutitelnosti rozhodnutí, zájem na určité formě, je jí doporučeno sdělit tento fakt rozhodci předem.

Švýcarská rozhodčí pravidla obsahují úpravu tzv. *emergency relief* od 1. června 2012. Úprava je obsažena v čl. 43. Podle čl. 1 odst. 3 je, neujedná-li strany jinak,

³⁷⁶ LIM, Jonathan. Are All Institutional Rules Now Basically The Same? *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-04-10 [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://kluwerarbitrationblog.com/2015/04/10/are-all-institutional-rules-now-basically-the-same/>.

³⁷⁷ Dostupné na: <http://www.lcia.org/adr-services/guidance-notes.aspx>. Pravidla sama v čl. 1 (2) výslovně stanoví, že se v žádném případě nejedná o závazný dokument. Jde pouze o výkladovou pomůcku.

rozhodná verze pravidel účinných v okamžiku zahájení řízení. Čl. 43 pravidel však výjimku z použití tohoto institutu pro rozhodčí smlouvy uzavřené před datem účinnosti pravidel neobsahuje. To znamená, že v případě Švýcarských rozhodčích pravidel se tato úprava uplatní i na starší smlouvy, pokud se v nich strany nedohodly, že se uplatní starší verze pravidel. Strany samozřejmě i zde mohou zvolit odchýlné ujednání a aplikaci tohoto institutu vyloučit. Hmotněprávní podmínky pro vydání nejsou explicitně upraveny s výjimkou naléhavosti³⁷⁸. Čl. 43 sice výslovně nestanoví, jakou formu má předběžné opatření mít, nicméně podle odst. 8 tohoto ustanovení má mít předběžné opatření stejné účinky jako předběžné opatření vydané samotným tribunálem podle čl. 26, odst. 1. Z toho dovozují, že se co do formy uplatní čl. 26 odst. 2 a předběžné opatření bude mít formu nálezu.

1.3. Otázka vynutitelnosti

Z výše uvedeného je patrné, že všechna rozhodčí pravidla zavedla mechanismy, které umožňují stranám obdržet předběžné opatření ještě před tím, než je ustaven rozhodčí tribunál. Zajímavá je otázka, zda by měla být předběžná opatření vydaná v rámci těchto procedur uznána stejně, jako kdyby byla vydána rozhodčím tribunálem.

Podle některých názorů by tyto neměly podléhat stejnému režimu výkonu, neboť ustanovení zpravidla hovoří o tribunálech a tato rozhodnutí nejsou finální³⁷⁹. Podle Borna by se naopak s tímto typem rozhodnutí mělo zacházet stejně jako s předběžným opatřením vydaným tribunálem³⁸⁰. Autorka se přiklání ke druhému z uvedených názorů. Pokud se podíváme do čl. 17 Modelového zákona UNCITRAL, hovoří o rozhodčím tribunálu³⁸¹, obdobně je tomu v případě čl. 183 SZMPS³⁸². Nicméně je třeba si uvědomit, že hovoří-li se o rozhodčím tribunálu, mají tyto předpisy zároveň na mysli i pouze jednoho rozhodce³⁸³. To je nakonec i potvrzením široké autonomie vůle stran

³⁷⁸ Tu lze dovozovat z čl. 43 odst. 1 písm. a), který ukládá stranám povinnost v žádosti o vydání předběžného opatření uvést důvody tvrzené naléhavosti předběžného opatření.

³⁷⁹ SIMSIVE, Paata. Indirect Enforceability of Emergency Arbitrator's Orders. *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-04-15 [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://kluwerarbitrationblog.com/2015/04/15/indirect-enforceability-of-emergency-arbitrators-orders>.

³⁸⁰ BORN 2014, op. cit., s. 2521.

³⁸¹ Čl. 17 (1): „...the arbitral tribunal may, at the request of a party, grant interim measures“

³⁸² Čl. 183 (2): „...das Schiedsgericht auf Antrag einer Partei vorsorgliche oder sichernde Massnahmen anordnen...“

³⁸³ Čl. 2 písm. s) Modelového zákona UNCITRAL. V případě SZMPS by se měl uplatnit čl. 360 Švýcarského OSŘ, který taktéž umožňuje, aby strany počet rozhodců dohodly. Může tedy jít pouze o jednoho („Die Parteien können frei vereinbaren, aus wie vielen Mitgliedern das Schieds-gericht besteht. Haben sie nichts vereinbart, so besteht es aus drei Mitgliedern.“). Ustanovení občanského soudního řádu se v tomto případě uplatní analogicky, viz MISTELIS, op. cit., s. 1515.

v rozhodčím procesu. Navíc by ničemu neměl bránit ani fakt, že rozhodnutí může být rozhodčím tribunálem později přezkoumáno či zrušeno. Toto oprávnění totiž existuje i v případě předběžného opatření vydaného rozhodčím tribunálem. Z tohoto pohledu by se s tímto typem předběžných opatření mělo zacházet shodně a výše uvedená ustanovení by na něj měla dopadat.

ZÁVĚREM

Tato práce je věnována předběžným opatřením vydávaným rozhodci, jednomu z aktuálních trendů na poli mezinárodního rozhodčího řízení. V zahraniční literatuře se jedná o poměrně diskutované téma, nicméně řada otázek zůstává stále nejasných. Původním záměrem mělo být postihnout pokud možno všechny aspekty předběžných opatření vydávaných rozhodci. Takový záměr se však záhy ukázal jako nerealizovatelný. Z tohoto důvodu se nakonec práce zaměřuje především na zakotvení pravomoci rozhodců vydávat předběžná opatření a na jejich vztah k národním soudům. Prostoru se bohužel nedostávalo pro detailní zkoumání podmínek, které jsou zvažovány při vydávání předběžných opatření ani samotných typů předběžných opatření. Na druhou stranu tyto úvahy mohou následovat až poté, co je vyřešena otázka jurisdikce. Obdobně důležitá je otázka zapojení soudů v této věci, ať již se jedná o jejich pomocnou či kontrolní funkci.

Práce je v zásadě postavena na komparaci tří přístupů – Modelového zákona UNCITRAL, švýcarského a českého práva. První z této triády skutečně dostal svému názvu, neboť je jeho úprava nejobsáhlejší a nejpropracovanější. Na druhou stranu se tento závěr týká revidované verze tohoto modelového zákona z roku 2006, její dopad je však zatím jen omezený, neboť alespoň podle webových stránek UNCITRAL zatím tato verze není rozšířena. Což ovšem neznamená, že by snad měla být zpochybňována inspirační hodnota tohoto instrumentu. Pokud jde o švýcarské právo, je toto zástupcem jurisdikcí, které jsou tradičními sídly mezinárodního rozhodčího řízení. Jeho úprava sice není natolik detailní, jako je tomu v případě vzorového zákona, předběžná opatření vydávaná rozhodci jsou však tomuto právnímu řádu dobře známa. České právo je pak představitelem právního řádu, který podobnou pravomoc rozhodců nezná. O to ovšem bylo zajímavější zhodnotit možnosti, které takový právní řád stranám a rozhodcům dává.

Pokud jde o oblast předběžných opatření, bylo nastíněno, že je oblastní poměrně zvláštní, neboť se v ní znatelně uplatňuje pomocná role soudů. Soudy jsou vždy,

i v případě jurisdikcí, které uznávají pravomoc rozhodců vydávat předběžná opatření, oprávněny vydávat předběžná opatření, byť samozřejmě může být tato jejich pravomoc více či méně omezena. Pokud se jedná o přístup soudů, je možné sledovat určitý trend, kdy se tyto snaží, pokud možno, do rozhodčího řízení nezasahovat a svou roli chápat skutečně jako pomocnou. Tento závěr je platný i pro české soudy. A právě na tomto místě autorka spatřuje zdroj problému. Jak bylo totiž názorně demonstrováno na případu české právní úpravy, ukazuje se, že v případě, kdy je vydávání předběžných opatření svěřeno pouze soudům, může velmi snadno dojít k situaci, kdy strana jednoduše nemá na koho se obrátit. Přímo flagrantní je to v případě institutu zajištění důkazu, kdy na rozdíl od soudního řízení nemá soud možnost zasáhnout. Po jeho zahájení zase není jasné, zda může o takové opatření žádat sama strana, či je tento návrh vyhrazen pouze rozhodcům. Analogická je situace v případě zatímní úpravy poměrů stran. Soudy nemají v tomto případě dānu pravomoc.

Výše uvedenā situace ukazuje na nedostatek této právní úpravy. Ta totiž vychāzί z představy, že předběžná opatření jsou rezervována soudu, snad z obavy, aby stranām byla zajištena spravedlnost. Ten však zároveň nemůže jednat ve všech případech, protože je to ve vztahu k rozhodčímu řízení nežādoucí. Na straně rozhodců však neexistuje obdobnā pravomoc.

Elegantním řešením tohoto problému by bylo právě zavedení odpovídající pravomoci na straně rozhodců. Samozřejmě, že se v rámci českého prostředí jednā o úvahy utopistické, když českā úprava nemá speciální režim pro mezinārodní obchodní řízení. Co hůře, v ZRR je zároveň upraveno i spotřebitelské rozhodčí řízení. Tato práce se ovšem zaměřuje na mezinārodní obchodní arbitráž, kde není třeba jedné ze stran poskytovat zvyšenou ochranu, neboť jsou jeho strany zásadně v rovném postavení. Navíc je z vývoje zahraniční právní úpravy patrné, že tento typ pravomoci rozhodců je účastníky mezinārodního obchodu vítán a považován za efektivní způsob ochrany. Nemyslím si tedy, že by se státy tohoto institutu měly obávat. Možnā obava z případného zneužití tohoto institutu může být snadno rozptýlena jednak omezením jeho použití na spory mezi podnikateli³⁸⁴, jednak vhodnou úpravou výkonu, kdy si

³⁸⁴ Je vhodné na tomto místě upozornit, že předběžná opatření nejsou nārodní legislativou vyhrazena jen pro mezinārodní rozhodčí řízení. Právě naopak, pokud stát mā tento institut zaveden, pak tomu tak zpravidla bude pro obojί typ rozhodčího řízení. Výše zmíněnā švýcarskā úprava mā naprosto analogické ustanovení i pro domácí rozhodčí řízení (konkrétně se jednā o čl. 374 Federálního občanského soudního řādu). V případě nēmecké a anglické úpravy to vyplývá z povahy věci, protože tyto právní řādy nemají odlišný režim domácího a mezinārodního rozhodčího řízení. V případě francouzské právní úpravy je sice rozdělenā úprava pro mezinārodní a vnitrostātní rozhodčí řízení, nicméně předmětné ustanovení, které

soudy podrží kontrolní funkci. Jako vhodné se také jeví zavedení možnosti uložit složení peněžité jistoty.

Patrně největším problémem předběžných opatření je jejich vykonatelnost. Případy, kdy strana neplní dobrovolně, jsou největší slabinou tohoto instrumentu. Přestože se objevují i opačné názory, v současné době se rozhodně nedá hovořit o globálním systému pro výkon předběžných opatření, jak je to v případě rozhodčích nálezů. O aplikaci Newyorské úmluvy nelze, alespoň podle převládajících názorů, k nimž se přiklání i tato práce, uvažovat. Rozhodné tak vždy bude národní právo státu výkonu. Zatímco v případech jurisdikcí, které tuto pravomoc rozhodců uznávají, zpravidla bude strana úspěšná, v případě těch právních řádů, pro něž se jedná o institut neznámý, o něčem takovém uvažovat nelze. Nakonec výkon tohoto typu rozhodnutí má jistá specifika. Například je vhodné, aby soudy měly možnost žádat složení peněžité jistoty, neboť se jedná o rozhodnutí, která jsou svou povahou dočasná. Na to však právní řád státu, kterému je tento institut cizí, není uzpůsoben. Žádost o výkon takového rozhodnutí v těchto státech nemůže být úspěšná.

I přes všechny problematické aspekty je však lze hodnotit jako pozitivní posun. Nakonec, mohou-li národní právní řády přiznat účinky rozhodčím nálezům, mohou tak učinit i v případě předběžných opatření. Vhodně nastavená právní úprava tak může často vést k pro strany výhodnějšímu režimu, než je tomu v případě, kdy je tato pravomoc rezervována pouze soudům. Bude tedy zajímavé sledovat postupný vývoj v tomto směru.

upravuje pravomoc rozhodců vydávat předběžná opatření, je zakotveno původně v ustanovení o vnitrostátním rozhodčím řízení a na to mezinárodní se aplikuje na základě zákonného odkazu (čl. 1468 ve spojení s čl. 1506 Code de procedure civile).

Seznam zkratek

AA	Arbitration Act
ADR	Alternative Dispute Resolution
ESD	Soudní dvůr Evropské Unie
ICC	International Chamber of Commerce
LIAC	London International Arbitration Court
MZU	Modelový zákon UNCITRAL
OSŘ	Občanský soudní řád
RP ICC	Rozhodčí pravidla ICC
SZMPS	Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém
UNCITRAL	United Nations Commission On International Trade Law
ZMPS	Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním
ZRŘ	Zákon o rozhodčím řízení

Seznam použité literatury

1. Česká

1.1. Monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, c, 1672 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J. : Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 767 s. ISBN 978-80-7400-528-2.

ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. Mezinárodní právo veřejné. Vyd. 1. Praha: Beck, 2008, xli, 840 s. ISBN 978-80-7179-728-9.

DOBIÁŠ, Pavel. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, 528 s. ISBN 978-80-87576-94-6.

DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s.

KLEIN, Bohuslav a Martin DOLEČEK. Rozhodčí řízení. Vyd. 1. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2007, 254 s. ISBN 978-80-7357-264-8.

KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav a kolektiv. Právo mezinárodního obchodu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3.

KUČERA, Zdeněk. Mezinárodní právo soukromé. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 978-80-7239-231-5.

KUČERA, Zdeněk. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a související předpisy. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2014, 495 s. ISBN 978-80-7239-317-6.

HENDRYCH, Dušan, Miroslav BĚLINA, Josef FIALA, Pavel ŠÁMAL, Ivana ŠTENGLOVÁ a Pavel ŠTURMA. Právní slovník. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

OLÍK Michael, Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015, xv, 440 s. ISBN 978-80-7478-714-0.

PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA. Rekodifikované mezinárodní právo soukromé. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, 193 s. ISBN 978-80-87146-94-1.

PAUKNEROVÁ, Monika, Jan BRODEC, Magdalena PFEIFFER a Květoslav RŮŽIČKA. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, lxxiii, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5.

PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 399 s. ISBN 978-80-7478-004-2.

RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2. rozš. vyd. Plzeň: Čeněk, 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1.

VAŠKE, Viktor. Uznání a výkon cizích rozhodnutí v České republice, 1. vydání, Praha 2007, 491 s. ISBN 978-80-7179-614-5.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. Vydání osmé, v Nakladatelství Leges první. Praha: Leges, 2015, 621 stran. ISBN 978-80-7502-076-5.

1.2. Odborné články

KLEIN Bohuslav: Rozhodčí řízení a výkon rozhodčích nálezů v České republice, Právní rozhledy 7/1995, s. 265

ZOULÍK František: Některé problémy rozhodčího řízení, Bulletin advokacie 1/2007

MRÁZEK Josef: Jednání a rozhodnutí „ve věci“ v praxi Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, Právní rozhledy 12/2007, s. 423

DAVID Marek: K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak, Bulletin advokacie 10/2011, s. 27

PAUKNEROVÁ Monika: Rozhodčí řízení ve vztahu k zahraničí – otázky rozhodného práva, Právní rozhledy 12/2003, s. 587

BEZOUŠKA Petr, KOCINA Jan: Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy, Právní rozhledy 16/2010, s. 585

2. Zahraniční

2.1. Monografie

ARROYO, Manuel. Arbitration in Switzerland: the practitioner's guide. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2013. ISBN 9789041133779.

BISWAS, Tushar K. Introduction to arbitration in India: the role of the judiciary. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2014. ISBN 9789041147653.

BLACKABY, Nigel, et al. Redfern and Hunter on international arbitration. New York: Oxford University Press, 2009, 9780199557189.

BORN, Gary International Arbitration: Cases and Materials (Second Edition). Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International: 2015. ISBN 9789041160218.

BORN, Gary. International arbitration: law and practice. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2012. 512 s. ISBN 9789041145628.

BORN, Gary. International commercial arbitration. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer Law & Business, 2014. ISBN 9789041152190.

BRAY, Devin. BRAY Heather L. Post-hearing Issues in International Arbitration. New York: Juris Net Llc, 2013. ISBN 9781937518271.

BRINER, Robert. PATOCCHI, Paolo Michele. National Report for Switzerland (2008) in Jan PAULSSON, Jan. BOSMAN, Lise (eds). ICCA International Handbook on Commercial Arbitration, Kluwer Law International: 1984. ISBN 9789065449672, s. 1 – 47.

Enforcing arbitration awards under the New York Convention: experience and prospects. New York: United Nations, 1999. ISBN 9211336090.

FERRARI, Franco. Stefan KRÖLL. Conflict of laws in international arbitration. Munich: Sellier-European Law Publishers, 2011, xiii, 466 s. ISBN 978-3-86653-170-3.

FRY, Jason. GREENBERG, Simon. MAZZA, Francesca. The Commentary to 2012 ICC Rules in The Secretariat's Guide to ICC Arbitrations: ICC, 2012.

GILLIARD, Immanuel. SAVAGE John. GOLDMAN Fouchard Gaillard. On International Commercial Arbitration. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 1999.

KRONKE, Herbert. Recognition and enforcement of foreign arbitral awards: a global commentary on the New York Convention. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010. ISBN 978-90-411-2356-5.

MISTELIS, Loukas A. Concise international arbitration. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2015. ISBN 9789041159687.

MISTELIS, Loukas A. LEW, Julian D. Pervasive problems in international arbitration. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2006. ISBN 9789041124500.

MOSES, Margaret L. The principles and practice of international commercial arbitration. New York: Cambridge University Press, 2012. 394 s. ISBN 9781107008786.

POUDRET, Jean Francois et al. Comparative law of international arbitration. London: Sweet & Maxwell, 2007. ISBN 9780421932104.

SANDERS, Pieter, and Berg. International handbook on commercial arbitration. Boston: Kluwer Law International, 1984. ISBN 9789065449672.

SANDERS, Pieter. Commentary on UNCITRAL Model law in Yearbook Commercial Arbitration: Kluwer Law International, 1977. ISBN 9789065440037.

UHLE, Christian, Lars KIRCHHOF, and Gabriele SCHERER. Arbitration and mediation in international business. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International: 2006. ISBN 978-9041122568.

UNCITRAL 2012. Digest of case law on the Model Law on International Commercial Arbitration. New York: United Nations, 2012. ISBN 978-92-1-133793-8.

UNCITRAL model law on international commercial arbitration. New York: United Nations, 1995. Print. ISBN 9211334985.

Yeşilirmak, Ali. Provisional measures in international commercial arbitration. Hague: Kluwer Law International, 2005. ISBN 9789041123534.

2.2. Odborné články

BERAUDO, Jean Paul: Recognition and Enforcement of Interim Measures of Protection Ordered by Arbitral Tribunals. Journal of International Arbitration. Vol. 22, Issue 3, s 245 – 254.

CARLEVARIS, Andrea. FERIS: Chosé Ricardo. Running in the ICC Emergency Arbitrator Rules: The First Ten Cases. ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 25 No. 1, 2014, s: 25.

CASTELLANCE Beatrice: The New French Law on International Arbitration, Journal of International Arbitration, Kluwer Law International 2011, Vol. 28. Issue 4. s. 371 – 380.

FIELD, Susan. Narrowing the powers of the national courts to grant interim measures – A measure too far? *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-08-27 [cit. 2015-12-04]. Dostupné zde: <http://http://kluwerarbitrationblog.com/2015/08/27/narrowing-the-powers-of-the-national-courts-to-grant-interim-measures-a-measure-too-far/>

KRÖLL, Stefan Micheal: Issues Specific to Arbitration in Europe, The European Convention on International Commercial Arbitration – The Tale of a Sleeping Beauty in Klausseger, Christian. Austrian yearbook on international arbitration 2013. Vienna: Beck: 2013.

LEW, Julian D. M.: Commentary on Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitration in ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 11 No. 1, 2000, s. 23.

LIM, Jonathan. Are All Institutional Rules Now Basically The Same? *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-04-10 [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://kluwerarbitrationblog.com/2015/04/10/are-all-institutional-rules-now-basically-the-same/>.

SIMSIVE, Paata. Indirect Enforceability of Emergency Arbitrator's Orders. *Kluwer Arbitration Blog* [online]. 2015, 2015-04-15 [cit. 2015-12-04]. Dostupné z: <http://kluwerarbitrationblog.com/2015/04/15/indirect-enforceability-of-emergency-arbitrators-orders>.

YEASILIMARK, Ali: Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitral Awards in ICC International Court of Arbitration Bulletin Vol. 11 No. 1.

3. Internetové zdroje:

Aktuální status Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži. Dostupný na: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en

Aktuální status Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Dostupný na:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.htm

l

<http://www.legifrance.gouv.fr/>

<http://www.legislation.gov.uk/>

http://www.uncitral.org/uncitral/en/commission/working_groups.html

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html

<https://www.swissarbitration.org/>

LIAC. Guidance Notes on LIAC RULES. Dostupné na: <http://www.lcia.org/adr-services/guidance-notes.aspx>

Modelový zákon INCITRAL (2006). Dostupný na: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/1985Model_arbitration.html

Pravidla LIAC. Pravidla účinná k 1. říjnu 2014. Dostupná na http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx.

Queen Mary University of London. 2015 International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration. Dostupná na <http://www.arbitration.qmul.ac.uk/docs/164761.pdf>

Queen Mary University of London. International Arbitration Survey 2013: Corporate choices in International Arbitration. Dostupná na: <http://www.pwc.com/arbitrationstudy>

Rozhodčí pravidla ICC. Účinná k 1. lednu 2012. Dostupná na <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/icc-rules-of-arbitration/>

Rozhodčí řád účinný od 1. července 2012 dostupný na: <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>

Statistika ICC za rok 2014. Dostupná na: <http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>

Stockholmská rozhodčí pravidla. Účinná k 1. lednu 2010. Dostupná na http://sccinstitute.com/media/40120/arbitrationrules_eng_webbversion.pdf

Švýcarská rozhodčí pravidla. Pravidla účinná k 1. červnu 2012 a dostupná na <https://www.swissarbitration.org/sa/en/rules.php>.

4. Právní předpisy

4.1. České

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 216/2014 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Vyhl. Ministerstva zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži

Vyhl. Ministerstva zahraničních věcí č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

4.2. Evropské

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)

Rozhodnutí Rady 2007/712/ES ze dne 15. října 2007 o podpisu Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech jménem Společenství

Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Luganská úmluva). Dostupná na: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6d85dfd9-9193-42a0-8c89-e097914d8a6d.0002.02/DOC_2&format=HTML&lang=CS&parentUrn=celex:32007D0712

4.3. Zahraniční

Švýcarský Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (1989). Dostupný na https://www.swissarbitration.org/sa/download/IPRG_german.pdf.

Švýcarský Zivilprozessordnung (2008). Dostupný na https://www.swissarbitration.org/sa/download/cpc_part_3_german.pdf.

Německý Zivilprozessordnung (1987). Dostupný na: <https://dejure.org/gesetze/ZPO>

Anglický Arbitration Act (1996). Dostupný na:
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents>

Francouzský Code de procédure civile (1975). Dostupný na:
http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=C21F56B5E661A1C78A5F108A4980C996.tpdila13v_1?cidTexte=LEGITEXT000006070716&dateTexte=20151206

Indický Arbitration Act (1996) Dostupný na:
http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=207822

5. Soudní rozhodnutí

5.1. České

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 21 Co 47/2005 ze dne 2. února 2005

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 86/09 ze dne 14. října 2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp.zn. 3 Cmo 1592/94 ze dne 6. června 1995

Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 1 Odon 39/97 ze dne 28. května 1997

Usnesení Nejvyššího soudu sp.zn. 20 Cdo 3717/2011 ze dne 20. prosince 2011

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp.zn. 8 Cmo 146/2009-183 ze dne 30. listopadu 2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 23 sp.zn. Cdo 2950/2010 ze dne 31. ledna 2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 23 Cdo 3749/2008 ze dne 26. května 2010

5.2. Ostatní

Rozsudek ESD C-391/95 ve věci Van Uden Maritime BV, trading as Van Uden Africa Line v Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line and Another ze dne 17. Listopadu 1998

Rozsudek ESD C - 6/64 ve věci Costa v. Enel z 15 července 1964

Rozhodnutí anglického House of Lords ve věci Channel Group v Balfour Beatty Ltd. ze dne 21. ledna 1993

Rozhodnutí anglického High Court of Justice ve věci Seele Middle East FZE v Drake & Scull International SA Co ze dne 11. prosince 2013

Rozsudek německého Oberlandesgericht Celle NJW-RR 71, 2001 ze dne 26. října 2001

Rozhodnutí amerického Court of Appeal ve věci *Cooper v. Ateliers de la Motobecane, SA*, 442 N.E.2d 1239 (N.Y. 1982) ze dne 18. listopadu 1982.

Rozhodnutí amerického Court of Appeal ve věci *McCreary Tire & Rubber Co. v. CEAT, SpA*, 501 F.2d 1032 (3d Cir. 1974) ze dne 8. června 1974.

Rozhodnutí anglického High Court ve věci *Bank Mellat v. Helliniki Techniki SA* ze dne 8. června 1983

Rozhodnutí amerického District Court for the Southern District of New York ve věci *Seas Navigation Ltd v. Petroleos Mexicanos of Mexico City* (606 F. Supp. 692) ze dne 25. dubna 1985

Rozhodnutí švýcarského Bundesgericht 4A_403/2008 ze dne 9. prosince 2008

Rozhodnutí švýcarského Bundesgericht 4A_582/2009 ze dne 13. dubna 2009

Rozhodnutí švýcarského Bundesgericht 4A_614/2010 ze dne 6. dubna 2011

Rozhodnutí Delhi High Court, India ve věci *Max India Limited v. General Binding Corporation* ze dne 16. června 2009

Resumé

Rozhodčí řízení se ve dvacátém století stalo nejužívanější formou řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. Řešení sporů jeho prostřednictvím nabízí stranám namísto řízení soudního větší flexibilitu. Tato práce se věnuje jednomu z moderních trendů v mezinárodním rozhodčím řízení – předběžným opatřením. Tento nástroj umožňuje reagovat na situace, kdy se v průběhu rozhodčího řízení nebo dokonce ještě před jeho začátkem ukáže, že by mohl být jeho výsledek, rozhodčí nález, zmařen či být nevykonatelný, pokud by do poměrů stran nebo třetích osob nemohlo být zasaženo ještě před jeho vydáním, či dokonce před samotným zahájením řízení.

Práce je zaměřena především na samotnou jurisdikci rozhodčích tribunálů a vztah rozhodců a národních soudů. V rámci pravomocí rozhodčího tribunálu je poukázáno na jejich zakotvení v právním řádu a na podmínky, které musí být pro vydání předběžného opatření splněny. V případě vztahu k národním soudům se práce zabývá jejich pomocnou funkcí, tj. předběžnými opatřeními vydávanými soudy, ale také funkcí kontrolní, tedy možností přezkumu takových rozhodnutí. Nejdůležitějším aspektem je pak výkon předběžných opatření. Ponechán stranou není ani jeden z posledních trendů v tomto směru, tzv. emergency arbitr.

Práce je v zásadě postavena na komparaci Modelového zákona UNCITRAL, švýcarského a českého práva. První z této triády obsahuje nejobsáhlejší a nejpropracovanější úpravu. Švýcarské právo je zástupcem jurisdikcí, které patří mezi tradiční sídla mezinárodního rozhodčího řízení. Jeho úprava sice není natolik detailní, jako je tomu v případě vzorového zákona, předběžná opatření vydávaná rozhodci jsou však tomuto právnímu řádu dobře známa. České právo je pak představitelem právního řádu, který podobnou pravomoc rozhodců nezná. O to je zajímavější zhodnotit možnosti, které takový právní řád stranám a rozhodcům poskytuje.

Po obecném úvodu, kde je vysvětlen samotný pojem a účel předběžného opatření, následuje vymezení právních pramenů. Jako další je zařazena kapitola věnovaná pravomoci rozhodčích tribunálů vydávat předběžná opatření včetně materiálních podmínek pro takové rozhodnutí. Samostatná kapitola je věnována také pravomoci národních soudů v této otázce. Stěžejním bodem ve vztahu ke každému rozhodnutí vydanému rozhodčím tribunálem je i problematika jeho přezkumu a výkonu národními soudy. Vzhledem k vývoji zkoumané materie v posledních letech, kdy byla do rozhodčích pravidel vydávaných rozhodčími institucemi zavedena možnost, aby bylo předběžné opatření vydáno ještě před tím, než bude ustaven rozhodčí tribunál, nelze opomenout ani institut tzv. emergency arbitra a jemu podobné. Poslední kapitola je pak věnována nejdůležitějším závěrům, které byly v práci dosaženy.

Abstract

In the 20th century, Arbitration became one of the most widely utilized forms of dispute resolution in the field of international commerce. The use of Arbitration provides parties with more flexibility. This thesis examines one of the current trends in international arbitration – interim measures. Their purpose is to be able to react in situations when the proceedings are already pending or even before they actually commenced. They should significantly reduce the risk that the arbitral award may be frustrated or unenforceable. In these situations, it may be justifiable to interfere with parties' relationships.

The thesis is focused particularly on the jurisdiction of an arbitral tribunal to issue interim measures and on the role of national courts in this field. In the terms of competence of arbitral tribunals, the legal basis of their jurisdiction and conditions necessary to issue interim measures are highlighted. In the case of the role of national courts, the thesis examines their ancillary function (interim measures issued by national courts) as well as their supervisory function (review of the interim measures issued by arbitral tribunals). The most important aspect is then the enforcement of interim measures. The very latest trend – emergency arbitrator proceedings – is not excluded.

The thesis is based on the comparison of UNCITRAL Model law, Swiss law as well as Czech legislation. The first of this triad includes the most comprehensive and elaborative arrangement. The Swiss law represents the legislation of the traditional arbitration seats. It is not as detailed as in the case of Model law, but interim measures issued by arbitrators are very well known there. The Czech law stands for a legal order, which reserves the power to issue interim measures solely for state courts. However, it may be very interesting to assess the opportunities which are thereby given to the arbitrators and to the parties.

Concerning the structure, the work consists of the following parts. After the overall introduction, explaining the very nature and purpose of this legal concept, a chapter addressing the legal framework is presented. The next part is devoted to the jurisdiction of arbitral tribunals and the material conditions for the issuance of interim measures. A self-standing chapter deals with the competences of national courts in this area. One of the most important parts in terms of each decision taken by arbitrators is the question of its review and enforcement by national authorities. These questions must be taken into account even during the decision making of the arbitral tribunal. Taking into account the development of this topic in recent years (specifically having in mind the opportunity to issue preliminary measures even before the constitution of the tribunal), the emergency arbitrator proceedings and analogical instruments cannot be omitted. The last part summarises the most important conclusions of the thesis.

Klíčová slova / Key words

Mezinárodní rozhodčí řízení / International Arbitration

Předběžná opatření / Interim measures

Emergency arbitrator / Emergency arbitrator

Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů / New York Convention on recognition and enforcement of foreign arbitral awards

Anglický název práce

Preliminary Measures in International Arbitration